

STRATEGIA ROZWĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LUBACZOWSKIM

NA LATA 2021-2028

Spis treści

WSTĘP	4
I. PODSTAWY PRAWNE, PROCEDURA TWORZENIA POWIATOWEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	6
1. UWARUNKOWANIA PRAWNE	6
2. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	8
3. GŁÓWNE ZADANIA POWIATU WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW	18
II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU LUBACZOWSKIEGO.....	22
1. ZARYS SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY.....	22
2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	27
2.1. OŚWIATA I WYCHOWANIE	27
2.2. ZESPÓŁ PLACÓWEK IM. JANA PAWŁA II W LUBACZOWIE.....	30
2.3. PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA W LUBACZOWIE.....	36
2.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	39
2.5. BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE.....	49
2.6. POWIATOWY URZĄD PRACY W LUBACZOWIE	53
2.7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	66
III. POMOC SPOŁECZNA NA POZIOMIE POWIATU	70
1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE.....	70
1.1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	71
1.2. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	78
1.3. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	82
1.4. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	83
1.5. WYPOŻYCZALNIA SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO I URZĄDZEŃ POMOCNICZYCH.....	91
1.6. OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	96
1.7. POWIATOWA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH .	100
2. OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ.....	100
3. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	106
4. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY	110
5. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ.....	111
6. ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ	112
IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W POWIECIE LUBACZOWSKIM	114

1. BEZROBOCIE	115
2. UBÓSTWO	119
3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	121
4. DŁUGOTRWAŁA CHOROBA.....	129
5. POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	131
6. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	132
7. PRZEMOC W RODZINIE	133
V. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	135
1. POMOC SPOŁECZNA	136
2. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	138
3. OCHRONA ZDROWIA	140
4. RYNEK PRACY	140
5. OŚWIATA I KULTURA	142
6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	143
7. UZALEŻNIENIA	144
VI. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	145
1.1. CEL STRATEGICZNY NR 1 – POMOC SPOŁECZNA.....	146
1.2. CEL STRATEGICZNY NR 2 – WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I OSÓB STARSZYCH	148
1.3. CEL STRATEGICZNY NR 3 – POPRAWA STANU ZDROWIA I ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO USŁUG SPECJALISTYCZNYCH	150
1.4. CEL STRATEGICZNY NR 4 – PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY	151
1.5. CEL STRATEGICZNY NR 5 – ROZWÓJ KULTURY, EDUKACJI I ZAGOSPODAROWANIA WOLNEGO CZASU	153
1.6. CEL STRATEGICZNY NR 6 – POPRAWA STANU I POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW POWIATU LUBACZOWSKIEGO.....	154
1.7. CEL STRATEGICZNY NR 7 – ZAPOBIEGANIE I PRZECIWDZIAŁANIE PROBLEMOM UZALEŻNIEŃ	155
VII. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	156
ZAKOŃCZENIE	158
Spis tabel.....	159
Spis wykresów	161
Wykaz źródeł.....	162

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Stanowi ona istotny etap i długotrwały proces planowania społecznego, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych oraz wyznaczeniu kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim stanowi dokument o podstawowym znaczeniu w zakresie formułowania oczekiwań danej społeczności, a jego znaczenie podkreśla fakt, iż w procesie tworzenia, obok specjalistów uczestniczą również przedstawiciele instytucji, organizacji pozarządowych, co sprzyja identyfikowaniu się wspólnot terytorialnych z celami strategicznymi i motywuje je, do ich realizacji. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w krótkim sformowaniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesami integracji i rozwoju polityki społecznej.

Proces opracowania strategii rozpoczyna się od przeprowadzenia diagnozy zasobów, problemów i trudności z jakimi boryka się społeczeństwo lokalne. Oznacza to, że Strategia zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań. Diagnoza została skonstruowana na podstawie stanu aktualnych problemów społecznych występujących w Powiecie Lubaczowskim. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Lubaczowskiego, wytycza cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Wskazuje również sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć podjętych w strategii, określa źródło finansowania oraz wskaźniki realizacji działań. Działania te będą pomocne w dostosowywaniu celów i zadań przewidzianych do wykonania w kolejnych etapach realizacji w zależności od zmieniających się potrzeb społecznych. Nadrzędną korzyścią płynącą z opracowania strategii jest przede wszystkim nakreślenie wizji rozwoju i wyznaczenie kierunków rozwoju polityki społecznej do 2028 r. Jako dokument strategiczny ma ona stanowić bazę do opracowywania szczegółowych programów działania, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców powiatu we wszystkich jego aspektach.

Strategia ma również na celu rozpoznanie potencjału, jakim dysponuje Powiat Lubaczowski. Potencjałem tym są zarówno instytucje publiczne działające na polu polityki społecznej, jak i pozornie tylko niezwiązane z polityką społeczną zjawiska – rozwój sektora prywatnego, a także aktywność obywatelska wyrażająca się w dużej ilości organizacji pozarządowych. Celem skutecznego ograniczania negatywnych skutków zjawisk i problemów społecznych jest rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, szczególnie zajmującymi się wsparciem i opieką osób w trudnej sytuacji życiowej. Zwłaszcza organizacje, które już należą do aktywnych uczestników wsparcia i pomocy w Powiecie Lubaczowskim, mogą być pomocne w realizacji działań.

Celowe zatem było strategiczne podejście do polityki społecznej, tzn. zaplanowanie skoordynowanych działań będących fundamentem przedstawionej Strategii oraz maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału. Mieszkańcy powiatu, odbiorcy i adresaci Strategii powinni posiadać pewność, iż w sytuacjach kryzysowych mogą liczyć na szeroko rozumiane wsparcie i pomoc. Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest, bowiem stworzenie takiego systemu zaspokajania potrzeb społecznych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających się warunków społecznych. Strategia zawiera diagnozę problemów według stanu obecnego, cele strategiczne i cele operacyjne poszczególnych obszarów. Opracowane cele i działania będą realizowane zgodnie z harmonogramem zadań przy określonych możliwościach finansowych Powiatu Lubaczowskiego. Skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych środków finansowych oraz aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Dokument ten jest materiałem wyjściowym do opracowania szczegółowych programów i projektów w sferze pomocy społecznej Powiatu Lubaczowskiego.

Przyjęcie aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim przez Radę Powiatu Lubaczowskiego nie zamyka procesu doskonalenia i weryfikacji polityki społecznej w sferze pomocy społecznej. Doświadczenia zdobywane w trakcie realizacji celów i zadań strategii pozwolą na dalszą aktualizację jej założeń.

I. PODSTAWY PRAWNE, PROCEDURA TWORZENIA POWIATOWEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zarząd Powiatu w Lubaczowie Uchwałą Nr 59/264/2020 z dnia 7 lipca 2020 roku powołał Zespół ds. aktualizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim”.

Zadaniem Zespołu było przygotowanie materiałów niezbędnych do aktualizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim”, zdiagnozowanie problemów społecznych w Powiecie, sformułowanie i wybór celów oraz działań priorytetowych, organizowanie spotkań i konsultacji społecznych. Powierzone działania zespół realizował podczas wspólnych spotkań warsztatowych. Zespół został zobowiązany, także do przygotowania raportów z realizacji strategii, aktualizacji i dostosowania Strategii do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno-gospodarczego Powiatu Lubaczowskiego w kolejnych latach.

Opracowywany przez powiat dokument musi spełniać również poniższe warunki:

- być zgodny z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa i kraju oraz innymi dokumentami strategicznymi powiatu,
- kształtować aktywny model polityki społecznej w powiecie (współpraca wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu),
- zakładać budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego.

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Zadania z zakresu polityki społecznej zostały podzielone pomiędzy administrację centralną oraz władze samorządowe różnych szczebli. W przypadku jednostek gminny i powiatu pomoc społeczna stanowi jedną z kluczowych i wymagających polityk publicznych, która wymaga uwzględnienia w długofalowych planach działań. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, przyjmowana w każdej jednostce gminnej i powiatowej, jest instrumentem planowania strategicznego, który uzupełnia założenia głównej strategii rozwoju całej jednostki i/lub uzupełnia katalog strategii i programów o charakterze sektorowym, przyjmowanych na poziomie gminy oraz powiatu.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy i powiatu jest dokumentem o charakterze obligatoryjnym, wynikającym z zadań z zakresu pomocy społecznej, przypisanych jednostkom samorządu terytorialnego. Podstawy prawne do przygotowania

strategii zostały sformułowane w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z artykułem 16 b ust. 1 gminy oraz powiaty są zobligowane do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Z kolei samorząd województwa został zobowiązany do przyjęcia strategii dotyczącej polityki społecznej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokument strategiczny w zakresie rozwiązywania problemów społecznych powinien zawierać część diagnostyczną, opisującą sytuację zastaną w danej jednostce terytorialnej, prognozę zmian, które mogą wystąpić w okresie objętym ramami czasowymi strategii, a także zawierać określenie celów strategicznych planowanych zmian, przyjęte kierunki interwencji, wskazywać sposoby realizacji strategii oraz nakreślać możliwości finansowania planowanych działań, jak również zawierać propozycję wskaźników weryfikacji zachodzących zmian w obszarze pomocy społecznej.

Poza ustawą o pomocy społecznej, w przypadku jednostek szczebla gminnego, podstawy prawne uchwalenia strategii rozwiązywania problemów społecznych należy wyprowadzać także z ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zaliczając te strategie do dokumentów sektorowych. Dokumenty te wpisują się w system strategicznego zarządzania państwem i w związku z powyższym powinny być zgodne z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi w danej jednostce. Jednocześnie ustawodawca pozostawił szeroki margines dowolności, nie precyzując w żadnym akcie prawnym, jaka powinna być konstrukcja dokumentu, zakres obowiązywania czy podstawowe standardy i zasady.

Ze względu na szeroki zakres problemowy pomocy społecznej, faktyczne podstawy całego systemu oraz planowane działania wynikają z przepisów szeregu szczegółowych aktów prawnych, w tym:

1. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
2. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
3. Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
4. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
5. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
6. Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
7. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
8. Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
9. Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;

10. Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
11. Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
12. Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego;
13. Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
14. Ustawy o świadczeniach rodzinnych;
15. Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
16. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
17. Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
18. Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006r.

2. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

W wymiarze europejskim, najważniejszym dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej jest *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Jej głównym założeniem (w latach 2010-2020) jest wzrost gospodarczy służący włączeniu społecznemu.

Strategia Europa 2020 jest unijną strategią wzrostu wskazująca kierunki rozwoju całej Unii Europejskiej do 2020 roku. Jednocześnie dokument ten stanowi najwyższy poziom odniesienia przy programowaniu strategicznym prowadzonym we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. Ma zatem charakter spajający i zmierzający do koordynacji działań w realizacji procesów rozwojowych w Unii. Przyjęta w Strategii 2020 wizja rozwoju Europy została sformułowana w ramach trzech priorytetów, które są ze sobą wzajemnie powiązane:

- a) rozwój inteligentny, który ma zostać osiągnięty dzięki inwestycjom w edukację, naukę oraz działania badawczo-rozwojowe,
- b) rozwój zrównoważony – skoncentrowany na gospodarce niskoemisyjnej,
- c) rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – ukierunkowany na działania w obszarze rynku pracy, tworzenia nowych miejsc zatrudnienia oraz przeciwdziałania ubóstwu¹.

¹ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.

Wskazane priorytety mają zmierzać do realizacji następujących celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zatrudnienie, które w 2020 roku powinno osiągnąć poziom 75% w grupie osób w wieku 20-64 lat;
- badania i rozwój, na które w 2020 roku powinno być przeznaczane 3% PKB Unii Europejskiej;
- zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii, które będą obejmowały ograniczenie gazów cieplarnianych o co najmniej 20% (w porównaniu z 1990 r.), pochodzenie 20% energii ze źródeł odnawialnych oraz poprawę efektywności energetycznej o 20%;
- edukacja, na którą składać będą się działania mające ograniczyć poziom uczniów przedwcześnie kończących edukację (poniżej 10%) oraz osiągnąć wskaźnik co najmniej 40% osób w wieku 30-34 posiadających wykształcenie wyższe;
- walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, która pozwoli zredukować liczbę osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln².

Dla realizacji polityki społecznej na poziomie lokalnym kluczowe wydają się zwłaszcza inicjatywy zmierzające do włączenia społecznego. Pierwsza z nich – „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” – ma zmierzać do osiągnięcia trzech głównych celów UE, tj. zwiększenia odsetka osób aktywnych zawodowo w grupie 24-64 lata do poziomu 75%, obniżenia wskaźnika przerywania nauki przez dzieci do poziomu 10% oraz zwiększenia grupy Europejczyków z wykształceniem wyższym do 20 mln. Wśród działań przewidzianych w ramach programu są m.in.:

- podjęcie reform zmierzających do poprawy bezpieczeństwa na rynku pracy oraz zwiększenia elastyczności (*model flexicurity*) (w tym dostosowanie umów o pracę, aby ułatwić znalezienie zatrudnienia i podnosić kwalifikacje, uelastycznienie systemu świadczeń dla osób bez pracy, personalizacja doradztwa dla poszukujących pracy oraz aktywne metody wsparcia bezrobotnych);
- skorelowanie kompetencji pracowników z potrzebami rynku pracy (w tym szkolenia w zakresie doksztalcania, przekwalifikowywania, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia, prognozowanie zawodów i umiejętności oczekiwanych przez pracodawców);
- koncentracja na jakości pracy oraz warunkach zatrudnienia (w tym higiena i bezpieczeństwo pracy, poprawa skuteczności przepisów dotyczących zatrudniania);

² Tamże.

- koordynacja działań otoczenia na rzecz tworzenia miejsc pracy³.

Drugą z inicjatyw europejskich zmierzających do realizacji celów Strategii Europa 2020 kluczową dla sfery pomocy społecznej to „*Europejski program walki z ubóstwem*”, uruchomiona w 2010 roku. Działania podejmowane w ramach tego programu mają obejmować:

- działania obejmujące wszystkie obszary polityki, w tym: rynek pracy, gwarantowany dochód minimalny, opieka zdrowotna, edukacja, warunki mieszkaniowe i dostęp do podstawowego rachunku bankowego;
- skuteczniejsze wykorzystanie funduszy UE wspierających włączenie społeczne⁴;
- wspieranie rzetelnego sprawdzania skuteczności innowacyjnych rozwiązań w obszarze polityki społecznej, zanim zostaną one powszechnie wdrożone;
- partnerstwo ze społeczeństwem obywatelskim oraz zaangażowanie osób zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, mające na celu poprawę skuteczności polityki społecznej;
- koordynacja polityk poszczególnych krajów członkowskich UE w ramach otwartej metody koordynacji w dziedzinie ochrony socjalnej i włączenia społecznego (społeczna OMK)⁵.

W Polsce narzędziem realizacji *Europy 2020* jest ***Krajowy Program Reform*** – coroczny dokument przekazywany Komisji Europejskiej, przedstawiający działania w zakresie realizacji pięciu celów strategii, w tym dot. polityki społecznej, mającym przyczynić się do obniżenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Dokumentami wspierającymi założenia *Europy 2020* są też m. in. ***Wspólne Ramy Strategiczne***, wyznaczające wspólne działania dla wszystkich członków UE w ramach przyjętych funduszy europejskich (w tym wspierania włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu), oraz *Szesty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, podkreślający potrzebę prowadzenia przez kraje członkowskie UE polityki służącej m. in. integracji społecznej (w tym zwiększenia zatrudnienia i ograniczenia ubóstwa).

W wymiarze krajowym, dokumentami wyznaczającymi cele i kierunki polityki społecznej (w zakresie ogólnym i szczegółowym) są:

³ Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia: europejski wkład w pełne zatrudnienie, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, COM(2010) 682 (wersja ostateczna), Luxemburg 2011.

⁴ W tym z uwzględnieniem propozycji Komisji Europejskiej, aby 20% Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczyć na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zobacz szerzej: Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne, Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=pl> (29.08.2016).

⁵ Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne, Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=pl> (29.08.2016).

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju wskazująca na konkurencyjność gospodarki, zrównoważony rozwój regionalny i efektywność państwa jako podstawy m. in. przewyższania negatywnych zjawisk i problemów społecznych (w tym spadku liczby ludności i niskiej spójności społecznej). To naczelnny dokument strategiczny rozwoju państwa o charakterze rekomendacyjnym, którego przyjęcie wynikało z przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku⁶. Dokument ma charakter kompleksowy i obejmuje zarówno kierunki rozwoju, trendy i cele rozwojowe Polski o charakterze społecznym, gospodarczym, jak i przestrzennym. Istotnym aspektem ujętych w Strategii procesów rozwojowych jest ich zrównoważony charakter, a także realizacja działań rozwojowych w wymiarze środowiskowym, terytorialnym i instytucjonalnym. Cały dokument ma zmierzać do realizacji „nowego projektu cywilizacyjnego”, który powinien zostać osiągnięty w 2030 r.⁷.

Przyjęty w *Strategii Polska 2030* model rozwoju państwa oparty jest na zasadzie solidarności, która powinna być obecna w następujących obszarach:

- terytorialnym wymiarze prowadzonej interwencji solidarności;
- innowacyjności realizowanych działań;
- solidarności międzypokoleniowej, szczególnie istotnej dla konstruowania i funkcjonowania systemu pomocy społecznej⁸.

Celem nadrzędnym Strategii Polska 2030 jest poprawa jakości życia Polaków, która zależy nie tylko od kondycji gospodarczej kraju, ale także od poziomu spójności społecznej, redukcji dysproporcji społecznych, ale i poziomem rozwoju cywilizacyjnego polskiego społeczeństwa. W dokumencie wskazano trzy obszary strategicznej interwencji:

- obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji);
- obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji);
- obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności).

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, określająca szanse modernizacyjne kraju przy uwzględnieniu różnych czynników wewnętrznych, w tym społeczno-demograficznych (wzrost liczby osób starszych, zmiany na rynku pracy, jakość kapitału społecznego). Ważnym aspektem działań wskazanych

⁶ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2016.383 z późn. zm.,

⁷ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, Informacje, <http://polska2030.pl/dlugookresowa-strategia-rozwoju-kraju-polska-2030-trzecia-fala-nowoczesnosci/> (29.08.2016). Zobacz szerzej: Uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. 2013.121.,

⁸ Tamże, s. 25.

w Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest dążenie do poprawy jakości i określenia standardów usług publicznych. Działania mają zmierzać do zwiększenia dostępu obywateli do usług publicznych, poprawy efektywności zarządzania systemem usług, uelastycznieniem jednostek (jednostki organizacyjne samorządów) będących najczęściej bezpośrednim dostawcą usług oraz ich szybkiego reagowania na zmiany zachodzące w otoczeniu.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, mająca na celu takie rozwijanie kapitału ludzkiego, aby osoby mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym (Strategia zakłada m. in. wzrost zatrudnienia, wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych). Celem działań przyjętych w dokumencie jest wpieranie potencjału polskiego społeczeństwa i właściwe jego wykorzystanie w sferze społecznej, gospodarczej i politycznej. SRKL 2020 obejmuje pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia (cel 1);
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych (cel 2);
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (cel 3);
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej (cel 4);
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli (cel 5)⁹.

Zgodnie z założeniami SRKL 2020 wskazane cele mają być realizowane z uwzględnieniem etapów cyklu życia oraz kariery zawodowej, które są wzajemnie sprzężone. Kapitał społeczny to główna determinanta wyborów życiowych każdego człowieka, a także zasób całego społeczeństwa i potencjał państwa. Bezpośrednio w zadania z zakresu pomocy społecznej wpisują się trzy cele, tj.: wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych (cel 2), poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (cel 3) oraz poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej (cel 4). Z kolei cel 1 i cel 5 dotyczą odpowiednio rynku pracy i systemu edukacji oraz kształcenia. Obszary są pośrednio związane z systemem pomocy społecznej. Stanowią element szeroko rozumianej polityki społecznej (polityka zatrudnienia, polityka rynku pracy jako subpolityki w systemie polityki społecznej) i są silnie powiązane z pozostałymi celami, w dużej mierze warunkując specyfikę polityki senioralnej, politykę zdrowotną oraz oddziałując na włączenie/wykluczenie społeczne.

⁹ Uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, M.P. 2013.640. Załącznik.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, zakładająca zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym poprzez: kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji, poprawę mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli, usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiana wiedzy, a także rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* jest kolejną z dziewięciu strategii zintegrowanych, stanowiących część strategicznego systemu zarządzania państwem, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z 2006 roku. Prace nad tym dokumentem strategicznym koordynowało Ministerstwo Kultury i Dziedzicowa Narodowego. Dokument obejmuje cztery cele strategiczne, zmierzające do osiągnięcia celu nadrzędnego jakim jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Zestaw celów strategicznych obejmuje:

- cel 1: kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji;
- cel 2: poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne;
- cel 3: usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy;
- cel 4: rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego¹⁰.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, wyznaczający cele do realizacji działań skierowanych do osób i grup społecznych zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na poszczególnych etapach życia. Jest programem rozwoju o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, służący realizacji Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz innych strategii składających się na system strategicznego zarządzania państwem, w tym *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* oraz *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*. Podstawą prawną dla przyjęcia Programu jest ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ubóstwo i wykluczenie społeczne zostały wydzielone jako warunek 9 Wspólnych Ram Strategicznych¹¹ z uwagi na szczególne znaczenie tych kwestii dla polityki społecznej państwa, stanowiąc jednocześnie część działań na poziomie krajowym, składających się na budowę Europejskiego Modelu Społecznego¹².

¹⁰ Uchwała nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, M. P. 2013.378. Załącznik, s. 39,

¹¹ Wspólne ramy strategiczne: precyzyjne priorytety dotyczące inwestycji w ramach środków unijnych, <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=pl&newsId=7936> (29.08.2016),

¹² M. Polakowski, D. Szelewa, *Polityka społeczna a proces integracji społecznej*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Przedstawicielstwo w Polsce wspólnie z Fundacją Międzynarodowe Centrum Badań i Analiz (ICRA), Warszawa 2014, s. 4.

We wskazanym dokumencie, działania na rzecz zapobiegania i zwalczania ubóstwa oraz wykluczenia społecznego zostały ujęte w ramach sześciu priorytetów:

- priorytet I. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży;
- priorytet II. Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży;
- priorytet III. Aktywna integracja w społeczności lokalnej;
- priorytet IV. Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych;
- priorytet V. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności;
- priorytet VI. Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.

Działania zaplanowane w Programie kierowane są do wszystkich grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz osób starszych, jako coraz większej i coraz silnej narażonej na wykluczenie grupy społecznej. W ramach Priorytetu I przewidziano działania, które będą tworzyły warunki materialne dla rozwoju dzieci i młodzieży i zapobiegały deprivacji materialnej w tej grupie społecznej, a dodatkowo będą dotyczyły stworzenia systemu usług społecznych, pozwalających na kontynuację edukacji i rozwój kompetencji w grupie dzieci i młodzieży. Ponadto działania powinny mieć kompleksowy charakter i być adresowane do całych rodzin, zmierzając do aktywizacji zawodowej i społecznej rodziców oraz poprawy jakości życia całych rodzin. Wśród zaplanowanych działań znalazły się m.in. zabezpieczenie żywnościowe rodzin, świadczenie usług opiekuńczych i edukacyjnych, profilaktyka wykluczenia społecznego, wsparcie kryzysowe dla rodzin, wsparcie w powrocie na rynek pracy osób po przerwie związanej z wychowaniem dzieci¹³.

Z kolei działania w ramach Priorytetu II koncentrują się na przygotowaniu dzieci i młodzieży do aktywności zawodowej w przyszłości, poprzez system edukacji formalnej, ale i rozwijaniu kompetencji społecznych, niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Działania w tym zakresie mają dotyczyć m.in. koordynacji działań interwencyjnych pomiędzy szkołami a placówkami specjalistycznymi (wczesna diagnoza problemów), kształcenia w obrębie kompetencji kluczowych dla podjęcia zatrudnienia, tj. kreatywności, współpracy oraz przedsiębiorczości, promocji systemu kształcenia zawodowego powiązanego z rynkiem pracy, programów wsparcia dla osób młodych, wchodzących na rynek pracy.

¹³ Uchwała nr 165 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, M.P. 2014.

Priorytet III Programu obejmuje działania ukierunkowane na aktywną integrację w społeczności lokalnej. Działania w ramach tego priorytetu mają zmierzać m.in. do koordynacji działań różnych podmiotów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadząc do wypracowania lokalnego systemu wsparcia, kumulowania się efektów podejmowanych przedsięwzięć i poprawy efektywności. W tej grupie działań przewidziano zarówno mające charakter wsparcia finansowego, jak i poprawy dostępności do usług środowiskowych oraz działania aktywizujące, zorientowane na udział w społeczności lokalnej oraz podjęcie zatrudnienia. Celem działań jest dążenie do usamodzielnienia się osób z grup ryzyka. Szczególnym wsparciem w ramach podejmowanych działań należy objąć osoby niepełnosprawne¹⁴.

Działania w ramach Priorytetu IV zostały ukierunkowane na grupę osób starszych, koncentrując się na wsparciu aktywności zawodowej seniorów, wypracowaniu nowych rozwiązań w systemie opieki nad osobami starszymi i wymagającymi pomocy, zwiększeniu dostępności usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i medycznych dla osób starszych, wspieraniu środowiskowych form wsparcia i działalności seniorów (wolontariat).

Interwencja w ramach Priorytetu V ma dotyczyć przeciwdziałania bezdomności oraz rozwoju systemu mieszkalnictwa społecznego, jako kluczowego warunku aktywności społecznej i zawodowej osób z grup ryzyka. Bezpieczeństwo mieszkaniowe powinno zostać zapewnione poprzez działania na rzecz budownictwa społecznego, inicjatyw na rzecz utrzymania mieszkania w przypadku osób zadłużonych i zagrożonych eksmisją oraz rozwiązań systemowych w zakresie problemu bezdomności¹⁵.

Priorytet VI koncentruje się na usprawnieniu systemu zarządzania pomocą społeczną oraz zmodernizowaniu form działania służb publicznych, w tym koordynację działań podmiotów sektora publicznego i niepublicznego w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu i marginalizacji. Działania w ramach tego priorytetu mają dotyczyć zmian w zakresie programowania systemu wsparcia, rozwiązań instytucjonalno-organizacyjnych, finansowania, jak i kompetencji oraz przygotowania kadr¹⁶.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, wspierający nowy obszar wsparcia społecznego (przedsiębiorczość społeczną), mający na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób ze środowisk marginalizowanych oraz wzrost liczby organizacji obywatelskich i inicjatyw lokalnych. Do celów *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* zaliczono

¹⁴ Tamże, s. 70,

¹⁵ Tamże, s. 87,

¹⁶ Tamże, s. 92.

m.in.: stworzenie 35 tys. miejsc pracy, zwiększenie liczby organizacji obywatelskich o 20%, wsparcie 1 tys. inicjatyw lokalnych. Ponadto, istotnym założeniem *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* jest, iż do 2020 r. podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje społeczne, spółdzielnie (socjalne) oraz centra integracji społecznej będą wiodącymi podmiotami wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielem usług publicznych¹⁷. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki: umocnieniu podmiotów ekonomii społecznej w jednostkach terytorialnych, ich stabilizacji i popularyzacji, a także zwiększeniu ich efektywności gospodarczej i stworzeniu nowych miejsc pracy, stworzeniu systemu wsparcia finansowego i merytorycznego podmiotów ekonomii w celu zapewnienia trwałości nowopowstałym podmiotom. *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej* wskazuje na istotne znaczenie podmiotów ekonomii społecznej w działaniach na rzecz osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją, a także młodzieży, która w tego typu podmiotach również może znaleźć zatrudnienie, jak i je samodzielnie tworzyć (choćby w ramach akademickich inkubatorów przedsiębiorczości)¹⁸.

Długofalowa Polityka Senioralna Polski na lata 2014-2020, obejmująca tworzenie i rozwój takich inicjatyw, które będą wpisywać się w aktywizację i zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób starszych (edukacja społeczna o problematyce starości i starzenia się społeczeństwa, rozwój geriatry, usług społecznych i opiekuńczych, rozwój gospodarki skierowanej do seniorów, integracja międzypokoleniowa itp.).

Podmiotami, do których kierowane są założenia polityki senioralnej jest całe społeczeństwo, odgrywające istotną rolę w procesie aktywnego starzenia się, a także władze publiczne ulokowane na wszystkich szczeblach decyzyjnych, z uwagi na przekrojowy i wielopoziomowy charakter polityki senioralnej. Nadrzędnym celem działań przewidzianych w dokumencie jest poprawa sytuacji osób w podeszłym wieku, pozwalająca na godne, samodzielne, niezależne i satysfakcjonujące życie, nawet przy ograniczeniach wynikających z naturalnych procesów starzenia¹⁹.

Istotą ZDPS 2014-2020 jest przede wszystkim zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez zapewnienie:

- poczucia bezpieczeństwa (socjalnego, zdrowotnego, fizycznego, ochrony prawnej);

¹⁷ Rząd przyjął Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/art,5533,6862,rzad-przyjal-krajowy-program-rozwoju-ekonomii-spolecznej.html> (29.08.2016),

¹⁸ Tamże,

¹⁹ Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020, M. P. 2014.118. Załącznik, s. 6.

- możliwości nabywania niezbędnych we współczesnym świecie kompetencji, rozwijania zainteresowań oraz kreatywności;
- możliwości integracji w wymiarze zarówno wewnątrz, jak i międzypokoleniowym²⁰.

W dokumencie wskazano następujące priorytety działań w ramach obszarów: zdrowie i opieka medyczna osób starszych, bezpieczeństwo, miejsce zamieszkania, aktywność zawodowa, aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna oraz tzw. srebrna gospodarka. Działania w ramach wiodącego obszaru, tj. zdrowie i opieka medyczna osób starszych, mają zmierzać do stworzenia systemowych rozwiązań, które pozwolą na: rozwój usług medycznych dla osób starszych, w tym rozwój geriatricji jako specjalizacji, doskonalenie zawodowe kadry medycznej w kierunku całościowej i kompleksowej opieki zdrowotnej nad starszym pacjentem, wspieranie i rozwój poradni i opieki geriatrycznej w Polsce, a także promocję zdrowia i profilaktyki zdrowotnej, przygotowanie do procesu starzenia (pod względem psychicznym i fizycznym), promocję aktywnego stylu życia i aktywności fizycznej oraz rozwój usług społecznych i opiekuńczych, dostosowanych do potrzeb osób starszych, zapewnienie odpowiedniej opieki nad osobami o ograniczonej samodzielności poprzez rozwój usług opiekuńczych, wdrożenie systemu teleopieki, wykorzystanie innowacyjnych technologii w opiece nad osobami starszymi oraz wypracowanie systemu wsparcia dla nieformalnych opiekunów²¹.

Równie istotne w kontekście planowania polityki senioralnej, w tym na poziomie lokalnym, są odniesienia do obszaru: aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna. Działania w ramach tego obszaru mają zmierzać do rozszerzenia oferty edukacyjnej i kształcenia osób starszych w systemie formalnym i pozaformalnym, w tym tworzenia uniwersytetów trzeciego wieku, oferty kształcenia z wykorzystaniem nowych technologii, rozwoju systemów komunikowania osób starszych i przekazywania informacji (platformy), tworzenia warunków do edukacji międzypokoleniowej. Ponadto, w ramach uczestnictwa osób starszych w kulturze, znalazły się działania dotyczące rozbudowy oferty kulturalnej dla seniorów oraz współpracy w zakresie tworzenia oferty dla seniorów. Z kolei w ramach poprawy aktywności społecznej (obywatelskiej) osób starszych za konieczne działania uznano m.in. zaangażowanie w sprawy społeczności lokalnych, udział w dialogu społecznym, promocję wolontariatu osób starszych (tzw. wolontariat kompetencji), a więc działania pozwalające wykorzystać potencjał i doświadczenie osób starszych²².

²⁰ Tamże,

²¹ Tamże, s. 16-21,

²² Tamże, s. 29-44.

Strategie służyć mają podejmowaniu i realizowaniu działań w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej, w ramach prowadzonej polityki rozwoju.

3. GŁÓWNE ZADANIA POWIATU WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

Okres transformacji ustrojowej przyniósł ze sobą wiele zmian, zarówno w życiu całego społeczeństwa, społeczności lokalnych, jak i poszczególnych rodzin. Nasilenie bezrobocia oraz związany z tym spadek dochodów wielu rodzin, spowodował szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny. Obniżenie poziomu życia, poczucie krzywdy, bezsilność, frustracja, a także izolacja społeczna, pogorszenie stanu zdrowia oraz wzrost konfliktów i zachowań patologicznych, to typowe problemy życia codziennego rodzin dotkniętych bezrobociem. W obliczu niemożności lub niepełnych możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb rozwijają się również patologie społeczne. Poprawa jakości życia oraz ograniczenie nadmiernych różnic w sytuacji materialnej i społecznej różnych grup ludności stanowi podstawowy cel współczesnych koncepcji rozwoju społeczno-ekonomicznego. Wyrównywanie dysproporcji w szeroko rozumianym poziomie życia oraz eliminowanie zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym stanowi także priorytet polityki społecznej nie tylko w Polsce, ale i w całej Unii Europejskiej.

Pomoc społeczna stanowi ważny system wsparcia osób i grup społecznych znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są oni w stanie przezwyciężyć wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ponadto pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

W systemie pomocy i integracji społecznej w Polsce duże znaczenie ogrywają instytucje publiczne, rozmieszczone na poziomie centralnym i na każdym poziomie administracyjnym samorządu terytorialnego. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin. Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi

i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnym.

Głównym celem pomocy społecznej jest:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie – w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

W świetle zapisów ustawy o pomocy społecznej, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom m.in. z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby i przemocy w rodzinie, ofiarom handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa, wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, braku umiejętności przystosowania się do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy otrzymali status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu i narkomanii, zdarzenia losowego i klęski żywiołowej²³.

Pomoc społeczna polega w szczególności na: przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym - stanowi, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w podanych poniżej zakresach dotyczących obszaru polityki społecznej: edukacji, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych,

²³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876), art. 7.

kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kultury fizycznej i turystyki, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, współpracy z organizacjami pozarządowymi²⁴. Wymienione zadania stanowią poważny argument za koniecznością dokonania diagnozy problemów społecznych i opracowania oraz wdrożenia strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Lubaczowskiego powinna opierać się o:

1. Identyfikację obecnych problemów Powiatu;
2. Planowaną i konieczną wizję przyszłych problemów i zagrożeń;
3. Muszą być spójne z priorytetami w szczególności: Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2016 – 2023;
4. Kierunki działań zgodne z programem polityki prorodzinnej, przyjęte przez Radę Ministrów, podkreślające znaczenie podstawowej komórki społecznej oraz konieczność stwarzania szans dzieciom i młodzieży oraz zapobieganie marginalizacji rodzin;
5. Uwzględnienie priorytetów i kierunków działań zawartych w przepisach Unii Europejskiej.

Strategia, aby miała szansę realizacji musi obejmować horyzont czasowy od kilku do kilkunastu lat. Profilaktyka społeczna przynosi rezultaty często po wielu latach. Same tylko zmiany w infrastrukturze wymagają czasu, a jest to sektor o zasadniczym znaczeniu z punktu widzenia choćby osób niepełnosprawnych i starszych, długotrwale chorych. Przemiany kulturowe, zmiany wzorców postępowania przyjętych hierarchii w systemie wartości dokonują się jeszcze wolniej. Strategia powinna być również efektem uzgodnień wszystkich ugrupowań, czy sił politycznych tak, by dawała gwarancję skutecznej realizacji zaplanowanych działań. Powinna być wypracowana przy udziale różnych środowisk opiniotwórczych, uwzględniając wszystkie istotne przesłanki i racje w interesie społeczności lokalnej. Tak wypracowana, ma szansę realizacji w perspektywie ponad jednej kadencji samorządu. Samorząd lokalny odpowiedzialny jest za całokształt realizacji zadań polityki społecznej na szczeblu lokalnym, musi przeprowadzić diagnozę potrzeb społeczności, stopień odczuwania poszczególnych potrzeb musi być permanentnie monitorowany, a realizacja zadań powinna podlegać stałej kontroli i ocenie: zarówno z punktu widzenia prawnych zobowiązań samorządu terytorialnego, jak i odbiorców usług.

²⁴ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920), art. 4 ust. 1.

Zatem Strategia dla Powiatu Lubaczowskiego budowana jest z uwzględnieniem kilkuletniego okresu czasu, natomiast w jej ramach ustalona zostanie hierarchia poszczególnych celów i program ich realizacji na okres najbliższych lat.

Ważnym etapem tworzenia strategii są konsultacje z instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, edukacji itd., reprezentującymi interesy grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak i też z osobami mającymi wpływ na politykę powiatu w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Strategia stanowi podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych programów działania poprawiających jakość życia wszystkich grup we wszystkich obszarach funkcjonowania społecznego.

Bardzo ważnym czynnikiem jest wyzwalanie, wykorzystywanie zewnętrznych zasobów i kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Planowana strategia rozwoju polityki społecznej powinna zakładać możliwość określenia potrzeb przez samych zainteresowanych, zostawiać im też swobodę w ich zaspakajaniu. Włączenie instytucji może nastąpić dopiero w momencie, gdy rozwiązanie problemów przez samych mieszkańców nie jest możliwe. Wobec tego ogromną rolę odgrywa diagnoza społeczna środowiska lokalnego.

W diagnozie swe odzwierciedlenie powinny znaleźć takie zjawiska, jak: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i starość, alkoholizm i narkomania, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, inne występujące lokalnie problemy społeczne. Następnie powinniśmy przeprowadzić inwentaryzację istniejących zasobów polityki społecznej.

Planowanie strategiczne jest procesem ciągle korygowanym i aktualizowanym. W rezultacie **strategia nigdy nie jest dokumentem zamkniętym i ulega stałym modyfikacjom**. Ważny jest zatem koordynowanie, monitoring i kontrola założeń w trakcie realizacji Strategii oraz dostosowanie jej do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Do zachowania tych uwarunkowań został powołany Zespół ds. aktualizacji Strategii. Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim zakłada elastyczność i łatwe przystosowanie do zachodzących zmian. Zakłada się, że będzie ona poddawana stałej kontroli, czy obrane kierunki, przyjęte cele i zadania są nadal aktualne lub czy nie zmieniły swojej hierarchii.

Niniejsza Strategia stanowi kontynuację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim realizowanej w latach 2013-2020 i obejmuje obszary związane między innymi z problematyką zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego, pomocy udzielonej osobom starszym, dzieciom i młodzieży. Pozostała tematyka związana

z pomocą społeczną uwzględniona jest w innych programach realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, do których zalicza się

- Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016-2023,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2012-2016,
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014–2020,
- Wojewódzki Program Na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych na lata 2008-2020,
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU LUBACZOWSKIEGO

1. ZARYS SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY

Powiat Lubaczowski zajmuje przygraniczne, północno-wschodnie tereny województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą od północy zaś z Województwem Lubelskim (powiaty: Tomaszów Lubelski i Biłgoraj) od południa i zachodu z Powiatami Jarosławskim i Przeworskim. Położony jest malowniczo w obrębie dwóch makroregionów geograficznych; Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Strukturę administracyjną powiatu tworzy 8 gmin: miasto: Lubaczów, gmina: Lubaczów, gmina miejsko-wiejska: Cieszanów, Oleszyce, Narol, gmina wiejska: Horyniec Zdrój, Stary Dzików i Wielkie Oczy. Charakterystyczne położenie powiatu, z dala od dużych aglomeracji miejskich i liczne bogactwa naturalne sprawiają, że klimat tej ziemi jest wyjątkowy i specyficzny, a okoliczne tereny nastawione głównie na rolnictwo i turystykę. Ogromnym problemem występującym w powiecie jest bezrobocie, zwłaszcza tzw. „ukryte” mające miejsce, szczególnie na terenach wiejskich. Większe zakłady przemysłowe zostały zlikwidowane i poza rolnictwem możliwości zatrudnienia istnieją jedynie w sferze budżetowej i w małych firmach prywatnych.

Źródło: <http://www.kppsplubaczow.internetdsl.pl/mapa.html>

Powiat charakteryzuje się bardzo niską gęstością – 43 os/km² zaludnienia na km² w porównaniu do województwa – 119 km².

Tabela nr 1 Podstawowe dane na temat Powiatu Lubaczowskiego

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚĆ LICZBOWA	
1.	Powierzchnia w ha	130 883	
2.	Powierzchnia w stosunku do województwa (%)	7,3 %	
3.	Ludność	K 28 032	M 27 629
4.	Ludność na 1 km ²	43 osoby	
5.	Liczba sołectw	83	
6.	Liczba miejscowości	92	

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

Zgodnie z danymi Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiat Lubaczowski zamieszkuje 55 652 osób, w tym 28 032 kobiet. Największa liczba osób zamieszkuje Gminę Miejską Lubaczów około 22% mieszkańców powiatu, najmniejsza liczba mieszkańców zajmuje Gminę Wiejską Wielkie Oczy – 3852 osób (ok. 6,5 %). Od 2008 r. notuje się spadek liczby mieszkańców od 2012 r. do 2018 r. ubyło ich 1 631. Na 1 km² powierzchni ogólnej powiatu w 2018 r. przypadały 43 osoby. Struktura płci ludności Powiatu Lubaczowskiego charakteryzuje się minimalną przewagą kobiet. Kobiety stanowią 50,37 %, ogółu, mężczyźni to natomiast 49,64%. Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn w powiecie wynosi 99.

Stan ludności w rozbiściu na poszczególne gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 2 Struktura ludności wg płci

WYSZCZEGÓLNIENIE	RAZEM			MĘŻCZYŹNI			KOBIEТЫ		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Powiat Lubaczowski	56352	56086	55652	27989	27852	27629	28363	28234	28023
Gmina miejska Lubaczów	12 179	12 101	12 078	5 815	5 771	5 759	6 364	6 330	6 309
Gmina wiejska Lubaczów	9 178	9 195	9 183	4 620	4 630	4 634	4 558	4 565	4 549
Gmina wiejska Wielkie Oczy	3 865	3 852	3 824	1 905	1 899	1 888	1 960	1 953	1 936
Gmina Narol	8 208	8 134	8 045	4 241	4 217	4 152	3 967	3 917	3 893
Gmina Cieszanów	7 386	7 328	7 220	3 666	3 642	3 573	3 720	3 686	3 647
Gmina wiejska Stary Dzików	4 281	4 268	4 230	2 146	2 124	2 109	2 135	2 144	2 121
Gmina Oleszyce	6 425	6 423	6 345	3 208	3 205	3 170	3 217	3 218	3 175
Gmina wiejska Horyniec-Zdrój	4 830	4 785	4 727	2 388	2 364	2 334	2 442	2 421	2 393

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

Przyrost naturalny wpływa na wzrost, lub też spadek liczby ludności społeczeństwa. Takie wahania związane są z ruchem naturalnym (liczbą urodzenia i liczbą zgonów). Przyrost naturalny definiowany jest jako różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów. W przypadku gdy ta różnica jest mniejsza od zera przyrost naturalny określany jest jako ubytek naturalny. Przyrost naturalny to wartość bezwzględna wyrażająca liczbę osób.

Najistotniejszymi czynnikami wpływającymi na liczbę mieszkańców powiatu jest przyrost naturalny oraz poziom migracji społeczeństwa. Od kilku lat notuje się spadek przyrostu naturalnego. Gminy Narol, Stary Dzików oraz Horyniec Zdrój od kilku lat utrzymują ujemny

wskaźnik przyrostu naturalnego. Wskaźnik wysokości przyrostu naturalnego dla całego Powiatu Lubaczowskiego przedstawia się bardzo negatywnie: - 77 w 2016 r., natomiast w 2018 r. osiągnął wartość -148. Najbardziej niekorzystnie w tym zestawieniu wypada gmina Narol, która notuje najwyższy ubytek naturalny w całym Powiecie Lubaczowskim w wysokości -56 w 2018 r. Powiat Lubaczowski w 2018 r. cechował się najniższym przyrostem naturalnym w całym województwie podkarpackim.

Tabela nr 3 Wysokość przyrostu naturalnego z podziałem na gminy w latach 2016-2018

Lp.	Wyszczególnienie	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Powiat Lubaczowski	-77	-50	-148
2.	Gmina Miejska Lubaczów	1	1	2
3.	Gmina Wiejska Lubaczów	1	0	-8
4.	Gmina Wiejska Wielkie Oczy	1	-2	-9
5.	Gmina Narol	-20	-3	-56
6.	Gmina Cieszanów	-9	-10	-35
7.	Gmina Wiejska Stary Dzików	-33	10	-17
8.	Gmina Oleszyce	-1	9	-2
9.	Gmina Wiejska Horyniec Zdrój	-17	-28	-23

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

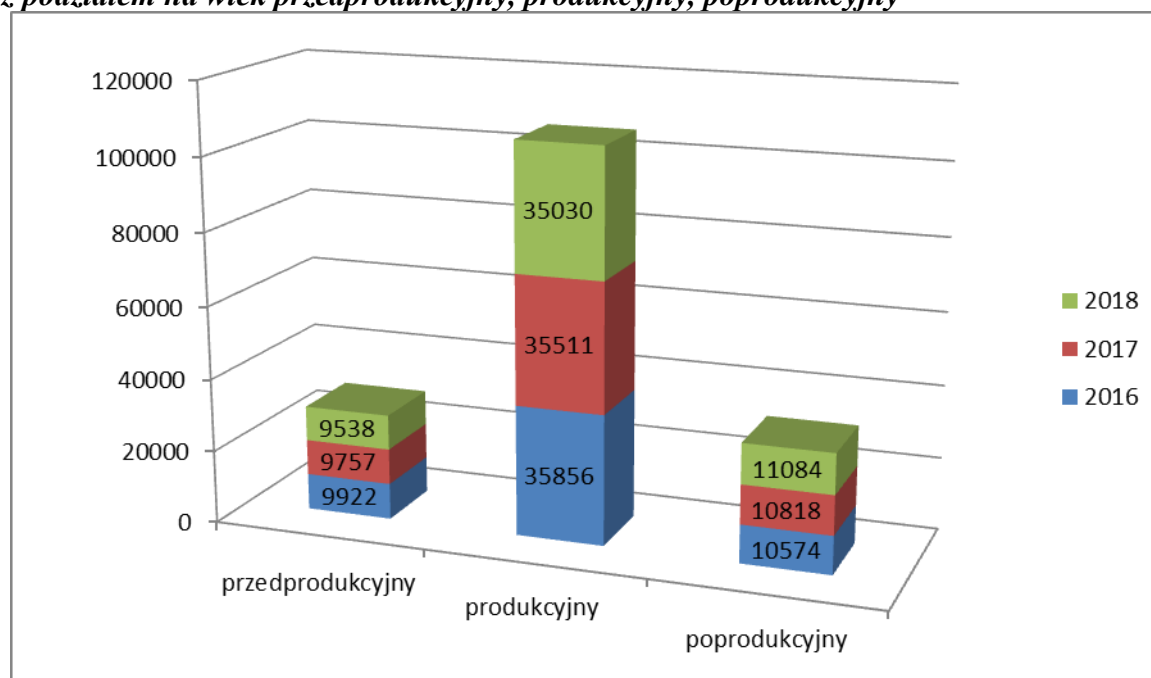
Od wielu lat obserwuje się ujemne saldo migracji, które jest konsekwencją przewagi rocznych odpływów ludności z Powiatu Lubaczowskiego nad wielkością napływów. Porównując dane z 2016 r. z rokiem 2017 można zaobserwować, iż w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. zwiększyła się liczba osób emigrujących w gminie Cieszanów, Narol, Oleszyce i Wielkie Oczy.

Tabela nr 4 Saldo migracji w latach 2016-2017

Lp.	Wyszczególnienie	Lata	
		2016	2017
1.	Powiat Lubaczowski	-176	-186
2.	Gmina Miejska Lubaczów	-70	-67
3.	Gmina Wiejska Lubaczów	1	24
4.	Gmina Wiejska Wielkie Oczy	-1	-14
5.	Gmina Narol	-1	-38
6.	Gmina Cieszanów	-26	-50
7.	Gmina Wiejska Stary Dzików	-34	-12
8.	Gmina Oleszyce	-16	-27
9.	Gmina Wiejska Horyniec Zdrój	-29	-2

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

Wykres nr 1 Liczba mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego w latach 2016 – 2018 z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

Strukturę wiekową ludności powiatu przedstawia wykres nr 1, z którego wynika, iż w analizowanych latach najliczniejszą grupę mieszkańców stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, natomiast najmniejszą osoby w wieku przedprodukcyjnym. Struktura wiekowa ludności powiatu w ostatnich latach ulega stałym zmianom w kierunku malejącej liczby

ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz stale rosnącą grupą w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 5 Liczba mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego w latach 2010-2012 z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny

Wyszczególnienie	Wiek przedprodukcyjny			Wiek produkcyjny			Wiek poprodukcyjny		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Powiat Lubaczowski	9922	9757	9538	35856	35511	35030	10574	10818	11084
Gmina miejska Lubaczów	1668	1633	1953	8166	7969	7527	2345	2469	2598
Gmina Cieszanów	1077	1056	1196	4927	4870	4587	1382	1402	1437
Gmina Narol	1192	1158	1324	5333	5258	4962	1683	1718	1759
Gmina Oleszyce	945	975	1151	4332	4300	4029	1148	1148	1165
Gmina Horyniec Zdrój	662	651	759	3185	3146	2954	983	988	1014
Gmina wiejska Lubaczów	1750	1438	1723	5945	6226	5919	1483	1531	1541
Gmina Stary Dzików	643	641	727	2781	2757	2632	857	870	871
Gmina Wielkie Oczy	603	604	705	2559	2556	2420	693	692	699

Źródło: dane z GUS, opracowanie własne

2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.1. OŚWIATA I WYCHOWANIE

W Powiecie Lubaczowskim funkcjonują żłobki, przedszkola, szkoły szczebla podstawowego i ponadpodstawowego. Większość z nich to jednostki organizacyjne poszczególnych gmin powiatu. W gminach na terenie powiatu funkcjonuje 29 szkół podstawowych. W gestii powiatu jest prowadzenie szkół specjalnych i ponadpodstawowych.

Jednostkami organizacyjnymi Powiatu Lubaczowskiego oraz komórkami organizacyjnymi w Starostwie Powiatowym w Lubaczowie realizującymi w/w zadanie są:

- Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Lubaczowie,

- Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Lubaczowie,
- Zespół Szkół im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie,
- Zespół Szkół w Oleszycach,
- Zespół Placówek im. Jana Pawła II w Lubaczowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie.

Powiat Lubaczowski w ramach zadań z zakresu edukacji publicznej prowadzi 5 szkół i placówek, które oprócz bieżącej działalności realizują liczne dodatkowe przedsięwzięcia, w tym projekty edukacyjne.

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI W LUBACZOWIE

Od stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r.: 17 klas o profilu:

- Ogólna liczba uczniów: 420
- Liczba uczniów w internacie: 20
- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 832,95

Od 1 września 2019 r. do 31 grudnia 2019 r.: 18 klas o profilu:

- Ogólna liczba uczniów: 555
- Liczba uczniów w internacie: 18
- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 920

ZESÓŁ SZKÓŁ IM. GEN. JÓZEFA KUSTRONIA W LUBACZOWIE

Od stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r. - 30 oddziałów, tj.:

- 3 oddziały liceum ogólnokształcącego (profile kształcenia: matematyczno-geograficzny, humanistyczny),
- 19 oddziałów technikum (technik informatyk, ekonomista, budownictwa, geodezji, logistik, mechanik),
- 8 oddziałów branżowej szkoła I stopnia (ślusarz, blacharz samochodowy, cieśla, cukiernik, elektromechanik, elektromechanik pojazdów samochodowych, elektronik, elektryk, fryzjer, krawiec, kucharz, lakiernik, mechanik motocyklowy, mechanik pojazdów samochodowych, monter sieci i instalacji sanitarnych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, murarz-tylnik, operator obrabiarek skrawających, piekarz, sprzedawca, wędliniarz, stolarz).
- Ogólna liczba uczniów: 787
- Liczba grup wychowawczych w internacie: 2 (42 osoby)

- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 1 512,47
- Indywidualne nauczanie: 3 osoby
- Zajęcia rewalidacyjne: 5 osób po 2 godz./tyg.

Od 1 września 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. liczba oddziałów wyniosła 38, w tym:

- 4 oddziały liceum ogólnokształcącego,
- 27 oddziałów technikum,
- 7 oddziałów branżowej szkoły I-go stopnia.
- Ogólna liczba uczniów: 1 066
- Liczba grup wychowawczych w internacie: 2 (42 osoby)
- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 1 873,29
- Indywidualne nauczanie: 5 osób
- Zajęcia rewalidacyjne: 7 osób po 2 godz./tyg.

ZESPÓŁ SZKÓŁ W OLESZYCACH

Od stycznia 2019 do 31 sierpnia 2019 r. liczba oddziałów wyniosła 11, w tym:

- 5 oddziałów Technikum (technik żywienia i usług gastronomicznych, technik rolnik, technik leśnik, technik hotelarstwa),
- 4 oddziały Branżowej Szkoły I stopnia (operator maszyn leśnych, rolnik, kucharz, cukiernik),
- 1 oddział Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych,
- 1 oddział Szkoły Policealnej (technik turystyki wiejskiej).
- Ogólna liczba uczniów – 216
- Liczba wychowanków w internacie – 40 osób
- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 801,76
- Liczba klas (w tym rewalidacyjnych) – 11 (w tym 5)

Od 1 września 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. liczba oddziałów wyniosła 14, w tym:

- 8 oddziałów Technikum (technik żywienia i usług gastronomicznych, technik rolnik, technik leśnik, technik hotelarstwa),
- 5 oddziałów Branżowej Szkoły I stopnia (operator maszyn leśnych, rolnik, kucharz, cukiernik),
- 1 oddział Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych.
- Ogólna liczba uczniów: 269
- Liczba wychowanków w internacie: 74 osoby

- Tygodniowa ilość godzin w szkole: 914,42
- Liczba klas (w tym rewalidacyjnych): 14 (w tym 5)

Ponadto w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego funkcjonowały 4 oddziały Kwalifikacyjnych Kursów Zawodowych (kwalifikacje: R.03 – prowadzenie produkcji rolniczej, Z.04 – świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej, MS.04 – świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej).

Tabela nr 6 Ilość absolwentów, którzy ukończyli w 2019 roku szkoły ponadgimnazjalne ogólnodostępne prowadzone przez Powiat Lubaczowski

Nazwa szkoły	Absolwenci szkoły średniej	Absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej	Razem absolwenci
Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Lubaczowie	153	-	153
Zespół Szkół im. Józefa Kustronia w Lubaczowie	120	63	183
Zespół Szkół w Oleszycach	34	17	51
Razem	307	80	387

Źródło: dane z Raportu o stanie Powiatu Lubaczowskiego za 2019 r.

2.2. ZESPÓŁ PLACÓWEK IM. JANA PAWŁA II W LUBACZOWIE

W skład Zespołu Placówek im. Jana Pawła II w Lubaczowie wchodzi: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (SOSW) oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (MOW).

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (SOSW) zapewnia edukację, wychowanie i terapię dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym, głębokim, z autyzmem, Zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwoju w przedziale wiekowym od 3 do 25 roku życia. Głównym celem placówki jest wspieranie wszechstronnego rozwoju na miarę ich możliwości, spełnienie oczekiwań, zaspokajanie potrzeb oraz wyposażenie uczniów w podstawowe umiejętności życiowe i społeczne.

W ośrodku funkcjonują:

- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka,
- oddziały przedszkolne,
- szkoła podstawowa,
- szkoła przysposabiająca do pracy,
- zespoły rewalidacyjno-wychowawcze,

- internat,
- świetlica szkolna.

STRUKTURA I ZADANIA SPECJALNEGO OŚRODKA SZKOLNO-WYCHOWAWCZEGO (SOSW) W LUBACZOWIE

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to wielospecjalistyczne, kompleksowe i intensywne działanie mające na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej. W ramach zajęć dzieci korzystają ze specjalistycznych pracowni: stymulacji sensorycznej, integracji sensorycznej, EEG Biofeedback (po konsultacji neurologicznej).

Aby dziecko mogło zacząć uczęszczać na zajęcia wymagana jest Opinia o Potrzebie Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka.

Odziały przedszkolne skierowane do dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a także z autyzmem. Nadrzędnym celem pracy z dziećmi, jest wspomaganie ich wszechstronnego rozwoju w stopniu umożliwiającym realizację kolejnego etapu edukacyjnego, na miarę indywidualnych możliwości. Dodatkowym atutem jest mała liczebność dzieci w grupach.

W każdej grupie przedszkolnej pracuje nauczyciel oraz pomoc nauczyciela. Oprócz zajęć wychowania przedszkolnego dzieci mają zajęcia muzyczne, religijne oraz indywidualne zajęcia ze specjalistami: psycholog, logopeda, terapeuta Integracji Sensorycznej, terapeuta Stymulacji Polisensorycznej, terapeuta EEG Biofeedback, rehabilitant.

Szkoła podstawowa posiada pięć zespołów edukacyjno-terapeutycznych oraz jedną klasę, w której znajdują się dzieci ze sprzężoną niepełnosprawnością (autyzm, upośledzenie umysłowe) znajdującą się w Szkole Podstawowej Nr 2 w Lubaczowie. W Szkole Podstawowej edukacja podzielona jest na dwa etapy kształcenia: klasy I-III oraz klasy IV-VI.

Na pierwszym etapie edukacyjnym prowadzone są zajęcia kształcenia zintegrowanego, muzyka z rytmiką, zajęcia rewalidacyjne i religia. Zadaniem Zespołów Edukacyjno-Terapeutycznych jest umożliwienie dzieciom opanowania podstawowych umiejętności takich jak: zaradność i samoobsługa, uspołecznienie, komunikacja, nauka czytania i pisanie, opanowanie podstawowych pojęć matematycznych, przyrodniczych oraz rozwój fizyczny. Na drugim etapie edukacyjnym uczniowie uczestniczą w następujących zajęciach: funkcjonowanie w środowisku, muzyka z rytmiką, plastyka, technika, wychowanie fizyczne oraz religia.

Zajęcia prowadzone są w zespołach liczących 4-8 osób. W każdej klasie jest osoba wspomagająca. Pomieszczenia klasowe są przestronne i dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne. Ponadto uczniowie objęci są rewalidacją indywidualną z zakresu: terapii logopedycznej, muzykoterapii, pracy z komputerem, technik szkolnych. Niektórzy uczniowie biorą udział w zajęciach metodą EEG Biofeedback, z integracji sensorycznej oraz w sali doświadczania świata.

Gimnazjum Specjalne (zakończyło funkcjonowanie 31.08.2019 r.), stanowi III etap kształcenia. Jest on integralnie powiązany z poprzednimi etapami, czyli I i II. Obecnie w gimnazjum jest 8 oddziałów, w których uczy się młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku od 15 – 21 lat. W szkole prowadzone są zajęcia edukacyjne z następujących przedmiotów: funkcjonowanie w środowisku, plastyka, technika, religia, muzyka, wychowanie fizyczne.

Praca dydaktyczna opiera się na autorskich programach opracowanych przez nauczycieli uwzględnieniem indywidualnych możliwości i potrzeb uczniów. Dodatkowo prowadzone są indywidualne zajęcia rewalidacyjne: muzykoterapia, praca z komputerem, arteterapia, logopedia, socjoterapia. Zadania stawiane przed uczniami są dostosowane stopniem trudności do ich możliwości psychofizycznych. Usprawnianie zaburzonych funkcji oraz zdobywanie i utrwalanie wiadomości szkolnych odbywa się z wykorzystaniem aktywizujących metod nauczania oraz przy pomocy różnorodnych środków dydaktycznych. Dzięki temu każdy uczeń odnosi sukces, co pozwala budować wiarę we własną siłę i umiejętności oraz wytworzyć pozytywną motywację do nauki. Młodzież kończąca gimnazjum może realizować kolejny etap edukacyjny w klasach przysposobienia zawodowego.

Szkoła Przystosabiająca do Pracy zapewnia wszechstronny rozwój ucznia na miarę jego możliwości oraz przystosowanie go do codziennego życia, tak aby umiał radzić sobie w podstawowych życiowych sytuacjach zgodnie z przyjętymi normami i zasadami, aby mógł wykonywać proste prace pod kierunkiem osoby dorosłej.

Szkoła Przystosabiająca do Pracy jest 3-letnią szkołą ponadgimnazjalną dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku do 24 lat. Głównym zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do roli osoby dorosłej, do samodzielnego i aktywnego życia na miarę indywidualnych możliwości, kształtowanie umiejętności potrzebnych i wykorzystywanych w życiu dorosłym, przygotowanie do pełnienia ról w społeczności lokalnej, regionu i kraju.

Przedmiotem wiodącym jest przysposobienie do pracy. Zajęcia mają charakter praktyczny, dając uczniom możliwość nabywania konkretnych umiejętności samoobsługowych oraz kształtowania właściwych postaw wobec pracy.

W ramach zajęć z przysposobienia do pracy realizowane są następujące działy:

- gospodarstwo domowe – sporządzanie prostych posiłków, szycie, dokonywanie zakupów, pomoc osobom słabszym, opieka nad dziećmi oraz zwierzętami,
- rękodzielnictwo – poznawanie technik wytwarzania przedmiotów dekoracyjnych, pamiątkowych i użytecznych z różnych materiałów, doskonalenie techniki szycia i haftowania,
- ogrodnictwo – prace porządkowe, pielęgnacje roślin doniczkowych i rabatowych.

Do **zespołów rewalidacyjno-wychowawczych** uczęszczają dzieci i młodzież upośledzona umysłowo w stopniu głębokim. Organizowane są dla nich – zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 23 kwietnia 2013 r. - zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, które są formą realizacji obowiązku szkolnego. W zespole przebywają dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat. Podstawą objęcia tych osób zajęciami jest orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną na wniosek rodzica. Zajęcia mogą być prowadzone w formie zajęć indywidualnych bądź zespołowych, w których liczba osób w grupie wynosi od 2 do 4.

Uczestnictwo w zajęciach stwarza osobie niepełnosprawnej umysłowo możliwość kontaktu z kolegami, poznawania nowego środowiska, rozwijania samodzielności w funkcjonowaniu w codziennym życiu oraz nabywania nowych doświadczeń i umiejętności. Oddziaływania rewalidacyjne oscylują głównie wokół pobudzania zmysłów, które dostarczają uczniom informacji o świecie.

Praca z uczniem opiera się na Indywidualnym Programie Rewalidacyjno-Wychowawczym dostosowanym do jego możliwości percepcyjno-motorycznych. Program konstruuje nauczyciel – oligofrenopeda w współpracy z innymi specjalistami: psychologiem, logopedą, terapeutą SI i nauczycielem stymulacji polisensorycznej. Program opracowany jest na podstawie zaleceń zawartych w orzeczeniu, rzetelnej obserwacji, wywiadu z rodzicami /opiekunami prawnymi oraz diagnozy funkcjonalnej ucznia, sporządzonej z wykorzystaniem autorskiego narzędzia diagnostycznego: „Arkusze obserwacyjny”. Program jest monitorowany i dostosowywany do aktualnej sytuacji i potrzeb. Dwa razy w roku dokonywana jest ocena postępów ucznia w zakresie obsługiwanie siebie, funkcji poznawczych, komunikowania się, zachowania społecznego, sprawności motorycznej, zachowań nietypowych.

Internat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego umożliwia pobyt uczniom, dla których znaczna odległość miejsca zamieszkania od szkoły utrudniałaby realizację obowiązku szkolnego. Opieka w internacie jest zapewniona od poniedziałku do piątku w czasie trwania roku szkolnego, z wyłączeniem ferii, wakacji i przerw świątecznych.

Budynek jest przystosowany dla 50 wychowanków. Do swojej dyspozycji każda grupa ma świetlicę, w której mogą uczyć się, bawić, rozwijać swoje umiejętności i zainteresowania. Estetyczne sanitariaty oraz łazienki dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Nowoczesna armatura, kabiny prysznicowe sprawiają, że kąpiel przebiega w komfortowych warunkach.

Opiekę nad wychowankami sprawuje wyspecjalizowana i życzliwa młodzieżowa kadra pedagogiczna. Wychowawcy starają się stworzyć wychowankom drugi dom, tak, aby w czasie pobytu w placówce mogli oni spędzić czas w miłej, rodzinnej atmosferze. Dla bezpieczeństwa i zdrowia dzieci internat objęty jest całodobową opieką medyczną.

Życie w internacie jest urozmaicone, jest czas na naukę, pracę, zabawę i wypoczynek.

Dominującą formą pracy wychowawczej w organizacji zajęć wychowanków jest działalność kół zainteresowań. Służą one rozwijaniu zamiłowań podopiecznych, rozbudzają zaciekawienie nowymi zagadnieniami oraz kształtują, pogłębiają i utrwalają już nabytą wiedzę i umiejętności, a tym samym wzmacniają poczucie własnej wartości oraz przygotowują do samodzielnego funkcjonowania w przyszłości.

W ofercie internatu znajdują się: warsztaty teatralne, rozgrywki warcabowe, zajęcia kulinarne, zajęcia z arteterapii, wyjazdy na basen, turnusy rehabilitacyjne, zajęcia z ceramiki, wycieczki krajoznawcze, imprezy okolicznościowe oraz w ramach akcji - "Cała Polska Czyta Dzieciom" wspomagany jest rozwój dzieci niepełnosprawnych poprzez głośne czytanie.

Innowacyjne metody pracy w internacie to:

- Metoda Weroniki Sherborne,
- Kinezyjologia Edukacyjna,
- Metoda pedagogiki zabawy,
- Arteterapia
- Programy wspomagające realizację zajęć wychowawczych.

Świetlica zapewnienia uczniom opiekę przed i po lekcjach w bezpiecznym i miłym otoczeniu. Stworzone są tam odpowiednie warunki do wypoczynku, relaksu, zabawy, czy zjedzenia posiłku. Czas spędzony w świetlicy sprzyja również rozwijaniu zainteresowań, dzieci zaś, mają okazję nawiązać dobre relacje z kolegami jak i z wychowawcami. Wdrażany

jest wśród uczniów kulturalny i higieniczny tryb życia. Dzieci uczestniczą w różnorodnych działaniach opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, zajęciach plastycznych, czytelniczych, relaksacyjnych, muzycznych, konkursach i zabawach w świetlicy oraz na świeżym powietrzu. Uczestnicząc w zajęciach, uczniowie mają okazję uczyć się przestrzegania norm i zasad współżycia społecznego, współpracy i właściwej komunikacji, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, poznać możliwości radzenia sobie z emocjami, szanować siebie i innych.

Świetlica jest wyposażona w gry edukacyjne, literaturę dziecięcą, różnorodne materiały plastyczne.

We wrześniu 2019 r. naukę w tych szkołach rozpoczęło:

- 25 uczennic i uczniów w oddziałach przedszkolnych,
- 49 uczennic i uczniów w szkole podstawowej,
- 33 uczennic i uczniów w szkole przysposabiającej do pracy,
- 16 uczennic i uczniów w zespołach rewalidacyjno-wychowawczych,
- 49 uczennic i uczniów we wczesnym wspomaganie rozwoju,
- 20 wychowanków internatu.

Terapie prowadzone w ramach działalności Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (SOSW) w Lubaczowie:

- Terapia psychologiczna,
- Terapia logopedyczna,
- Masaż Shantala,
- Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna,
- Metoda EEG Biofeedback,
- Rehabilitacja ruchowa,
- Terapia Integracji Sensorycznej,
- Sala Doświadczenia Świata,
- Hortiterapia,
- Arteterapia,
- Kynoterapia.

MŁODZIEŻOWY OŚRODEK WYCHOWAWCZY przeznaczony jest dla młodzieży charakteryzującej się poważniejszymi zaburzeniami w funkcjonowaniu społecznym. Do ośrodka przyjmowana jest młodzież, wobec której sądy rodzinne wydały w trybie ustawy

o postępowaniu w sprawach nieletnich postanowienia o konieczności zastosowania środka wychowawczego polegającego na umieszczeniu w placówce resocjalizacyjnej. Ośrodek świadczy opiekę całodobową, całoroczną, przeznaczoną dla chłopców w wieku 13 – 18 lat. MOW w Lubaczowie jest piętrowym budynkiem przystosowanym do prowadzenia zajęć dydaktycznych i wychowawczych. Budynek ten od kilku ostatnich lat jest systematycznie modernizowany i dostosowywany do obecnie obowiązujących standardów i norm.

Szkoły wchodzące w skład MOW:

- szkoła podstawowa dla uczniów w normie intelektualnej i niedostosowanych społecznie oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i niedostosowanych społecznie – klasy: V-VI oraz VII-VIII,
- szkoła branżowa I stopnia dla uczniów w normie intelektualnej i niedostosowanych społecznie oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i niedostosowanych społecznie – klasa I (specjalność murarz – tynkarz oraz specjalność kucharz) oraz klasa II (specjalność murarz – tynkarz).

Ośrodek dysponuje także własną kuchnią ze stołówką oraz pralnią. Wychowankowie mają do dyspozycji boisko do piłki nożnej, ręcznej, koszykowej oraz plac rekreacyjny. Budynki otoczone są zielenią, klombami, rosną tam krzewy i drzewa ozdobne.

W skład *Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego* w 2019 r. wchodziły:

- Szkoła Podstawowa Nr 4,
- Gimnazjum (zakończyło funkcjonowanie 31-08-2019 r.)
- Branżowa Szkoła I Stopnia,
- Internat.

We wrześniu 2019 r. naukę w tych szkołach rozpoczęło:

- 18 uczniów w szkole podstawowej,
- 37 uczniów w szkole branżowej,
- 61 wychowanków internatu.

2.3. PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA W LUBACZOWIE

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie działa od 1969 roku. Zatrudnia doświadczonych psychologów, pedagogów i logopedów. Co roku przyjmuje ponad tysiąc osób. Diagnostuje, wskazuje odpowiednie do możliwości ucznia formy pomocy, orzeka o kierowaniu do odpowiednich form kształcenia, udziela konsultacji, prowadzi terapie

logopedyczne, psychologiczne, pedagogiczne i gimnastykę korekcyjną oraz warsztaty i treningi problemowe dla uczniów i nauczycieli. Poradnia z założenia jest placówką ogólnodostępną, a korzystanie z pomocy jest dobrowolne i bezpłatne.

Pomoc udzielana jest:

- dzieciom mającym trudności w nauce i trudności wychowawcze,
- dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej,
- dzieciom zdolnym,
- dzieciom wychowującym się w trudnych warunkach rodzinnych,
- uczniom szukającym pomocy w wyborze szkoły i zawodu,
- placówkom opiekuńczo - wychowawczym,
- szkołom, nauczycielom i radom pedagogicznym,
- rodzicom, którzy pragną rozwijać umiejętności wychowawcze.

Formy pracy poradni:

- diagnozowanie psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne,
- interwencja ukierunkowana na wczesne wykrycie zaburzeń rozwojowych,
- podejmowanie działań terapeutycznych, psychoterapeutycznych i reedukacyjnych,
- doradztwo związane z problemami rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży,
- doradztwo związane z zapobieganiem niepowodzeń szkolnych,
- doradztwo zawodowe w tym dla młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- działania profilaktyczne związane z promocją zdrowego stylu życia, pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

Tabela nr 7 Działalność diagnostyczna PPP wśród dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Lubaczowskiego wg stanu na 31.12.2019 r.

Rodzaj badań diagnostycznych	Ilość diagnoz
Diagnoza psychologiczna	475
Pedagogiczna	450
Logopedyczna	168
Związana z wyborem kierunku kształcenia	9
Razem	1102

Źródło: dane z PPP w Lubaczowie

W roku 2019 odbyło się 27 posiedzeń zespołu orzekającego, wydano ogółem 190 orzeczeń oraz 26 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Wydane opinie dotyczyły: odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego – 7 opinii, dostosowania wymagań edukacyjnych – 54, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu – 31, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole – 121, o specyficznych trudnościach w uczeniu się – 61, inne opinie o przebadanych – 103, razem 377 opinii.

Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, realizowany przez jednostki organizacyjne powiatu obejmuje swoimi działaniami rzeczywistą i pełną pomoc w celu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie ich rodzin. W ramach tego programu dodatkowo przewidziana jest również pomoc dla kobiet w okresie ciąży (w tym powikłanej), porodu i połogu oraz rozwój wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi. W ramach realizacji programu został utworzony odrębny, jednoosobowy pokój dla uczennicy w ciąży w internacie w Zespole Szkół im. gen. J. Kustronia w Lubaczowie, w którym stworzono komfortowe warunki pobytu dla uczennicy do czasu urodzenia dziecka.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie pełni rolę wiodącego ośrodka realizującego zadania ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego.

W ramach funkcjonowania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lubaczowie realizowane były następujące działania:

- prowadzenie specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dzieci oraz możliwość udzielenia pomocy dziecku i rodzinie,
- w ramach współpracy między placówkami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie zbieranie aktualnych informacji o ofercie pomocowej,
- monitorowanie działań związanych z udzielaniem pomocy dziecku oraz rodzinie,
- prowadzenie współpracy z przedszkolami i placówkami oświatowymi mającej na celu wyłanianie dzieci, u których występują nieprawidłowości rozwojowe mogące zakłócić rozwój dziecka.

Ponadto w ramach realizacji zadań wynikających z w/w programu zrealizowane zostały następujące działania:

- systematycznie prowadzono specjalistyczne usługi dla dzieci przez specjalistów zatrudnionych w programie,
- zostały zorganizowane i zrealizowane zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, którymi objętych zostało 11 dzieci oraz 16 dzieci, których rozwój

przebiega nieharmonijnie i są zagrożone niepełnosprawnością. W sumie ze specjalistycznego wsparcia skorzystało 27 dzieci.

Tabela nr 8 Dzieci objęte specjalistycznymi zajęciami w programie „Za życiem”

Dzieci objęte specjalistycznymi zajęciami w programie „Za życiem”	Liczba dzieci do 3 roku życia	Liczba dzieci powyżej 3 roku życia	Razem
Dzieci posiadające opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju	1	10	11
Dzieci zagrożone niepełnosprawnością	1	15	16
Razem:	2	25	27
Razem wszystkich dzieci:		27	

Źródło: dane z PPP w Lubaczowie

- udzielano rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dzieci przez poszczególnych specjalistów (psychologów, pedagogów, logopedów, rehabilitanta, terapeuty integracji sensorycznej), które miały charakter diagnozy, konsultacji, porad, instruktaży itp. Specjaliści wskazywali rodzicom instytucje udzielające specjalistycznej pomocy dzieciom przekazując informacje o zakresie działalności, możliwościach uzyskanego tam wsparcia oraz aktualizowali informacje dotyczące poszczególnych jednostek skierowanych na pomoc dzieciom i rodzinie funkcjonujących na terenie powiatu oraz w województwie.

W podsumowywanym okresie prowadzone były także akcje informacyjne, m.in. upowszechniające wiedzę o dostępności oferowanej przez ośrodek pomocy.

2.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Poczucie bezpieczeństwa to jedno z podstawowych praw każdego człowieka. Obowiązkiem państwa jest jego zapewnienie, m.in. poprzez inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz przeciwdziałanie wszelkim zjawiskom kryminogennym. Przedsięwzięcia te wymagają szerokiego współdziałania administracji rządowej, samorządów i organizacji społecznych.

Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli realizowane przez jednostki organizacyjne Powiatu Lubaczowskiego, w tym Komisję Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego. Działalność Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego w Lubaczowie skupia się na realizacji zadań w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami na podstawie art. 38a Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym

(tekst jednolity Dz. U. z 2019 r, poz. 511). Jej praca ukierunkowana jest na realizację ustawowych zadań z zakresu bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE I OBRONA CYWILNA

Obrona Cywilna to system o sprecyzowanych zadaniach, strukturach i formach działania. Jest zespolona ze wszystkimi szczeblami administracji państwowej i samorządowej, podmiotami gospodarczymi (niezależnie od osobowości prawnej), organizacjami społecznymi oraz z całym społeczeństwem. Siłą obrony cywilnej jest jej powszechność, oznacza to, że wszyscy obywatele naszego kraju uczestniczą w ochronie grup ludzi, którzy znaleźli się w sytuacji zagrożenia.

Terenowymi organami obrony cywilnej w administracji rządowej i samorządowej są wojewodowie, starostowie, wójtowie oraz burmistrzowie i prezydenci miast jako szefowie obrony cywilnej województw, powiatów i gmin.

Do zakresu ich działania należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje państwowe i samorządowe, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne działające na ich terenach.

Zadania obrony cywilnej w czasie pokoju

- planowanie przedsięwzięć w zakresie ochrony przed skutkami działań zbrojnych zarówno ludności, jak i zakładów pracy i urzędów użyteczności publicznej oraz dóbr kultury,
- wykrywanie zagrożeń i stwarzanie warunków do ostrzegania i alarmowania ludności,
- przygotowanie schronów i ukryć dla ludności oraz utrzymanie ich w gotowości do użycia,
- gromadzenie i przechowywanie indywidualnych środków ochronnych dla formacji obrony cywilnej i ludności,
- wyposażenie formacji obrony cywilnej w specjalistyczny sprzęt ratowniczy, przyrządy i aparaturę do wykrywania różnego rodzaju zagrożeń,
- systematyczne szkolenie w zakresie OC,
- współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska, oraz usuwanie ich skutków.

KOMENDA POWIATOWA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Komenda Powiatowej Straży Pożarnej w Lubaczowie zakwalifikowana jest do IV kategorii Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej. Terenem działania komendy powiatowej jest obszar Powiatu Lubaczowskiego. Siedzibą komendy powiatowej jest miasto Lubaczów.

W skład Komendy wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- 1) Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Operacyjnych;
- 2) Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Organizacyjno-Kadrowych;
- 3) Sekcja Finansów;
- 4) Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Kwatermistrzowsko-Technicznych;
- 5) Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Kontrolno-Rozpoznawczych;
- 6) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza.

Do zakresu działania Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej, która ma bezpośredni kontakt z społeczeństwem należy w szczególności:

- 1) w zakresie spraw ratowniczych:
 - a) organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczych w czasie walki z pożarami oraz likwidacji miejscowych zagrożeń,
 - b) wykonywanie pomocniczych czynności w czasie klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, gdy działaniami kierują inne służby,
 - c) dokumentowanie toku pełnienia służby ze szczególnym uwzględnieniem sporządzania informacji z prowadzonych działań ratowniczych,
 - d) wykonywanie podstawowych czynności ratowniczych w obszarze chronionym oraz w ramach odwodów operacyjnych,
 - e) wykonywanie specjalistycznych czynności ratowniczych w obszarze chronionym oraz w ramach odwodów operacyjnych,
 - f) przygotowywanie własnych sił i środków do wypełniania zadań ratowniczych na przydzielonym obszarze chronionym,
 - g) współdziałanie z innymi służbami ratowniczymi na przydzielonym obszarze działania w zakresie doskonalenia likwidacji zdarzeń,
 - h) rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych, poznawanie własnego terenu działania,
w tym organizacja i udział w ćwiczeniach na obiektach,
 - i) udział w aktualizacji: stanu gotowości operacyjnej, procedur ratowniczych – dokumentacji operacyjnej;

2) w zakresie spraw szkoleniowych:

- a) planowanie i organizowanie szkoleń na potrzeby komendy powiatowej i ksr-g na obszarze powiatu,
- b) organizowanie szkolenia i doskonalenia specjalistycznego (w tym także medycznego) członków ochotniczych straży pożarnych w zakresie ratownictwa,
- c) inicjowanie przedsięwzięć w zakresie kultury fizycznej i sportu z udziałem podmiotów ksr-g na obszarze powiatu,
- d) organizowanie obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego wymaganych stosownymi przepisami, prowadzenie okresowej oceny sprawności fizycznej strażaków oraz prowadzenie spraw z zakresu szkolenia i doskonalenia zawodowego strażaków i pracowników cywilnych komendy powiatowej.

Co roku Komenda organizuje Zawody Powiatowe, w których biorą udział drużyny z Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Komenda organizuje również turnieje wiedzy o pożarnictwie, których głównym celem jest propagowanie zachowań, które pozwolą na dobrą reakcję w czasie zagrożeń pożarowych. Straż Pożarna na zarówno szczeblu gminnym jak i powiatowym pozyskuje środki unijne na wyposażenie jednostek w specjalistyczny sprzęt ratowniczy oraz na przeszkolenie strażaków.

Na rzecz bezpieczeństwa przeciwpożarowego działa również Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy. KSRG jest to zespół przedsięwzięć organizacyjnych, szkoleniowych, materiałowo-technicznych i finansowych, obejmujących prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych, miejscowych zagrożeń oraz skupiający w uporządkowanej wewnętrznie strukturze jednostki ochrony przeciwpożarowej w celu ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska.

W Powiecie Lubaczowskim w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego wchodzi:

- 1) Jednostka Ratownicza -Gaśnicza w Lubaczowie
- 2) OSP Basznia Dolna,
- 3) OSP Cieszanów,
- 4) OSP Horyniec-Zdrój,
- 5) OSP Krowica Hołodowska,
- 6) OSP Oleszyce,
- 7) OSP Wielkie Oczy,
- 8) OSP Narol,
- 9) OSP Cewków,

10) OSP Niemstów.

KSRG stanowi integralną część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego Państwa. Nadzór nad jego funkcjonowaniem pełni minister spraw wewnętrznych. Odpowiedzialność za organizację kierowania tym systemem spoczywa na komendancie głównym Państwowej Straży Pożarnej. Państwowa Straż Pożarna została zobligowana ustawami z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej oraz o PSP do zorganizowania krajowego systemu ratowniczo - gaśniczego. Głównym zamierzeniem ustawodawcy było stworzenie jednolitego, skutecznego systemu ratowniczego, obejmującego cały obszar szeroko rozumianego ratownictwa pożarowego, technicznego, chemicznego i ekologicznego bez względu na miejsce, rodzaj i charakter prowadzonych działań ratowniczych.

Organizatorem oraz bazą, na której opiera się krajowy system ratowniczo - gaśniczy jest Państwowa Straż Pożarna z całym zapleczem kadrowym, sprzętowym i logistycznym. Jednostkami realizującymi zadania KSRG są przede wszystkim jednostki ratowniczo- gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej, a ponadto, zgodnie z art. 20 i 23 oraz 14 ustawy o ochronie przeciwpożarowej, inne podmioty ochrony przeciwpożarowej, a mianowicie:

- 1) ochotnicze straże pożarne
- 2) zakładowe straże pożarne
- 3) zakładowe służby ratownicze
- 4) gminne zawodowe straże pożarne
- 5) terenowe służby ratownicze
- 6) inne jednostki ratownicze

Do podstawowych zadań KSR-G należy między innymi:

- 1) walka z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi,
- 2) ratownictwo techniczne,
- 3) ratownictwo chemiczne,
- 4) ratownictwo ekologiczne,
- 5) ratownictwo medyczne.

KOMENDA POWIATOWA POLICJI W LUBACZOWIE

Do zadań Policji należy inicjowanie oraz organizowanie działań, których celem jest zapobieganie zjawiskom kryminogennym, popełnianiu przestępstw i wykroczeń. Profilaktyka społeczna stanowi przedmiot zainteresowania różnych dziedzin nauki w tym: medycyny, prawa, socjologii, psychologii, pedagogiki. Profilaktyka stanowi działanie i zapobieganie wykołajeniom, klęskom społecznym, min takim jak nierząd, przestępczość, bezdomność, analfabetyzm. Profilaktyka społeczna to nic innego jak zapobieganie niekorzystnym

zjawiskom, które mogą pojawić się w wielu sferach życia, to zapobieganie zidentyfikowanym i przewidywanym zagrożeniom poprzez przedsięwzięcie działań w celu niedopuszczenia do negatywnie ocenianych przekształceń istniejącego stanu rzeczy.

Komenda Powiatowa Policji w Lubaczowie wykonuje na obszarze Powiatu Lubaczowskiego zadania Policji w sprawach ochrony i bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, określone w ustawach i wydanych na ich podstawie przepisów wykonawczych. Komendant Powiatowy Policji jest przełożonym policjantów na terenie powiatu . W skład KPP wchodzi: Wydział Kryminalny, Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego oraz stanowisko do spraw prasowo-informacyjnych.

Jednostki podległe KPP Lubaczów:

- Komisariat Policji w Oleszycach,
- Rewir Dzielnicowych w Starym Dzikowie,
- Rewir Dzielnicowych w Wielkich Oczach,
- Posterunek Policji w Cieszanowie,
- Posterunek Policji w Horyńcu Zdroju
- Posterunek Policji w Narolu.

Tabela nr 9 Dane statystyczne dotyczące realizacji zadań przez KPP

L. p.	Zakres danych	2016	2017	2018
1.	Czyny karalne z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	44	21	42
2.	Czyny karalne z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione przez nieletnich	4	3	2
3.	Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”	59	52	48
4.	Sprawy przemocy domowej pod wpływem alkoholu	42	39	33
5.	Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej	79	67	70
6.	Liczba przekazanych spraw do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	41	80	85

Źródło: dane z KPP Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 10 Postępowania wszczęte i stwierdzone w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Przestępczość ogółem		
	2017	2018	2019
Postępowania wszczęte	673	732	590
Postępowania stwierdzone	470	673	526

Źródło: dane z KPP Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 11 Przestępczość kryminalna w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Przestępczość kryminalna		
	2017	2018	2019
Zabójstwa	-	-	-
Bójki i pobicia	4	5	2
Spowodowanie uszczerbku na zdrowiu	14	14	6
Zgwałcenia	2	2	2
Rozboje	-	-	3
Kradzieże	29	49	32
Kradzieże z włamaniem	17	19	10
Kradzieże samochodu	-	-	1
Uszkodzenie mienia	20	27	17

Źródło: dane z KPP Lubaczowie, opracowanie własne

Zgodnie z głównym celem wynikającym z ustawy o Policji – jednostka ta powołana jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Głównymi kierunkami pracy Policji powinno być ograniczenie zagrożenia stania się ofiarą przestępstwa lub wykroczenia.

Przez pojęcie przestępczości rozumie się czyny zabronione ustawowo pod groźbą kary, popełnione na obszarze danej jednostki terytorialnej. W okresie trzech lat, tj. od 2017 r. do 2019 r. na terenie Powiatu Lubaczowskiego liczba wszczętych postępowań wyniosła 1995, natomiast w omawianym okresie stwierdzono 1669 czynów przestępczych. W 2019 r. na terenie Powiatu Lubaczowskiego stwierdzono 526 przestępstw i było ich o 147 mniej niż w 2018 r., kiedy to odnotowano 673.

Liczba i struktura przestępstw kryminalnych kształtuje się następująco:

- kradzieże – 110 czynów, co stanowi 40 % ogółu przestępstw kryminalnych,
- uszkodzenie mienia – 64 czyny, co stanowi 23 % ogółu przestępstw,
- kradzieże z włamaniem – 46 czynów, co stanowi 17 % ogółu przestępstw,

– inne – 20 %.

Przystępując do oceny stanu porządku i bezpieczeństwa stwierdzić należy, że Powiat Lubaczowski jest jednym z najbezpieczniejszych rejonów województwa podkarpackiego. Struktura przestępczości kryminalnej w Powiecie Lubaczowskim w większości przypadków – 57 %, skierowana jest na kradzież. Dominują kradzieże zwykłe i kradzieże z włamaniem – dane te obrazują, iż na terenie Powiatu Lubaczowskiego nadal wysokie jest zagrożenie tą przestępczością pomimo zmniejszającej się ich liczby, a ilość ujawnionych przestępstw świadczy o wysokiej aktywności Policji w tym zakresie.

Jak wynika z danych przedstawionych przez KPP w Lubaczowie latach 2017-2019 na terenie działania Komendy nie odnotowano zabójstw.

Przestępczość w ruchu drogowym zajmuje czołowe miejsce wśród przestępstw popełnionych na terenie powiatu, ich liczba w 2019 r. wynosiła 104, w tym przypadku również notuje się spadek o 17% w porównaniu z rokiem 2017, kiedy było ich 125.

W roku 2019 liczba stwierdzonych przez Policję przestępstw gospodarczych wyniosła 88, co stanowi znaczący wzrost tego typu przestępczości w porównaniu z rokiem 2017 i 2018. Jeśli chodzi o przestępczość narkotykową także w tym przypadku notuje się wyższy wskaźnik tego typu przestępczości z 21 przestępstw stwierdzonych w 2017 r. do 60 w roku 2019, co stanowi wzrost tego typu przestępczości o około 65%.

Warto także pozytywnie zauważyć że w latach 2017-2019 nie zanotowano przypadków przestępczości ekonomicznej czy zorganizowanej, a także transgranicznej.

Tabela nr 12 Przestępczość latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Przestępczość		
	2017	2018	2019
Przestępczość zorganizowana	-	-	-
Przestępczość transgraniczna	-	-	-
Przestępczość narkotykowa	21	42	60
Przestępczość ekonomiczna	-	-	-
Przestępczość gospodarcza	78	52	88
Przestępczość w ruchu drogowym	125	109	104

Źródło: dane z KPP Lubaczowie, opracowanie własne

STRAŻ GRANICZNA

Straż Graniczna jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji (art. 1 ust. 1 ustawy z dn. 12 października 1990 roku o Straży Granicznej) Główne zadania i uprawnienia Straży Granicznej określa art. 1 ust 2 w/w ustawy:

- 1) ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu;
- 2) organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu graniczne;
- 3) wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz;
- 4) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej;
- 5) zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej;
- 6) osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej;
- 7) ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej;
- 8) (uchylony);
- 9) przetwarzanie informacji, w tym danych osobowych, z zakresu ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego, zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz udostępnianie ich sądom, prokuratorom, organom administracji publicznej i innym organom państwowym, uprawnionym do ich otrzymania na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie niezbędnym do realizacji ich zadań;
- 10) nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach;
- 11) ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz informowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej
- 12) zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych

oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczeniu wód granicznych;

13) zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji, materiałów wybuchowych i prekursorów materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom;

14) wykonywanie zadań określonych winnych ustawach.

Na terenie Powiatu Lubaczowskiego znajdują się dwie graniczne jednostki organizacyjne, realizujące zadania w ochronie granicy państwowej, które podlegają pod Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyślu.

1. **Placówka Straży Granicznej w Lubaczowie** – graniczna jednostka organizacyjna polskiej straży granicznej realizująca zadania w ochronie granicy państwowej. Placówka Straży Granicznej w Lubaczowie ochrania odcinek granicy państwowej z Ukrainą o długości 16,12 km od znaku granicznego nr 599 do znaku granicznego nr 569. Od północy sąsiaduje z Placówką Straży Granicznej w Horyńcu - Zdroju, od południa z Placówką Straży Granicznej w Korczowej a od zachodu z Placówką Straży Granicznej w Rzeszowie – Jasionce. Terytorialny zasięg działania Placówki Straży Granicznej w Lubaczowie to obszar administracyjny powiatów/gmin: Lubaczów (gmina Lubaczów, Oleszyce, Cieszanów, Stary Dzików, część gminy Wielkie Oczy), Jarosław (gmina Wiązownica). W terytorialnym zasięgu działania placówki usytuowane jest drogowe przejście graniczne Budomierz-Hruszew. Strefa działania to teren o różnorodnym ukształtowaniu, w którym obszary równinne przechodzą w pagórkowate, porośnięte w 84% drzewostanem mieszanym.

2. **Placówka Straży Granicznej w Horyńcu-Zdroju** ochrania odcinek granicy państwowej z Ukrainą o długości 17 903 m., od znaku granicznego 599 (wyłącznie) do znaku granicznego 638 (włącznie). Od południa PSG w Horyńcu - Zdroju sąsiaduje z Placówką SG w Lubaczowie, a od północy z Placówką SG w Hrebennem, Strefa działania placówki pokrywa się z terenem administrowanym przez gminy Horyniec - Zdrój (przyległa do granicy państwa) oraz Narol. Obszar ten zamieszkuje ok. 15 tys. mieszkańców, z tego 9 tys. w gminie Narol i 6 tys. na terenie gminy Horyniec - Zdrój. W rejonie granicznej odpowiedzialności placówki nie ma większych skupisk miejskich, jedynym miasteczkiem jest Narol, natomiast Horyniec Zdrój posiada status gminy uzdrowiskowej, pozostałe miejscowości to wsie, często słabo zaludnione oraz liczne przysiółki. Placówce SG w Horyńcu -

Zdroju, od 24 sierpnia 2005 r., podlega czynne od poniedziałku do piątku zgodnie z rozkładem jazdy kolejowe przejście graniczne Werchrata - Rawa Ruska. Obsługuje ono wyłącznie ruch towarowy, posiada szerokotorową linię kolejową łączącą port przeładunkowy w Werchracie z Rawą Ruską na Ukrainie. Administratorem przejścia granicznego jest Wojewoda Podkarpacki.

2.5. BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE

SAMODZIELNY PUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ W LUBACZOWIE

Największą placówką medyczną działającą na terenie Powiatu Lubaczowskiego jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lubaczowie. Uzyskał on status samodzielnego zakładu publicznego w dniu 31.12.1998 roku. Celem Zakładu jest udzielanie świadczeń zdrowotnych ludności zamieszkującej teren Powiatu Lubaczowskiego oraz osobom przebywającym czasowo. Zadaniem Zakładu jest w szczególności podejmowanie działań służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia.

W ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lubaczowskie funkcjonują następujące oddziały oraz poradnie.

- 1) Oddziały szpitalne:
 - Oddział Chorób Wewnętrznych,
 - Oddział Chirurgiczny Ogólny,
 - Oddział Ginekologiczno-Położniczy,
 - Oddział Pediatryczny,
 - Oddział Rehabilitacyjny,
 - Oddział Rehabilitacji Neurologicznej,
 - Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
 - Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej,
 - Oddział Neonatologiczny,
 - Szpitalny Oddział Ratunkowy.
- 2) Poradnie:
 - Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,
 - Poradnia Chirurgii Ogólnej,
 - Poradnia Chirurgii Urazowo – Ortopedycznej,

- Poradnia Rehabilitacyjna.

Od 1 października 2017 r. w związku z zakwalifikowaniem Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lubaczowie do sieci szpitali realizowane są w w/w podmiocie świadczenia w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. Pacjenci mogą korzystać z w/w świadczeń w dni powszednie w godzinach od 18:00 do 8:00 rano dnia następnego, oraz całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Świadczenia Podstawowej Opieki Zdrowotnej udzielane są w dni powszednie od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy. Na terenie Powiatu Lubaczowskiego w/w świadczenia realizowane są przez podmioty wskazane w poniższej tabeli.

Tabela nr 13 Podmioty podstawowej opieki zdrowotnej

1. DANE PODMIOTU LECZNICZEGO
ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ R-36 SP. Z O.O. W LUBACZOWIE: Podstawowa Opieka Zdrowotna, Ambulatoryjna, Opieka Specjalistyczna
PRZYCHODNIA REJONOWA W LUBACZOWIE
HOSPICJUM DOMOWE DLA DOROSŁYCH
PRZYCHODNIA REJONOWA W OLESZYCACH
PRZYCHODNIA REJONOWA W CIESZANOWIE
PUNKT ZDROWIA OPAKA
GMINNY OŚRODEK ZDROWIA STARY DZIKÓW
GMINNY OŚRODEK ZDROWIA HORYNIEC - ZDRÓJ
GMINNY OŚRODEK ZDROWIA WIELKIE OCZY
WIEJSKI OŚRODEK ZDROWIA ŁUKAWIEC
PUNKT ZDROWIA KROWICA SAMA
WIEJSKI OŚRODEK ZDROWIA RUDA RÓŻANIECKA
PUNKT ZDROWIA PŁAZÓW
PUNKT ZDROWIA NAROL
CENTRUM MEDYCZNE KORMED SP. Z O.O. SP. K. Podstawowa Opieka Zdrowotna,

Ambulatoryjna,

Opieka Specjalistyczna

NZOZ LUMED SP. Z O.O., UL. KOŚCIUSZKI 16, 37-600 LUBACZÓW

Podstawowa Opieka Zdrowotna,

Ambulatoryjna,

Opieka Specjalistyczna,

Opieka Psychiatryczna i Leczenie Uzależnień,

Rehabilitacja Lecznicza,

Pracownia USG,

Świadczenia Pielęgnacyjne i Opiekuńcze,

Opieka Paliatywna i Hospicyjna,

Rehabilitacja Lecznicza

NZOZ PRZYCHODNIA ZDROWIA W NAROLU

Podstawowa Opieka Zdrowotna,

Ambulatoryjna

Opieka Specjalistyczna

Źródło: dane przesłane przez ZOZ działające na terenie Powiatu Lubaczowskiego

**ZESPOŁY RATOWNICTWA MEDYCZNEGO STACJONUJĄCE
W POWIECIE LUBACZOWSKIM**

Na mocy art. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 1115 z późn. zm.), rejon dysponenta świadczeń w rodzaju ratownictwo medyczne został określony przez ustawodawcę jako tożsamy z rejonem operacyjnym dyspozytorni medycznej. W związku z powyższym od 1 kwietnia 2019 r. Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Przemysłu SP ZOZ przejęła odpowiedzialność za funkcjonowanie ratownictwa medycznego na obszarze Powiatu Lubaczowskiego.

Ilość karetek zabezpieczających miasto Lubaczów i Powiat Lubaczowski – 4, w tym:
ZRM S - 1, ZRM P – 3.

PORADNIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Na terenie Powiatu Lubaczowskiego funkcjonują 2 Poradnie Zdrowia Psychicznego: Zakład Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie, NZOZ LUMED sp. z o.o. w Lubaczowie.

W strukturze Zakładu Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie funkcjonuje w ramach umowy z POW NFZ Poradnia Zdrowia Psychicznego. W w/w poradni zatrudnionych jest 2 lekarzy psychiatrów oraz 1 psycholog. W Poradni Zdrowia Psychicznego możliwe jest również uzyskanie porad dla dzieci i młodzieży.

Tabela nr 14 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego w Zakładzie Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie

Ilość udzielonych porad			
2016 r.	2017 r.	2018 r.	do 31.05.2019 r.
1929	1971	1883	750

Źródło: dane z ZOZ R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie

W strukturze NZOZ LUMED Sp. z o.o. w Lubaczowie funkcjonuje w ramach umowy z NFZ z zakresu psychiatrycznej opieki zdrowotnej Poradnia Zdrowia Psychicznego. W w/w poradni świadczeń zdrowotnych udziela 2 lekarzy specjalistów psychiatrów oraz 2 psychologów i 1 psychoterapeuta. W ramach poradni udzielane są również porady psychiatryczne dla dzieci i młodzieży.

Tabela nr 15 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego w LUMED Sp. z o.o. w Lubaczowie

Ilość udzielonych porad			
2016 r.	2017 r.	2018 r.	do 31.10.2019 r.
4396	4527	4492	3822

Źródło: dane z NZOZ LUMED sp. z o.o. w Lubaczowie

PORADNIE TERAPII UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU I WSPÓLUZALEŻNIENIA

Na terenie Powiatu Lubaczowskiego funkcjonuje 1 Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, która znajduje się w strukturze Zakładu Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie, ul. M. Kopernika 1 i funkcjonuje w ramach umowy z POW

NFZ. W w/w poradni zatrudnionych jest 1 lekarz psychiatra oraz 1 psycholog, specjalista terapii uzależnienia.

Tabela nr 16 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zakładzie Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie

Ilość udzielonych porad			
2016 r.	2017 r.	2018 r.	do 31.05.2019 r.
1275	2062	2000	610

Źródło: dane z ZOZ R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie

Na dzień opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2021-2028 z powodu braku specjalistycznej kadry medycznej na terenie powiatu nie ma placówki świadczącej stacjonarną opiekę zdrowotną z zakresu zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych. Niemniej jednak mieszkańcy Powiatu Lubaczowskiego korzystają z usług m.in. następujących podmiotów leczniczych, tj.:

- Centrum Medyczne w Łańcucie sp. z o.o.,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Leżajsku,
- Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu,
- Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny im. prof. Eugeniusza Brzeźnickiego w Żurawicy.

2.6. POWIATOWY URZĄD PRACY W LUBACZOWIE

Powiatowy Urząd Pracy, którego jednym z głównych zadań jest aktywizacja lokalnego rynku pracy, stanowiąca część Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, zajmuje się aktywizacją zawodową osób bezrobotnych (w tym osób z orzeczeniem o niepełnosprawności) poprzez realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, przy zastosowaniu odpowiednich usług i instrumentów rynku pracy finansowanych ze środków PFRON, Funduszu Pracy czy środków unijnych. Organizuje m.in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz przyznaje dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wszyscy klienci mogą skorzystać z usług poradnictwa zawodowego. W latach 2016-2018 formami wsparcia aktywizacji zawodowej zostało objętych 12 osób z zaburzeniami psychicznymi, z tego:

- prace interwencyjne – 4 osoby,
- staż – 5 osób,
- dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego, który ukończył 50 lat – 2 osoby,
- prace społecznie użyteczne – 1 osoba.

Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie obejmuje swym działaniem Lubaczów oraz powiat lubaczowski.

Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie w 2019 roku realizował zadania wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz zadania przyjęte uchwałą nr VII/45/2015 z dnia 30 kwietnia 2015 roku Rady Powiatu w Lubaczowie, które zostały określone w Programie Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2015 – 2020. Głównym celem wymienionego programu jest ograniczenie bezrobocia i wykluczenia społecznego poprzez podejmowanie działań wspierających aktywność zawodową mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego, podnosząc jakość obsługi lokalnego rynku pracy. Dla osiągnięcia powyższego celu w programie realizowano cztery cele szczegółowe:

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy w wejściu i powrocie na rynek pracy.
2. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.
3. Wzmacnianie współpracy z ośrodkami pomocy społecznej i innymi podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
4. Doskonalenie jakości usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie.

OGÓLNA SYTUACJA NA LOKALNYM RYNKU PRACY

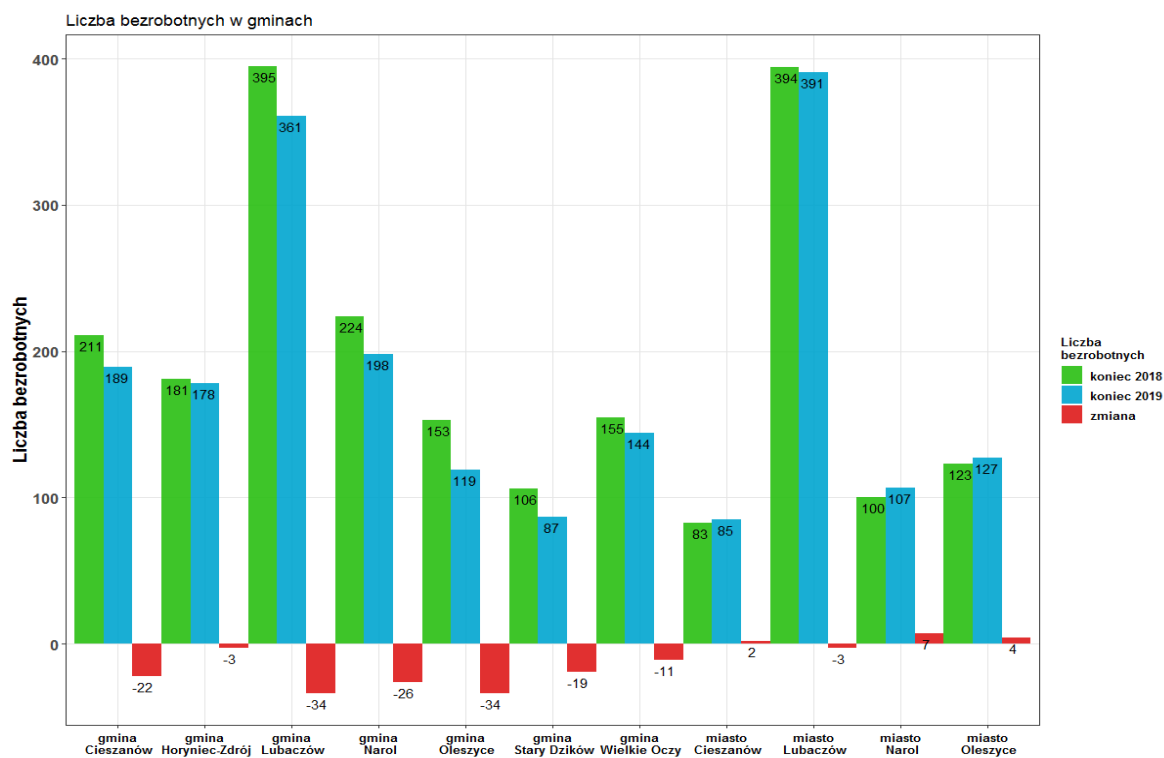
Według stanu na koniec grudnia 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie zarejestrowanych było 1986 bezrobotnych, w tym 916 kobiet. W porównaniu do grudnia 2018 roku ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 139 osób, w tym o 137 kobiet.

Tabela nr 17 Liczba bezrobotnych wg gmin powiatu

Gmina	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec grudnia 2018	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec grudnia 2019	Wzrost/spadek w stosunku do grudnia 2018
Miasto Lubaczów	394	391	-3
Miasto Cieszanów	83	85	+2
Miasto Oleszyce	123	127	+4
Miasto Narol	100	107	+7
Gmina Lubaczów	395	361	-34
Gmina Cieszanów	211	189	-22
Gmina Oleszyce	153	119	-34
Gmina Narol	224	198	-26
Gmina Horyniec	181	178	-3
Gmina Stary Dzików	106	87	-19
Gmina Wielkie Oczy	155	144	-11
Ogółem	2125	1986	-139

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Wykres nr 2 Liczba bezrobotnych

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

W okresie rocznym wzrost liczby bezrobotnych w porównaniu do roku poprzedniego zanotowano w Gminach Miejskich Cieszanowa, Oleszyc i Narola, natomiast spadek liczby bezrobotnych zanotowano we wszystkich pozostałych gminach powiatu.

W zasadzie liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie ukształtowała się pod wpływem dwóch czynników, tj. napływu bezrobocia i odpływu bezrobocia. W omawianym okresie sprawozdawczym zostało zarejestrowanych 3707 osób bezrobotnych (czyli mniej o 299 osób niż w poprzednim roku).

Tabela nr 18 Przyływ i odpływ bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2019 r.

Miesiąc	Przyływ bezrobocia	Odpływ bezrobocia
Styczeń	424	243
Luty	298	337
Marzec	300	449
Kwiecień	237	436
Maj	219	313
Czerwiec	258	333
Lipiec	305	359
Sierpień	270	262
Wrzesień	377	369
Październik	385	358
Listopad	314	223
Grudzień	320	164
RAZEM	3707	3846

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Bilans bezrobotnych

Po raz kolejny powróciło do rejestracji 3191 osób, tj. 86,1% ogólnej liczby zarejestrowanych w ciągu roku bezrobotnych. Z ewidencji urzędu wyłączono 3846 osób, tj. o 437 mniej niż w 2018 r. Dużą grupę osób wyłączono z powodu podjęcia pracy 1962, w tym 422 osoby z powodu podjęcia pracy subsydiowanej. Liczną populację wśród bezrobotnych wyłączonych z rejestru bezrobotnych stanowią osoby, które nie potwierdziły gotowości do podjęcia zatrudnienia, tj. 791 osób, natomiast z innych przyczyn wyrejestrowano 1093 osoby. W omawianym okresie „przyływ” był mniejszy od „odpływu” o 139 osób.

Bezrobotni z prawem do zasiłku

Spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2019 roku było 262 osób uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Uprawnieni do zasiłku stanowili 13,2% ogółu zarejestrowanych.

W dalszym ciągu obserwowany jest procentowy wzrost ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, którzy nie posiadają prawa do zasiłku. Są to osoby nie spełniające warunków określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w tym również wymogu przepracowania, co najmniej 365 dni w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania. W populacji tej znajduje się również grupa osób, którym upłynął okres pobierania zasiłku i wobec braku propozycji pracy nadal pozostają w ewidencji.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH

Bezrobotni wg płci

Na koniec grudnia 2019 roku bezrobotne kobiety (tj. 916 osób) stanowiły 46,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2018 roku liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 137.

Analizując strukturę bezrobotnych wg płci można stwierdzić, iż kobiety stanowią prawie połowę bezrobotnych, a ich sytuacja na rynku pracy jest trudniejsza niż mężczyzn.

Bezrobotni zamieszkali na wsi

W końcu grudnia 2019 roku na terenie Powiatu Lubaczowskiego zarejestrowanych było 1276 bezrobotnych zamieszkujących tereny wiejskie (tj. 64,3% ogółu bezrobotnych). W porównaniu ze stanem z końca 2018 roku liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi zmniejszyła się o 149 osób.

Bezrobotni wg wieku

Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat. Natomiast drugą, co do liczebności grupą są osoby w wieku od 35 do 44 lat oraz w przedziale wiekowym od 45 do 54 lat. Pomimo stosowanych form pomocy skierowanych do osób młodych stan bezrobocia w tej grupie wiekowej jest nadal bardzo wysoki.

Tabela nr 19 Szczegółowe dane o bezrobotnych w poszczególnych kategoriach wiekowych

Grupy wieku	Bezrobotni zarejestrowani		W % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych
	ogółem	w tym kobiety	
18 – 24	330	171	16,6
25 – 34	521	278	26,2
35 – 44	414	203	20,9
45 – 54	371	172	18,7
55 – 59	233	92	11,7
60 lat i więcej	117	0	5,9
RAZEM	1 986	916	100

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

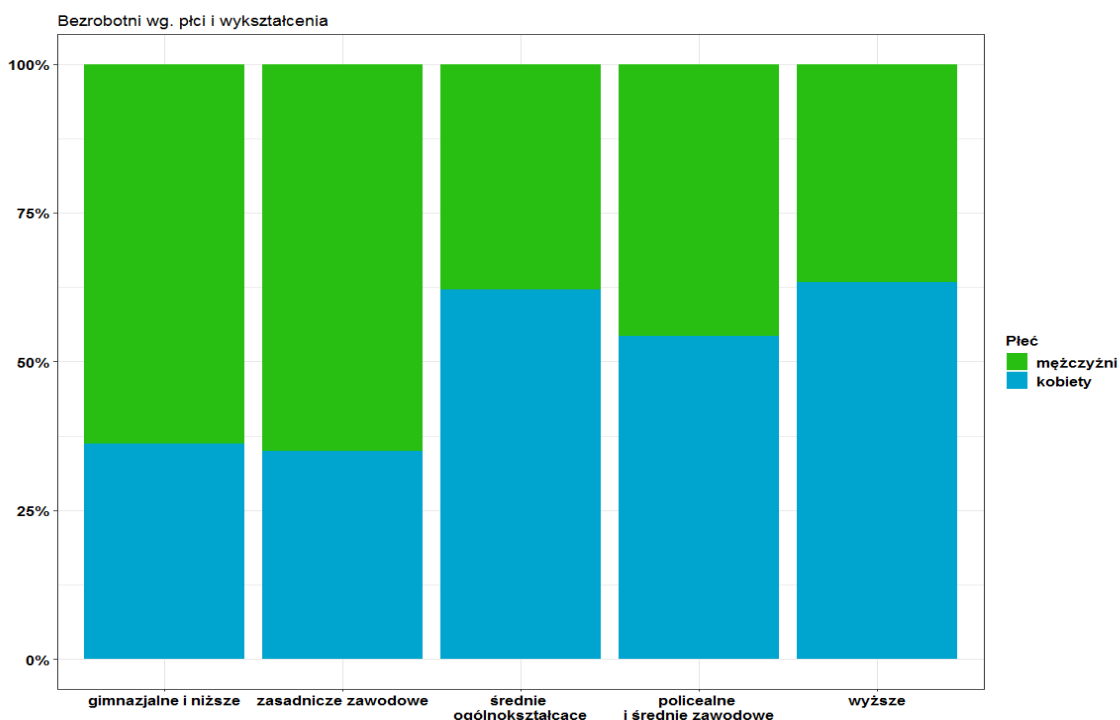
Utrzymującą się niekorzystną cechą bezrobocia jest niski poziom wykształcenia bezrobotnych. Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, stanowili oni 34,8%, dużą grupę stanowią również bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowili 20,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najmniej z zarejestrowanych bezrobotnych legitymowało się wykształceniem wyższym na równi z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, tj. 12,4% ogółu bezrobotnych.

Tabela nr 20 Szczegółowe dane o poziomie wykształcenia bezrobotnych

Poziom wykształcenia	Bezrobotni zarejestrowani		W % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych
	Ogółem	w tym kobiet	
Wyższe	246	156	12,4
Policealne i średnie zawodowe	401	218	20,2
Średnie ogólnokształcące	253	157	12,7
Zasadnicze zawodowe	691	242	34,8
Gimnazjalne i poniżej	395	143	19,9
RAZEM	1 986	916	100

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Wykres nr 3 Bezrobotni wg stażu i czasu pozostawania bez pracy

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Najliczniejszą grupę spośród bezrobotnych stanowiły osoby posiadające staż pracy od 1 roku do 5 lat (tj. 28,5%). Równie liczną grupę stanowiły osoby które przed zarejestrowaniem pracowały do 1 roku (tj. 22,0%). Najmniejsza natomiast grupa to osoby posiadające staż pracy 30 lat i powyżej (tj. 2,7%).

Osoby bezrobotne tj. pozostające w rejestrach urzędu pracy powyżej 12 miesięcy stanowiły łącznie 28,1% ogółu bezrobotnych (z tego 15,8% pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy). Kolejna liczna grupa to osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (tj. 25,8%).

Tabela nr 21 Szczegółowe dane o dotychczasowym stażu pracy oraz o czasie pozostawania bez pracy zarejestrowanych bezrobotnych

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych	Z tego według czasu pozostawania bez pracy w m-cach					
		Do 1	1 - 3	3 - 6	6 - 12	12 - 24	Pow.24
do 1 roku	437	81	139	79	38	54	46
1 - 5	565	95	149	91	84	62	84
5 - 10	308	35	83	52	58	36	44
10 - 20	274	30	58	49	47	39	51
20 - 30	146	18	30	21	23	21	33

30 i pow.	53	3	12	14	12	4	8
bez stażu	203	24	42	39	23	28	47
Ogółem	1986	286	513	345	285	244	313

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Według stanu w końcu roku 2019 w ewidencji urzędu pozostawało 1680 osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, z tego np. osoby:

- do 30 roku życia stanowiły 30,5% ogółu bezrobotnych (605), w tym:
- do 25 roku życia stanowiły 16,6% ogółu bezrobotnych (330),
- długotrwale bezrobotne stanowiły 45,1% ogółu bezrobotnych (896),
- powyżej 50 roku życia stanowiły 27,0% ogółu bezrobotnych (537),
- korzystające ze świadczeń pomocy społecznej 9,8% ogółu bezrobotnych (195)

Z pozostałych grup bezrobotnych uznawanych ustawowo za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w końcu roku 2019 w rejestrach urzędu zarejestrowanych było:

- 361 osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia,
- 90 osób niepełnosprawnych.

Stopa bezrobocia

Na koniec grudnia 2019 roku stopa bezrobocia w Powiecie Lubaczowskim wynosiła 8,3% (w kraju 5,2% i 7,9% w województwie podkarpackim). Dla porównania w końcu grudnia 2018 roku – 8,9% w powiecie, w kraju 5,8% i 8,8% w województwie podkarpackim).

Tabela nr 22 Stopa bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2019 roku

Miesiąc	Stopa bezrobocia w powiecie %	Stopa bezrobocia w województwie %	Stopa bezrobocia w kraju %
Styczeń	9,6*	9,0*	6,1
Luty	9,4	9,0	6,1
Marzec	8,9*	8,7	5,9
Kwiecień	8,1	8,3	5,6
Maj	7,7	8,0*	5,4
Czerwiec	7,4	7,9	5,3
Lipiec	7,2	7,8*	5,2
Sierpień	7,2	7,8	5,2
Wrzesień	7,3	7,7	5,1
Październik	7,4	7,6	5,0

Listopad	7,7	7,7	5,1
Grudzień	8,3	7,9	5,2

*Źródło: dane z PUP w Lubaczowie * - po korekcie GUS za okres od (I-VIII)*

Poziom bezrobocia w Powiecie Lubaczowskim jest dość wysoki w porównaniu do województwa. Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie zarejestrowanych było 1986 bezrobotnych, z tego 916 kobiet. W porównaniu do analogicznego okresu roku 2018 liczba bezrobotnych zmalała o 139 osób. Stopa bezrobocia na koniec 2019 roku w Powiecie Lubaczowskim wynosiła 8,3% i była mniejsza o 0,5 p. p. wartości tego wskaźnika z końca 2018r.

W okresie roku, w poszczególnych miesiącach występowały sezonowe zmiany liczby bezrobotnych. Należy jednak podkreślić, że niezależnie od zmiany liczby bezrobotnych w poszczególnych miesiącach, poziom bezrobocia był niższy niż w roku 2018. W okresie 12 miesięcy 2019 roku zarejestrowało się ogółem 3707 bezrobotnych. Tradycyjnie już w zdecydowanej większości były to osoby powracające do ewidencji po raz kolejny, czyli uprzednio zarejestrowane, jako bezrobotne. Po raz kolejny zarejestrowało się 3191 osób, natomiast po raz pierwszy 516 osób. Powtórne rejestracje dotyczyły głównie osób, które po okresie krótkotrwałego zatrudnienia (w tym także subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy) powracały do ewidencji urzędu, gdyż pracodawcy nie oferowali im stałych miejsc pracy. Kolejnym elementem obrazującym dynamikę bezrobotnych jest liczba osób, które utraciły status bezrobotnego. W 2019 r. z ewidencji urzędu wyrejestrowano 3846 bezrobotnych, z tego 51,0 % z tytułu podjęcia pracy. Nadal utrzymują się niekorzystne cechy w strukturze bezrobocia tj. wysoki odsetek ludzi młodych, niski poziom wykształcenia osób zarejestrowanych oraz długotrwałe pozostawanie bez pracy.

W końcu 2019 roku, ludzie młodzi do 35 roku życia stanowili 42,8%, a grupa wiekowa 25 – 34 lata pozostaje nadal najliczniejszą wśród bezrobotnych.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia bezrobotnych oraz czas pozostawania bez pracy, w końcu omawianego roku 45,3% legitymowało się wykształceniem poniżej średniego, a 28,1% pozostawało w rejestrach urzędu ponad 12 miesięcy. Należy podkreślić, że 89,8% bezrobotnych to osoby, które poprzednio pracowały. Ponadto należy stwierdzić, że kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni, a to paradoksalnie przyczynia się do wzrostu ich bezrobocia. Dzieje się tak, bo zwiększa się liczba bezrobotnych z dyplomami wyższych uczelni, jako bezrobotne. Mężczyźni częściej wybierają szkoły zawodowe, technika oraz studia techniczne. To zwiększa ich szansę na rynku pracy, ponieważ pojawiające się oferty zatrudnienia związane są z takimi kwalifikacjami. Głównym problemem młodych

jest zdobycie doświadczenia zawodowego, którego wymagają pracodawcy. Ponadto rynek pracy jest nieco łatwiejszy dla mężczyzn, gdyż w poszukiwaniu zajęcia za granicą wyjeżdża ich więcej niż kobiet.

INSTRUMENTY RYNKU PRACY I WYBRANE FORMY WSPARCIA BEZROBOTNYCH

Prace interwencyjne

W razie braku propozycji odpowiedniego zatrudnienia dla bezrobotnych urząd może inicjować oraz finansować prace interwencyjne. W ich ramach pracodawcy zatrudniają bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w zamian za uzyskiwaną refundację części kosztów wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenia społeczne. Refundacja odbywa się na podstawie spisanej umowy pomiędzy pracodawcą i urzędem pracy.

W 2019 roku:

- w w/w formie aktywizacji uczestniczyło 286 osób,
- ukończyło tę formę aktywizacji 202 osoby,
- podjęło zatrudnienie 191 osób.

Dofinansowanie pracodawcy lub przedsiębiorcy wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 lat życia

Na podstawie zawartej umowy pracodawca lub przedsiębiorca może otrzymać dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnionego skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia, a nie ukończył 60 lat przez okres 12 m-cy. Dofinansowanie wynagrodzenia przysługuje w kwocie określonej w umowie, nie wyższej jednak niż połowa minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięczne obowiązującego w dniu zawarcia umowy, za każdego zatrudnionego bezrobotnego. Pracodawca lub przedsiębiorca są zobowiązani do dalszego zatrudnienia po upływie dofinansowania przez okres 6 miesięcy.

W 2019 roku:

- w w/w formie aktywizacji uczestniczyło 19 osób,
- ukończyło tę formę aktywizacji 8 osób,
- podjęło zatrudnienie 7 osób.

Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne są wykonywane na podstawie zawieranego porozumienia. Oznaczają one prace wykonywane przez bezrobotnych, nieposiadających już prawa do zasiłku bądź tych, którzy go nie nabyli. Prace organizują gminy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą

charytatywną na rzecz społeczności lokalnej. Prace organizowane są w miejscu zamieszkania lub pobytu w wymiarze do 10 godzin tygodniowo za wynagrodzeniem, które wynosiło od 01.01.2019 r. do 31.05.2019 r. za 1 godz. 8,30 zł, refundacja w wysokości 4,86 zł/godz. oraz od 01.06.2019 r. do 31.12.2019 r. za 1 godz. 8,50 zł, refundacja 5,10 zł. Osoby wykonujące te prace zachowują status bezrobotnego oraz ubezpieczenie wypadkowe. Głównym celem jest aktywizacja. Odmowa podjęcia takiej pracy oznacza utratę statusu bezrobotnego.

W 2019 roku:

- w wykonywaniu prac społecznie użytecznych uczestniczyło 53 osoby,
- ukończyło tę formę wsparcia 45 osób,
- podjęło zatrudnienie 3 osoby.

Staż

Staż służy nabywaniu przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Bezrobotni w czasie odbywania stażu otrzymywali stypendium w wysokości 120% kwoty podstawowego zasiłku dla bezrobotnych. Przedstawiona forma aktywizacji odbywa się na podstawie zawartych umów.

W 2019 roku:

- w w/w formie aktywizacji uczestniczyło 431 osób,
- ukończyło tę formę aktywizacji 296 osób,
- podjęło zatrudnienie 263 osoby.

Bon na zasiedlenie

Bony na zasiedlenie to kolejny dodatkowy instrument wsparcia dla bezrobotnych do 30 roku życia obowiązujący od 27 maja 2014 r. Na podstawie umowy Starosta może przyznać bon na zasiedlenie w związku z podjęciem przez bezrobotnego poza miejscem dotychczasowego zamieszkania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, jeżeli z tytułu ich wykonywania będzie osiągał wynagrodzenie lub przychód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto miesięcznie oraz będzie podlegał ubezpieczeniom społecznym, a odległość od miejsca dotychczasowego zamieszkania do miejscowości innej pracy zarobkowej wynosi co najmniej 80 km lub czas dojazdu w obie strony środkami transportu zbiorowego przekracza łącznie 3 godz. dziennie. Dodatkowo bezrobotny ma pozostawać w zatrudnieniu, wykonywać inną pracę zarobkową lub prowadzić działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy. Środki Funduszu Pracy przyznane

w ramach bonu na zasiedlenie są przyznawane w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 200% przeciętnego wynagrodzenia za pracę. Są one przeznaczone na pokrycie kosztów zamieszkania związanych z podjęciem zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

W 2019 roku:

- w w/w formie aktywizacji uczestniczyło 128 osób,
- ukończyło tę formę aktywizacji 93 osoby,
- podjęło zatrudnienie 85 osób.

Przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej

W okresie sprawozdawczym o środki te ubiegało się 87 bezrobotnych, a ostatecznie dofinansowanie otrzymało 48 osób, które następnie podjęły działalność gospodarczą. Na tę formę wsparcia wydatkowano blisko 17% limitu przyznanego na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2019 roku. Przed naborem wniosków, zorganizowano 3 spotkania informacyjne dla potencjalnych wnioskodawców, podczas których instruowano jak wypełnić wniosek o dofinansowanie, omawiano kryteria oceny wniosków, udzielano odpowiedzi na pytania uczestników. W spotkaniach uczestniczyło 37 osób. Jednocześnie pracownik odpowiedzialny za przyznawanie dofinansowania udzielał informacji indywidualnie każdemu zainteresowanemu klientowi w ciągu roku.

Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną

W 2019 roku Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie zrefundował 1 kobiecie odbywającej staż, koszty opieki nad dziećmi na kwotę 988,20 zł.

Refundowanie pracodawcy lub przedsiębiorcy przez okres 12 m-cy części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia

W 2015 roku Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przyznał odrębną pulę środków na refundowanie w latach 2016 – 2018 pracodawcom i przedsiębiorcom części kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne za zatrudnionego skierowanego bezrobotnego do 30 roku życia. W 2017 roku zakończono zawieranie umów w ramach tego instrumentu, dlatego w 2018 oraz 2019 przekazywano tylko refundacje.

Środki z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS)

Odmienne niż przy organizacji różnych form szkoleń przedstawia się sytuacja w obszarze finansowania szkoleń pracowników ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Dostrzegamy większą świadomość pracodawców o potrzebie kształcenia ustawicznego osób zatrudnionych, ale też samych pracodawców.

W 2019 roku wydatkowano 312 389,11 tys. zł celem przeszkolenia 199 pracowników zatrudnionych u pracodawców z Powiatu Lubaczowskiego oraz 13 pracodawców. Natomiast kwotę 5 578 zł wydatkowano na zakup materiałów promocyjnych. Łączne wydatki Krajowego Funduszu Szkoleniowego wyniosły 317 964,11 tys. zł.

Zatrudnianie cudzoziemców

Od 1 stycznia 2018 r. ważne zmiany wprowadzono w przepisach dotyczących zatrudniania cudzoziemców. Do obiegu prawnego trafił nowy typ zezwolenia, które dotyczy wykonywania przez cudzoziemców prac sezonowych. Pojawiła się też nowa formuła oświadczenia – oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi.

„Procedura oświadczeniowa” pozwala obywatelom jednego z sześciu państw: Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy wykonywać pracę w Polsce przez 6 miesięcy w okresie 12 następujących po sobie miesięcy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Warunkiem wykonywania pracy w ramach procedury uproszczonej jest wpisanie przez powiatowy urząd pracy oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń oraz posiadanie przez cudzoziemca dokumentu potwierdzającego tytuł pobytowy w RP, który uprawnia do wykonywania pracy na terytorium RP.

Zezwolenie na pracę sezonową typu S może być wydane dla obywateli wszystkich państw spoza Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zezwolenie na pracę sezonową wydaje starosta właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi na okres do dziewięciu miesięcy w roku kalendarzowym. Zezwolenie wydaje się, jeśli cudzoziemiec ma wykonywać pracę w zakresie działalności bezpośrednio związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem lub gastronomią i zakwaterowaniem (rozporządzenie w sprawie podklasy działalności według klasyfikacji PKD, w których wydaje się zezwolenia na pracę sezonową).

Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie w roku 2019 wpisał do ewidencji 296 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz wydał 286 decyzji administracyjnych w zakresie zezwoleń na pracę sezonowa cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (zezwolenie typu S).

Przy realizacji zadań PUP współdziałała z innymi instytucjami rynku pracy, organami administracji rządowej i samorządowej, z radami zatrudnienia, organizacjami pracodawców, poszczególnymi pracodawcami, związkami zawodowymi, fundacjami i stowarzyszeniami.

2.7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacjami pozarządowymi według art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057) są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, nie działające w celu osiągnięcia zysku - osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Organizacje pozarządowe są partnerami instytucji samorządowych i przyczyniają się do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców zamieszkujących teren Powiatu Lubaczowskiego. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego środowiskami lokalnymi jest jednym z elementów efektywnego kierowania powiatem. Przyczynia się ona do integracji lokalnej społeczności i tworzenia trwałych więzi międzyludzkich i odbywa się m.in. poprzez tworzenie programów, a także powierzania i wspieranie konkretnych projektów oraz zadań.

W Starostwie Powiatowym w Lubaczowie prowadzona jest ewidencja Stowarzyszeń i Fundacji mających siedzibę na terenie Powiatu Lubaczowskiego. Do 30 listopada 2020 r. roku na liście ewidencyjnej widniało 209 organizacji pozarządowych. Rada Powiatu, co roku uchwała Roczny Program Współpracy Powiatu Lubaczowskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem głównym Programu jest: Zaspakajanie potrzeb społecznych mieszkańców Powiatu oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie umacnianie partnerstwa pomiędzy Powiatem, a organizacjami.

Cele szczegółowe Programu:

- 1) poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspakajanie potrzeb mieszkańców Powiatu,
- 2) pomoc w kreatywnym i integracyjnym spędzaniu czasu wolnego przez dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ich z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych,

- 3) wdrażanie prewencji pierwotnej odnoszącej się do wczesnego rozpoznawania metabolicznych czynników ryzyka w grupach osób odznaczających się zwiększonym prawdopodobieństwem zagrożenia szczególnie cukrzycą,
- 4) przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu osób niepełnosprawnych,
- 5) prowadzenie szkoleń uzupełniających wiedzę osób niepełnosprawnych z chorobami narządu wzroku,
- 6) propagowanie zdrowego stylu życia, bez używania środków prowadzących do uzależnień,
- 7) promowanie honorowego krwiodawstwa, i pozyskiwanie większej liczby krwiodawców,
- 8) racjonalne wykorzystanie publicznych środków finansowych,
- 9) otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- 10) integracja organizacji lokalnych, obejmujących zakresem działania sferę zadań publicznych,
- 11) wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu,
- 12) promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich.

Współpraca Powiatu z organizacjami odbywa się na zasadach:

- 1) pomocniczości – oznacza to, że Powiat powierza organizacjom realizację zadań własnych, a organizacje zapewniają ich wykonanie w sposób ekonomiczny, profesjonalny i terminowy,
- 2) suwerenności stron – oznacza to, że stosunki pomiędzy Powiatem, a organizacjami kształtowane będą z poszanowaniem wzajemnej autonomii i niezależności w swojej działalności statutowej,
- 3) partnerstwa – oznacza to dobrowolną współpracę równorzędnych sobie podmiotów w rozwiązywaniu wspólnie zdefiniowanych problemów i osiąganiu razem wytyczonych celów,
- 4) efektywności – oznacza to wspólne dążenie do osiągnięcia możliwie największych efektów realizacji zadań publicznych,
- 5) uczciwej konkurencji – oznacza to wymóg udzielania tych samych informacji odnośnie wykonywanych działań zarówno przez podmioty publiczne jak i niepubliczne, a także obowiązek stosowania tych samych kryteriów przy dokonywaniu oceny tych działań i podejmowaniu decyzji odnośnie ich finansowania,
- 6) jawności – oznacza to, że wszystkie możliwości współpracy Powiatu

z organizacjami są powszechnie wiadome i dostępne oraz jasne i zrozumiałe w zakresie stosowanych procedur i kryteriów podejmowania decyzji.

Przedmiotem współpracy Powiatu z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest:

- 1) realizacja zadań Powiatu określonych w ustawach, podwyższenie efektywności działań kierowanych do mieszkańców Powiatu,
- 2) określanie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspokajania,
- 3) konsultowanie projektów uchwał Rady na etapie ich tworzenia.

W wyniku podejmowanej współpracy dofinansowywana jest działalność statutowa organizacji, wsparcie finansowe oraz pozafinansowe. Formy wsparcia o charakterze finansowym polegają na zleceniu do realizacji zadań należących do kompetencji Powiatu Lubaczowskiego organizacjom pozarządowym poprzez powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację oraz wsparcie zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji. Współpraca pozafinansowa polega na wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działalności i współdziałaniu w celu lepszej koordynacji realizowanych działań, konstruowania z organizacjami odpowiednio do zakresu ich działania projektów aktów prawnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji. Współpraca polega również na bezpłatnym udostępnianiu sal urzędu, sprzętu, współorganizowaniu szkoleń i konferencji oraz prowadzenie wspólnych przedsięwzięć poprzez wzajemne uczestnictwo i pomoc organizacyjną w przeprowadzaniu uroczystości państwowych i patriotycznych, imprez kulturalnych i sportowych. Władze powiatu również służą pomocą w sprawach doradczo konsultacyjnych. Podmioty w ramach współpracy deklarują wolę inicjowania nowych oraz pogłębiania już istniejących form współpracy, stosownie do posiadanych kompetencji każdej instytucji. Strony zobowiązują się do wspierania współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami, zarówno powiatowymi jak i gminnymi.

Do finansowych form współpracy Powiatu Lubaczowskiego z organizacjami pozarządowymi zalicza się w szczególności:

- 1) zlecenia organizacjom realizacji zadań publicznych, na zasadach określonych w ustawie, w formie powierzenia lub wspierania wykonania zadania wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji, w trybie otwartego konkursu ofert,
- 2) zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych w trybie art. 19a ustawy,

- 3) zlecenie realizacji zadań publicznych w trybie art. 12 ustawy (wniosek o realizację zadania publicznego z własnej inicjatywy).

Współpraca pozafinansowa Powiatu Lubaczowskiego z organizacjami pozarządowymi przebiega w formie:

- 1) wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania, które odbywa się poprzez:
 - a) publikowanie w serwisie informacyjnym oraz na stronach internetowych Powiatu ważnych informacji dotyczących działań podejmowanych przez Powiat,
 - b) przekazywanie przez organizacje informacji o przewidywanych lub realizowanych zadaniach sfery publicznej, których realizacja odbywa się w oparciu o środki inne niż wynikające z Programu, a w których realizację mogą włączyć się inne organizacje,
 - c) przekazywanie przez organizacje pozarządowe informacji o przewidywanych lub realizowanych zadaniach sfery publicznej, których realizacja odbywa się w oparciu o środki finansowe pochodzące z budżetu Powiatu Lubaczowskiego,
 - d) publikowanie informacji o podejmowanych przez organizacje pozarządowe działaniach na stronie internetowej Powiatu oraz przekazywanie informacji mediom lokalnym,
 - e) informowanie Urzędu o zmianach, które zaszły w organizacjach pozarządowych (np. adres siedziby, danych kontaktowych),
 - f) angażowanie organizacji do wymiany doświadczeń i prezentacji osiągnięć.
- 2) konsultowania z organizacjami projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- 3) prowadzenia wspólnych przedsięwzięć, np. organizacja uroczystości państwowych i patriotycznych, imprez artystycznych, sportowych, kulturalno-promocyjnych dotyczących powiatu, współorganizowanie konferencji, forum wymiany doświadczeń, świadczenia pomocy prawnej na rzecz lokalnego społeczeństwa itp.,
- 4) doradztwo, udzielanie pomocy merytorycznej i pomoc dla organizacji pozarządowych w poszukiwaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych – szczególnie z funduszy Unii Europejskiej,
- 5) udzielania, w miarę możliwości wsparcia technicznego, organizacyjnego merytorycznego organizacjom pozarządowym np. bezpłatne użyczenie sali w urzędzie, sprzętu, środków technicznych, wsparcia logistycznego, itp.

W wyniku stwierdzenia potrzeb lokalnych lub na wniosek organizacji, Zarząd Powiatu może w drodze uchwały wskazać inne niż określone zadania w Programie, które wymagają realizacji w celu ich zlecenia organizacjom na zasadach określonych w ustawie lub odrębnych przepisach.

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa lokalnego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szansę rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale i ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie ich zasobów.

III. POMOC SPOŁECZNA NA POZIOMIE POWIATU

Rola pomocy społecznej obejmuje podejmowanie działań o charakterze profilaktycznym, doradczym i wspierającym. Realizacja zamierzonych celów nie była by możliwa bez odpowiednich zasobów umożliwiających rozwiązywanie problemów społecznych.

Istotnym potencjałem Powiatu Lubaczowskiego jest wykwalifikowana kadra pomocy społecznej, w której skład wchodzi m.in. pracownicy socjalni, psychologowie, lekarze, doradcy zawodowi, pedagodzy itd. Ich praca stanowi podstawę do przedstawienia właściwej diagnozy społecznej oraz podejmowania skutecznych rozwiązań istniejących trudności. Wykwalifikowana kadra wspiera politykę pomocy społecznej poprzez pracę w różnych jednostkach i organizacjach pomocy społecznej w powiecie. W regionie funkcjonuje wiele jednostek pomocy społecznej, począwszy od Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie poprzez Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Dom Dziecka, Warsztaty Terapii Zajęciowej aż po Zakład Aktywności Zawodowej.

1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Powiat zobowiązany jest zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej oraz do stwarzania podstawowych warunków umożliwiających godną egzystencję jego mieszkańcom. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie jako jednostka organizacyjna powiatu, realizuje zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie a także z rozporządzeń wykonawczych – mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcyjności rodzin.

Na szczeblu Powiatu Lubaczowskiego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rehabilitacji społecznej, mające na celu poprawne funkcjonowanie rodzin, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcyjności rodzin.

1.1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Jedną z najkorzystniejszych po adopcji form tymczasowej opieki nad dzieckiem jest piecza zastępcza. Dzieci przyjmowane są do rodzin zastępczych z różnych przyczyn, może to być: uzależnienie rodziców od alkoholu i narkotyków, inwalidztwo bądź ciężka choroba, stosowanie przemocy, trudne warunki materialne rodziny czy skrajna niewydolność wychowawcza rodziców. Dzieci objęte opieką zastępczą najczęściej doświadczały w swoim życiu maltretowania, wykorzystywania, czy zaniedbań. Najważniejszą, więc funkcją rodziny zastępczej jest przede wszystkim pomoc dla dziecka, zaspokajanie jego potrzeb w taki sposób, by było to dla niego najlepsze, przy uwzględnieniu całej jego historii, więzi z rodziną biologiczną i wszystkich ważnych osób w życiu dziecka.

Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Piecza zastępcza zmierza ponadto do przygotowania dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także dąży do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci, w szczególności potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Ustawa zobowiązuje powiat do organizowania dla dzieci pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej – opieki zastępczej w formie rodzinnej i instytucjonalnej. W celu zapewnienia takiego wsparcia tworzy się między innymi Powiatowy Program Rozwoju Pieczy

Zastępczej, którego intencją jest wprowadzenie w życie działań, mających na celu doprowadzenie do ograniczenia umieszczeń dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.

Jak określa to ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców” (art. 2 pkt 2 ustawy). Rodzina zastępcza jest częścią szerszego systemu. System ten tworzą zarówno rodzice zastępczy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jak i rodzina biologiczna oraz asystent rodziny biologicznej, a także sędzia decydujący o losie dziecka, kurator oraz inne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny w kryzysie. Rodzinna piecza zaś, jest najbardziej pożądaną formą opieki, dającą największą szansę na rozwój dla dzieci pochodzących ze środowisk o zaburzonych relacjach wewnątrzrodzinnych, patologicznych czy doświadczonych przez los. Opiekunowie zastępczy są kluczowymi postaciami w kształtowaniu osobowości dziecka, jego duchowości, moralności, relacji społecznych. Dzięki nim dzieci mają szansę nie powielać błędów swoich biologicznych rodziców.

Pieczę zastępczą organizuje powiat, natomiast organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. W Powiecie Lubaczowskim instytucją odpowiedzialną za organizację rodzin zastępczych jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Rodzina zastępcza obowiązana jest do współdziałania z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Z kolei specjalnie powołany Zespół do Spraw Pieczy Zastępczej udziela wsparcia w rozwiązywaniu zgłaszanych przez nią problemów, gromadzi informacje o istotnych sprawach dotyczących dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej monitorują stan zdrowia dzieci, postępy w nauce, trudności wychowawcze oraz ewentualne trudności w sprawowaniu opieki nad powierzonymi dziećmi. Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej realizuje swoje zadania przy współpracy z Poranią Psychologiczno-Pedagogiczną, Sądem Rodzinnym, instytucjami pomocy społecznej. Zintegrowane działania wszystkich jednostek, w tym podległych starostwu pozwalają na sprawne i szybkie rozwiązywanie bieżących problemów z którymi zmagają się rodzice zastępczy.

Tabela nr 23 Liczba dzieci w pieczy zastępczej na przestrzeni 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Rodzinna piecza zastępcza	62	71	62	54
Instytucjonalna piecza zastępcza	30	23	22	22

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 24 Napływ dzieci z terenu Powiatu Lubaczowskiego do pieczy zastępczej

Wyszczególnienie	W rodzinach zastępczych spokrewnionych	W rodzinach zastępczych niezawodowych	W rodzinach zastępczych zawodowych	W instytucjonalnej pieczy zastępczej
2016	11	2	2	1
2017	6	1	0	2
2018	4	3	0	2
2019	1	2	0	2

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Powyższe dane wskazują na spadek liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wynika to z faktu, iż zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej najbardziej optymalną formą pieczy zastępczej jest rodzinna forma opieki.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności, a w określonych ustawowo przypadkach – nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

Rodzina zastępcza spokrewniona to taka, która tworzona jest przez rodzeństwo dziecka lub wstępnych dziecka (dziadków, pradziadków). Rodzinę zastępczą zawodową i niezawodową tworzą małżonkowie lub osoby, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W Powiecie Lubaczowskim dominującą grupę wśród rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione. Rodziny zastępcze spokrewnione dają możliwość zachowania zasady ciągłości opieki i poszanowania tożsamości dziecka. Najczęściej sprawują długoterminową opiekę, aż do momentu usamodzielnienia wnuka, wnuczki. Jednocześnie stale zabiega się o rozwój profesjonalnych rodzin zastępczych i różnego rodzaju małych form opieki odwołujących się do modelu rodziny. Pozostałymi formami rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Lubaczowskim rodziny zastępcze niezawodowe i jedna zawodowa.

Do realizowanych zadań, jako Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej wynikających z art. 76 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
4. Zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
5. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą;
6. Okresowa ocena sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
7. Okresowa ocena sytuacji rodzin zastępczych;
8. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej;
9. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dot. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
10. Zgłaszanie do ośrodka adopcyjnego informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
11. Realizacja zadań wynikających z art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821) przypisanych koordynatorowi rodzinnej pieczy zastępczej:
 - 1) Udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań,
 - 2) Przygotowanie planu pomocy dziecku,
 - 3) Pomoc rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
 - 4) Zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci,
 - 5) Wydawanie opinii w sprawie dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
 - 6) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka
 - 7) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ, na jakość sprawowanej opieki,
 - 8) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na utrzymanie lokalu mieszkalnego,
 - 9) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na kontynuowanie nauki,
 - 10) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na usamodzielnienie,

11) Wydawanie opinii w sprawie świadczenia na zagospodarowanie,

12) Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,

Koordynatorzy swoją pracę wykonują zarówno na miejscu (urzędzie), jak i w terenie. W siedzibie Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej mają miejsce spotkania z rodzinami zastępczymi i ich podopiecznymi, konsultacje specjalistyczne (terapeuta, psycholog, radca prawny). Częstotliwość podejmowanych działań i kontaktów uzależniona jest od zaistniałej sytuacji losowej w rodzinach zastępczych objętych wsparciem koordynatora. W związku z zadaniowym czasem pracy, koordynatorzy nie rzadko swoją pracę wykonują poza godzinami pracy urzędu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Lubaczowskim dba o sukcesywne doskonalenie formy pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla istniejących rodzin zastępczych oraz tych nowo powstałych, dostarczając tym rodzinom, ich podopiecznym oraz rodzicom biologicznym dostęp do wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. W latach 2016-2019 z indywidualnych konsultacji psychologicznych skorzystało:

- w 2016 r. – 18 osób, w tym 9 osób dorosłych i 9 dzieci. Odbyły się także 3 spotkania grupy wsparcia;
- w 2017 r. z indywidualnych konsultacji psychologicznych skorzystało 13 osób – 8 osób dorosłych i 5 dzieci. Odbyły się także 3 spotkania grupy wsparcia;
- w 2018 r. z indywidualnych konsultacji psychologicznych skorzystało 23 osoby – 9 osób dorosłych i 14 dzieci. Odbyły się także 2 spotkania grupy wsparcia. Ponadto 1 osoba dorosła skorzystała dwukrotnie z konsultacji z radcą prawnym, celem zasięgnięcia porady prawnej;
- w 2019 r. – z indywidualnych konsultacji psychologicznych skorzystało 22 osoby – 9 osób dorosłych i 13 dzieci. Odbyło się także 1 spotkanie grupy wsparcia. Ponadto 3 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej skorzystały z konsultacji z radcą prawnym, celem zasięgnięcia porady prawnej.

Działania podejmowane w ramach realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018 oraz na lata 2019-2021 zmierzały do zapewnienia każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego i trwałego rodzinnego środowiska wychowawczego, oraz stworzenia jak najlepszych warunków funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w powiecie.

Tabela nr 25 Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w Powiecie Lubaczowskim

		Zawodowe	Spokrewnione	Niezawodowe	Razem
Stan na dzień 31.12.2016 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	23	13	37
	Liczba dzieci w nich Przebywających	3	36	17	56
Stan na dzień 31.12.2017 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	22	13	36
	Liczba dzieci w nich Przebywających	3	33	17	53
Stan na dzień 31.12.2018 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	20	13	34
	Liczba dzieci w nich Przebywających	3	30	16	49
Stan na dzień 31.12.2019 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	21	16	38
	Liczba dzieci w nich Przebywających	2	31	19	52

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Analiza danych wskazuje, iż większość rodzin zastępczych w Powiecie Lubaczowskim, w których umieszczone są dzieci to rodziny zastępcze spokrewnione, czyli wstępni i rodzeństwo dziecka. Pozostałe, czyli rodziny zastępcze niezawodowe – osoby inne niż tworzące rodzinę zastępczą spokrewnioną stanowią mniejszość.

Tabela nr 26 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego

		Zawodowe	Spokrewnione	Niezawodowe	Razem
Stan na dzień 31.12.2016 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	21	6	28
	Liczba dzieci w nich przebywających	2	34	7	43
Stan na dzień 31.12.2017 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	21	6	28
	Liczba dzieci w nich przebywających	3	34	7	43
Stan na dzień 31.12.2018 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	19	6	26

	Liczba dzieci w nich przebywających	2	28	7	37
Stan na dzień 31.12.2018 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	20	7	28
	Liczba dzieci w nich przebywających	2	30	9	41

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 27 Dzieci z innych powiatów umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego

		Zawodowe	Spokrewnione	Niezawodowe	Razem
Stan na dzień 31.12.2016 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	2	7	10
	Liczba dzieci w nich przebywających	1	2	10	13
Stan na dzień 31.12.2017 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	1	7	9
	Liczba dzieci w nich przebywających	1	1	10	12
Stan na dzień 31.12.2018 r.	Liczba rodzin zastępczych	1	0	7	8
	Liczba dzieci w nich przebywających	1	0	9	10
Stan na dzień 31.12.2019 r.	Liczba rodzin zastępczych	0	1	9	10
	Liczba dzieci w nich przebywających	0	1	10	11

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Analiza powyższych danych wskazuje, że większość rodzin zastępczych, w których umieszczone są dzieci z innych powiatów, to rodziny zastępcze niezawodowe. Natomiast mniejszość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. W przypadku dzieci z terenu Powiatu

Lubaczowskiego jest odwrotnie – więcej umieszczeń w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

Tabela nr 28 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

		Zawodowe	Spokrewnione	Niezawodowe	Razem
Stan na dzień 31.12.2016 r.	Liczba rodzin zastępczych	0	3	5	8
	Liczba dzieci w nich przebywających	0	3	5	8
Stan na dzień 31.12.2017 r.	Liczba rodzin zastępczych	0	3	6	9
	Liczba dzieci w nich przebywających	0	3	6	9
Stan na dzień 31.12.2018 r.	Liczba rodzin zastępczych	0	2	5	7
	Liczba dzieci w nich przebywających	0	2	5	7
Stan na dzień 31.12.2019 r.	Liczba rodzin zastępczych	0	2	5	7
	Liczba dzieci w nich przebywających	0	2	5	7

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Dane umieszczone w powyższych tabelach wskazują na utrzymującą się na podobnym poziomie liczbę dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej – rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Zjawisko to jest pożądane, bowiem rodzinne formy pieczy zastępczej bardziej zaspokajają potrzeby emocjonalne, bytowe, zdrowotne i edukacyjne dzieci.

1.2. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy nie ma możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub nie jest to zasadne z innych ważnych powodów.

Instytucjonalna piecza zastępcza w Powiecie Lubaczowskim sprawowana jest w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, czyli Domu Dziecka w Nowej Grobli. Placówka ta ma za zadanie zapewnić dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokoić jego niezbędne potrzeby w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Placówka realizuje również plan pomocy dziecku, umożliwiający mu kontakt z rodzicami oraz innymi bliskimi osobami, chyba, że sąd postanowi inaczej. Głównym celem działań placówki jest powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej, umieszcza się dzieci powyżej 10 roku życia. Z dniem 1 grudnia 2020 r. nastąpiła zmiana w zakresie regulaminowej liczby miejsc z 30 na 14 wychowanków. Równocześnie placówka przeszła gruntowny remont w zakresie podniesienia standardu.

Tabela nr 29 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Nowej Grobli w latach 2016-2019

Liczba umieszczonych dzieci	2016	Stan na dzień 31.12.2016 r.
	10	8
Liczba umieszczonych dzieci	2017	Stan na dzień 31.12.2017 r.
	11	9
Liczba umieszczonych dzieci	2018	Stan na dzień 31.12.2018 r.
	9	7
Liczba umieszczonych dzieci	2019	Stan na dzień 31.12.2019 r.
	9	7

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 30 Dzieci z innych powiatów przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Nowej Grobli w latach 2016-2019

Liczba umieszczonych dzieci	2016	Stan na dzień 31.12.2016 r.
	10	8
Liczba umieszczonych dzieci	2017	Stan na dzień 31.12.2017 r.
	11	7
Liczba umieszczonych dzieci	2018	Stan na dzień 31.12.2018 r.
	12	9
Liczba umieszczonych dzieci	2019	Stan na dzień 31.12.2019 r.
	13	7

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 31 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2019

Liczba umieszczonych dzieci	2016	Stan na dzień 31.12.2016 r.
	3	2
Liczba umieszczonych dzieci	2017	Stan na dzień 31.12.2017 r.
	1	1
Liczba umieszczonych dzieci	2018	Stan na dzień 31.12.2018 r.
	1	1
Liczba umieszczonych dzieci	2019	Stan na dzień 31.12.2019 r.
	1	1

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Powyższe dane wskazują na spadek umieszczeń dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej. Jest to forma najbardziej pożądana, z uwagi na wspólne cechy łączące ją z rodziną naturalną dziecka. Wydaje się, zatem, że w najbliższych latach potrzebne są bardzo intensywne działania na rzecz pozyskiwania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej.

Finansowanie rodzin zastępczych

Podstawową formą pomocy finansowej dla rodzin zastępczych jest świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej. Przysługuje ono rodzinie zastępczej, na każde umieszczone dziecko. Wysokość świadczenia określona została w ustawie poprzez podanie jego minimalnej kwoty, która od 1 czerwca 2018 r. wynosi:

- 1) 694 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 2) 1 052 zł miesięcznie – przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej/niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Dodatkową formą wsparcia finansowego jest dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka. Przysługuje on wówczas, kiedy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także wtedy, gdy dziecko umieszczono w tej rodzinie w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Wysokość dodatku to kwota nie niższa niż 211 zł miesięcznie. Rodzinie zastępczej starosta może przyznać inne formy wsparcia finansowego.

Są nimi:

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- 2) świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - przyznawane jednorazowo,
- 3) świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ, na jakość sprawowanej opieki, które przysługiwać może jednorazowo lub okresowo.

Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu/domu jednorodzinnego, których wysokość odpowiada ponoszonym przez rodzinę wydatkom na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz kosztom związanym z kosztami eksploatacji. Rodzinom zawodowym starosta może ponadto raz do roku przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu/domu. Prowadzącemu rodzinny dom dziecka środki finansowe na utrzymanie lokalu/domu przysługują obligacyjnie.

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz dodatki do tego świadczenia przyznawane są od dnia faktycznego umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, aż do dnia

faktycznego opuszczenia tej rodziny dziecko. Świadczenia i dodatki przyznawane są na wniosek rodziny. Wynagrodzenie przysługuje tylko rodzinom zawodowym.

Pełnoletni wychowanek rodziny zastępczej może za zgodą rodziców zastępczych pozostać w rodzinie, która pełniła funkcję rodziny zastępczej również po osiągnięciu pełnoletności nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia i pod warunkiem, że się uczy. W tym przypadku rodzinie nadal wypłacana jest wyżej opisana pomoc pieniężna.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało w latach 2016 – 2019 rządowy program „Rodzina 500+” w zakresie art. 80 ust. 1 a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zawartego w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (art. 46 ww. ustawy), tj. wypłata dodatku wychowawczego. W latach 2016 – 2019 wypłacono dodatek wychowawczy w kwotach:

- rok 2016 – **205 579,56 zł** (52 wychowanków),
- rok 2017 – **257 962,90 zł** (53 wychowanków),
- rok 2018 – **261 460,45 zł** (47 wychowanków),
- rok 2019 – **255 930,00 zł** (47 wychowanków).

W latach 2018-2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało także program „Dobry start”. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” zostało przyjętych i pozytywnie rozpatrzonych 38 wniosków złożonych przez rodziców zastępczych i 4 wnioski osób uczących się do 20. roku życia w 2018 roku oraz 41 wniosków złożonych przez rodziców zastępczych i 1 wniosek osoby uczącej się do 20. roku życia w 2019 roku. Łącznie na dzieci, które przebywały w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego w 2018 r. wypłacono świadczenie dobry start w kwocie 11 400,00 zł, a na osoby uczące się do 20. roku życia, będące na etapie usamodzielnienia 1 200,00 zł, a w 2019 r. wypłacono świadczenie „Dobry Start” w kwocie 12 300,00 zł, zaś na osoby uczące się do 20. roku życia, będące na etapie usamodzielnienia 300,00 zł.

1.3. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na:

- a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie;
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
- a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - b) zatrudnienia.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 1) 3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- 2) roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie oraz o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub w uzyskaniu zatrudnienia składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

1.4. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Na podstawie art. 35a ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Centrum realizowało zadania zlecone przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych związane z rehabilitacją społeczną, do której należy:

- 1) Likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych.
- 2) Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
- 3) Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych.
- 4) Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki.
- 5) Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej.

Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych przysługuje osobom niepełnosprawnym, jeżeli ta likwidacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobom niepełnosprawnym wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. Dofinansowaniem przede wszystkim objęte są prace remontowo - budowlane w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, związane z przystosowaniem łazienki lub wykonaniem podjazdu dla osób mających problemy w poruszaniu się.

Tabela nr 32 Zadania realizowane przez PCPR ze środków PFRON

Zadanie zlecone przez PFRON	Lata		
	2017	2018	2019
Likwidacja barier:	51	46	53
- architektonicznych – liczba złożonych wniosków, - przyznane dofinansowanie	48 27	46 21	45 20
- w komunikowaniu się – liczba złożonych wniosków, - przyznane dofinansowanie	1 1	0 0	2 2
- technicznych – liczba złożonych wniosków, - przyznane dofinansowanie	2 2	0 0	6 6
- tłumacza migowego – liczba złożonych wniosków, - przyznane dofinansowanie	0 0	0 0	0 0
Dofinansowanie zaopatrzenia w:			
- sprzęt rehabilitacyjny, - przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	2 365	2 365	0 687
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych			
- Dorośli - Dzieci - Opiekunowie	30 10 22	30 10 22	46 14 27
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki			
- przyznane dofinansowanie - ilość ON korzystających	1 38	2 100	1
Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej – kwota dofinansowania (zł)	889 623	889 623	1 106 407

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

W powyższej tabeli można zauważyć, że w 2019 roku znacznie wzrosła liczba przyznanych dofinansowań dla klientów PCPR, co spowodowane jest zwiększeniem środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Bariery architektoniczne są ogromnym utrudnieniem dla osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin, dzięki dofinansowaniom do likwidacji barier architektonicznych w przeciągu trzech ostatnich lat poprawiła się sytuacja sześćdziesięciu ośmiu rodzin.

PILOTAŻOWY PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”

Powiat Lubaczowski 5 kwietnia 2013 roku zawarł umowę z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w sprawie realizacji pilotażowego programu pn. „Aktywny samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie. Działania przewidziane w programie adresowane są do osób niepełnosprawnych. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji osób niepełnosprawnych.

Moduły, Obszary i Zadania programu, które były realizowane w 2017, 2018, 2019 roku:

- 1) Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:
 - a) Obszar A – likwidacja bariery transportowej:
 - Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją ruchu),
 - Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy,
 - Zadanie 3: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu),
 - Zadanie 4: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją słuchu),
 - b) Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:
 - Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
 - Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
 - Zadanie 3: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku - stopień umiarkowany),
 - Zadanie 4: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu),

- Zadanie 5: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego,
- c) Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:
 - Zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
 - Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
 - Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości,
 - Zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości),
 - Zadanie 5: pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego,
- d) Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;
- 2) Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

W 2019 r nastąpiła zmiana w sposobie składania wniosków na Moduł II, wnioski były przyjmowane wyłącznie w wersji elektronicznej przez platformę internetową SOW. System SOW umożliwia Osobom Niepełnosprawnym i podmiotom działającym na ich rzecz proces aplikowania o środki PFRON będące w gestii jednostek samorządowych bezpośrednio za pomocą systemu informatycznego. Pozwala na weryfikację wniosków osób indywidualnych i instytucji na etapie przyznawania dofinansowań, jak również na badanie skuteczności wydatkowania środków PFRON.

Tabela nr 33 Liczba osób objęta dofinansowaniem w latach 2017/2019 Programu „Aktywny Samorząd”

Nazwa zadania	Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
	Liczba osób	Kwota dofinansowania	Liczba osób	Kwota dofinansowania	Liczba osób	Kwota dofinansowania
Obszar A Zadanie 1: Pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (z dysfunkcją narządu ruchu)	3	11 942,00	0	0,00	4	21 505,00

Obszar A Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy	0	0,00	1	1 515,00	0	0,00
Obszar B Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	12	59 139,00	13	65 521,00	5	23 452,00
Obszar B Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	1	2 000,00	0	0,00	0	0,00
Obszar B Zadanie 3: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku - stopień umiarkowany)	0	0,00	0	0,00	1	4 130,00
Obszar B Zadanie 4: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu),	0	0,00	0	0,00	5	11 434,00
Obszar C Zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	0	0,00	0	0,00	1	10 000,00
Obszar C Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	2	4 000,00	6	15 100,00	2	6 200,00
Obszar C Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której	2	34 000,00	1	14 000,00	2	34 000,00

zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości						
Obszar C Zadanie 5: pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	0	0,00	0	0,00	2	10 000,00
Obszar D: pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	3	3 308,00	2	1 826,00	2	1 677,00
Moduł II: pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	49	95 596,00	39	83 959,00	27	66 468,00
Razem:	72	209 985,00	62	181 921,00	51	188 866,00

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

W latach 2017/2019 umowy w ramach programu „Aktywny Samorząd” podpisano ze 185 osobami na kwotę 580 772,00 zł. Najwięcej osób składało wnioski w ramach Modułu II, tj. pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Są to osoby młode, które rozpoczynają bądź kontynuują naukę na studiach wyższych, studiach podyplomowych, w szkołach policealnych. W ramach Modułu I, duża liczba osób korzystała z Zadania 1 Obszaru B, tj. pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku lub kończyn górnych – stopień znaczny lub osoby do 16 roku życia). Osoby w tym zadaniu składają głównie wnioski na sprzęt komputerowy, smartfon bądź specjalistyczne oprogramowanie. Urządzenia te są głównie wykorzystywane w procesie pobierania nauki, służą osobom aktywnym zawodowo, a także są niezbędne w przypadku osób poszukujących pracy. Zakupiony sprzęt elektroniczny pozwala osobom niepełnosprawnym być bardziej samodzielnym, przełamuje bariery beneficjentów w komunikowaniu się i w czynnym uczestnictwie w życiu społecznym. Pozostałe zadania Programu „Aktywny Samorząd” w dużej mierze przyczyniły się do zmniejszenia bariery transportowej i w poruszaniu się osób niepełnosprawnych.

PROGRAM WYRÓWNYWANIA RÓŻNIC MIĘDZY REGIONAMI III

Powiat Lubaczowski każdego roku przystępuje do realizacji programu pn. „Programu wyrównywania różnic między regionami III” dofinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie.

Celem programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych, do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Program obejmuje następujące obszary wsparcia

- 1) **Obszar A** - zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
- 2) **Obszar B** – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- 3) **Obszar C** – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
- 4) **Obszar D** – likwidacja barier transportowych;
- 5) **Obszar E** – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- 6) **Obszar F** – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej;
- 7) **Obszar G** – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W 2017 roku wniosek o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach realizacji w/w programu – obszar D (likwidacja barier transportowych) złożyła Gmina Cieszanów – na kwotę **79 000,00 zł**. Wniosek zweryfikowano pozytywnie, a następnie Powiat Lubaczowski złożył wystąpienie w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające m. in. opis projektu w złożonym wniosku.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Podkarpacki przyznał dofinansowanie dla w/w projektu w kwocie **75 000,00 zł** i 5 września 2017 r. Powiat Lubaczowski podpisał Umowę nr WRR/000306/09/D z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o realizację przez samorząd powiatowy „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze D. Następnie dnia 14 września 2017 r. Powiat zawarł umowę z Gminą Cieszanów o dofinansowanie w/w projektu. Dnia 25 stycznia 2018 r. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych poinformował,

iż na podstawie przedłożonych dokumentów uznał za rozliczoną Umowę nr WRR/000306/09/D.

W 2018 r. Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem” w Lubaczowie złożyło wniosek o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach realizacji w/w programu obszar D (likwidacja barier transportowych), na rzecz Warsztatu Terapii Zajęciowej w Oleszycach na kwotę **80 000,00 zł**. Wniosek zweryfikowano pozytywnie, a następnie Powiat Lubaczowski złożył wystąpienie w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające m. in. opis projektu w złożonym wniosku.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Podkarpacki przyznał dofinansowanie dla w/w projektu w kwocie **80 000,00 zł** i 17 lipca 2018 r. Powiat Lubaczowski podpisał Umowę nr WRR/000319/09/D z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o realizację przez samorząd powiatowy „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze D. Następnie dnia 14 września 2017 r. Powiat zawarł umowy z Stowarzyszeniem o dofinansowanie w/w projektu. Dnia 5 lutego 2019 r. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych poinformował, iż na podstawie przedłożonych dokumentów uznał za rozliczoną Umowę nr WRR/000319/09/D.

Natomiast w 2019 r. wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach realizacji programu pn. „Programu wyrównywania różnic między regionami III” – obszar D (likwidacja barier transportowych) złożyło dwie jednostki, tj. Gmina Horyniec – Zdrój (zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych do ŚDS w Lipsku) i Gmina Narol (zakup mikrobusu do przewozu osób niepełnosprawnych intelektualnie z terenu Gminy Narol do ŚDS), na łączną kwotę **217 329,00 zł**. Wnioski zweryfikowano pozytywnie, a następnie Powiat Lubaczowski złożył wystąpienie w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające m. in. opis projektów w złożonych wnioskach.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Podkarpacki przyznał dofinansowanie dla w/w projektów w kwocie **217 329,00 zł** i dnia 5 lipca 2019 r. Powiat Lubaczowski podpisał Umowę nr WRR/000352/09/D z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o realizację przez samorząd powiatowy „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w obszarze D. Następnie powiat zawarł umowy z jednostkami o dofinansowanie wnioskowanych projektów. Dnia 27 marca 2020 r. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych poinformował, iż na podstawie przedłożonych dokumentów uznał za rozliczoną Umowę nr WRR/000352/09/D.

W 2020 r. wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach realizacji w/w programu - obszar D (likwidacja barier transportowych) i obszar F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej) złożyło trzy jednostki, tj. Gmina Lubaczów (zakup mikrobusu do przewozu uczestników DPS w Krowicy Lasowej), Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza na rzecz Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelaktualnie oraz Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelaktualnie w Wielkich Oczach (zakup mikrobusu do przewozu uczestników DPS w Wielkich Oczach) i Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem” w Lubaczowie, obszar D (zakup autobusu do przewozu uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Oleszycach) i obszar F (remont pomieszczeń WTZ w Oleszycach, przeciwdziałający degradacji infrastruktury), na łączną kwotę **575 951,00 zł**. Wnioski zweryfikowano pozytywnie, a następnie Powiat Lubaczowski złożył wystąpienie w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające m. in. opis projektów w złożonych wnioskach. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Podkarpacki przyznał dofinansowanie dla w/w projektów w kwocie **571 951,00** i dnia 5 lipca 2019 r. Powiat Lubaczowski podpisał Umowę nr WRR/000377/09/D z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z późn. zm. o realizację przez samorząd powiatowy „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Następnie powiat zawarł umowy z jednostkami o dofinansowanie wnioskowanych projektów i obecnie program jest w trakcie realizacji. Termin rozliczenia upływa 31 stycznia 2021 roku.

1.5. WYPOŻYCZALNIA SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO I URZĄDZEŃ POMOCNICZYCH

Ważną rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie powiatu lubaczowskiego pełni Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, która została utworzona ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych w ramach programu pn. ”Program ograniczania skutków niepełnosprawności”. Wypożyczalnia rozpoczęła swoją działalność w dniu 1 września 2007 roku i została zorganizowana w budynku PCPR przy ul. Mickiewicza 45 w Lubaczowie. Od 2017 r. jej siedziba znajduje się w budynku PCPR przy ul. Piłsudskiego 8 w Lubaczowie. Jednostką organizacyjną powiatu, która bezpośrednio zajmuje się Wypożyczalnią jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie.

Wypożyczalnia ma na celu ułatwienie dostępu osobom niesamodzielnym, w tym osobom

niepełnosprawnym do sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych, a tym samym do ograniczenia skutków niepełnosprawności na terenie powiatu lubaczowskiego oraz do szybszej aktywizacji zawodowej i społecznej osób, które utraciły sprawność organizmu. Działalność wypożyczalni przyczynia się także do lepszej racjonalizacji wydatkowania środków PFRON będących w dyspozycji starosty, poprzez zmniejszenie liczby dofinansowań do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.

Tabela nr 34 Liczba osób korzystających z wypożyczalni w latach 2017-2020

Rok	Liczba osób korzystających poza projektem	Liczba osób korzystających w ramach projektu „Rozwój wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie ”	Liczba osób korzystających w ramach projektu „Zwiększenie oferty wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie
2017	93	185	
2018		349	
2019	287		235
(do 30.11.) 2020	50		176
Razem	430	534	411

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Na stanie wypożyczalni do 30.11.2020 r. znajdowało się 1 234 szt. różnego rodzaju sprzętu rehabilitacyjnego (łóżka rehabilitacyjne, rowerki rehabilitacyjne, orbitreki, rotory rehabilitacyjne, materace rehabilitacyjne, bieżnie, steppery, wioślarze, aparaty do masażu ciała, lampy terapeutyczne, aparaty do drenażu limfatycznego itp.), wspomagającego (wózki inwalidzkie, balkoniki, kule laski, trójnogi, czwórnogi, koncentratory tlenu, aparaty do bezdechu, inhalatory, ciśnieniomierz itp.) i pielęgnacyjnego (wózki prysznicowo toaletowe, nakładki sedesowe, ssaki medyczne, krzeselka obrotowe do wanny, podnośniki transportowo-kąpielowe). Wypożyczalnia dzięki realizowanym projektom ze środków unijnych ciągle się rozwija i poszerza swoją ofertę.

Tabela nr 35 Źródła finansowania wypożyczalni w latach 2017-2020 ze środków unii europejskiej w ramach europejskiego funduszu społecznego

Rok realizacji	„Rozwój wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie ” (Okres realizacji 01.08.2017 r. do 31.12.2018 r.)		Cel projektu „Poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 500 niesamodzielnych mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego poprzez zwiększenie im dostępu do korzystania z bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego w okresie od 01.08.2017 r. do 31.12.2018 r.”	„Zwiększenie oferty wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie (Okres realizacji 01.07.2019 r. do 30.06.2021 r.)		Cel projektu „Zwiększenie dostępu do bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego dla 670 niesamodzielnych mieszkańców powiatu lubaczowskiego oraz poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 509 uczestników projektu w okresie od 01.07.2019 r. do 30.06.2021 r. ”
	Źródła finansowania			Źródła finansowania		
	Dofinansowanie w zł	Wkład własny w zł		Dofinansowanie w zł	Wkład własny w zł	
2017	287 824,75	7418,50		0	0	
2018	309 393,15	22 476,00		0	0	
2019	0	0		175 885,40	22 585,00	
2020	0	0		294 787,94	7 528,84	
Razem	597 217,90	29 894,50		508 247,52 (w tym 38 257,42 w 2021 r.)	30 115,36	

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

W okresie od 01.08.2017 r. do 31.12.2017 r. w ramach działalności wypożyczalni rozpoczęto realizację projektu pn.: „Rozwój wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie” współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja Społeczna/Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych w 2017 r.

Celem projektu była „Poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 500 niesamodzielnych mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego poprzez zwiększenie im dostępu do korzystania z bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego w okresie od 01.08.2017 r. do 31.12.2018 r.”

1. Czas realizacji projektu: od 01.08.2017 r. do 31.12.2018 r.
2. Całkowita wartość projektu: 629 058, 90 zł
3. Dofinansowanie: 597 217,90 zł
4. Wkład własny: 31 841, 00 zł

W ramach realizacji projektu w 2017 r.:

- otrzymano dofinansowanie w kwocie 287 824, 75 zł,
- w projekcie wzięło udział 185 osób niesamodzielnych,

- zawarto 274 umów użyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego,
- zakupiono 278 szt. sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego o łącznej wartości 218 142,18. (w tym z dofinansowania 215 729,61 zł, ze środków własnych 2 412,57 zł,
- zakupiono części zamienne do łóżek rehabilitacyjnych, rowerków i kul o łącznej wartości 1 848, 38 zł,

W 2018 r. w ramach działalności wypożyczalni kontynuowano realizację projektu pn.: „Rozwój wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie”

W ramach projektu w 2018 r.:

- otrzymano dofinansowanie w kwocie 309 393,15 zł,
- z usług wypożyczalni skorzystało 349 osób niesamodzielnych,
- zawarto 570 umów użyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego,
- zakupiono 278 szt. sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego o łącznej wartości 218 142,31 (w tym z dofinansowania 215 729,74, ze środków własnych 2 412,57 zł),
- zakupiono części zamienne do łóżek rehabilitacyjnych, rotorów i kul o łącznej wartości 11 424,80 zł,

Od 01.07.2019 PCPR w Lubaczowie rozpoczął realizację projektu pn.: „Zwiększenie oferty wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja Społeczna/Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

Celem projektu jest „Zwiększenie dostępu do bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego dla 670 niesamodzielnych mieszkańców powiatu lubaczowskiego oraz poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 509 uczestników projektu w okresie od 01.07.2019 r. do 30.06.2021 r. ”

1. Całkowita wartość projektu: 538 362,88 PLN;
2. Dofinansowanie UE: 457 608,44 PLN;
3. Dofinansowanie z budżetu państwa: 50 639,08 PLN;

4. Wkład własny (wynagrodzenie osoby dokonującej wypożyczeń sprzętu 8 miesięcy):
30 115,36 PLN.

W ramach projektu w 2019 r.:

- 1) otrzymano dofinansowanie w kwocie 175 885,40;
- 2) wkład własny kwalifikowalny wynosił 22 586,52 zł;
- 3) zakupiono 71 szt. sprzętu rehabilitacyjnego o łącznej wartości 126 425,00 zł;
- 4) koszty naprawy i dezynfekcji sprzętu wyniosły 3 800,00 zł;
- 5) koszty transportu sprzętu wyniosły 1 245,34 zł;
- 6) z usług wypożyczalni skorzystało 235 osób niesamodzielnych, w tym 109 osób, które korzystały z wypożyczalni w okresie od 01.01.2019 r. do 30.06.2019 r.
- 7) zawarto 360 umów użyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego;

Do 31.12.2019 r. na stanie wypożyczalni znajdowało się 1007 szt. sprzętu o wartości początkowej 873 019,28 zł:

W 2020 r. w ramach działalności wypożyczalni kontynuowano realizację projektu pn.: „Zwiększenie dostępu do bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego dla 670 niesamodzielnych mieszkańców powiatu lubaczowskiego oraz poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 509 uczestników projektu w okresie od 01.07.2019 r. do 30.06.2021 r. ”

W ramach projektu w 2020 r. w okresie od 01.01- 30.11.2020 r.:

- 1) otrzymano dofinansowanie w kwocie 294 787,94;
- 2) wkład własny kwalifikowalny wynosił 7 528,84 zł;
- 3) zakupiono 234 szt. sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego o łącznej wartości na łączną kwotę 178 145,00;
- 4) koszty naprawy i dezynfekcji sprzętu wyniosły 8 360,00 zł;
- 5) koszty transportu sprzętu wyniosły 1 245,34 zł;
- 6) z usług wypożyczalni skorzystało 176 osób niesamodzielnych.
- 7) zawarto 283 umowy użyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego.

1.6. OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Lubaczowie funkcjonuje od 2008 roku po przekształceniu Punktu Interwencji Kryzysowej w Lubaczowie – Zarządzenie Nr 3/2008 Dyrektora PCPR w Lubaczowie z dnia 1.09.2008 r. Ośrodek działa w ramach struktur PCPR w Lubaczowie i swoim zasięgiem obejmuje obszar Powiatu Lubaczowskiego.

Działalność Ośrodka skupia się na wypracowaniu skutecznych zasad współpracy pomiędzy różnymi instytucjami zajmującymi się zapobieganiem przemocy w rodzinie. Głównym celem Ośrodka jest eliminacja zjawiska przemocy występującego w rodzinie, tj. znęcania się psychicznego, fizycznego oraz seksualnego wobec kobiet i dzieci na terenie Powiatu Lubaczowskiego. Ponadto również interwencja w losowych sytuacjach kryzysowych. Interwencja kryzysowa to działanie zmierzające do udzielenia możliwie najszybciej profesjonalnej pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, tj.

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- przywrócenie samodzielnego radzenia sobie.

W ramach swojej działalności Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie czynnie współpracuje z MOPS, GOPS z terenu powiatu, jak również Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Korytnikach.

W Ośrodku Interwencji Kryzysowej zatrudniony jest:

- pracownik socjalny (pełny etat),
- psycholog (umowa zlecenie),
- radca prawny.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Lubaczowie realizuje następujące zadania:

- udzielanie porad psychologicznych, pedagogicznych, prawnych oraz socjalnych ofiarom przestępstw w tym przemocy w rodzinie, ich rodzinom oraz świadkom zdarzeń,
- pomoc w przygotowaniu pism - do policji, prokuratury, sądu oraz innych instytucji,
- kierowanie zgłaszających się osób do właściwych jednostek samorządowych, rządowych, pozarządowych i innych,
- pomoc członkom rodzin pozostających w trudnej sytuacji, nie będących jednak wynikiem przemocy w rodzinie,

- podejmowanie działań mających na celu zapobieganiu przemocy fizycznej i psychicznej,
- współpraca w zakresie kształtowania odpowiednich postaw obywatelskich, zapobieganiu patologiom społecznym oraz przestępczości przy współpracy odpowiednich służb,
- pomoc cudzoziemcom oraz ofiarom handlu ludźmi,
- współpraca z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pomocy osobom pokrzywdzonym, a także na rzecz osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie Programu Korekcyjno-Edukacyjnego Dla Sprawców Przemocy w Rodzinie.

28 stycznia 2016 r. Uchwałą Nr XIII/86/2016 Rady Powiatu Lubaczowskiego przyjęto Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020.

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez jednoczesne obniżenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy domowej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, tj.:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz wrażliwości mieszkańców wobec przemocy w rodzinie na terenie Powiatu.
2. Podnoszenie oraz doskonalenie umiejętności kadry pomocy społecznej i innych współpracujących z nimi podmiotów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Zapewnienie wieloaspektowej pomocy dla osób doznających przemocy domowej.
4. Zwiększenie skuteczności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie.
5. Profilaktyka oraz działania prewencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Współpraca z instytucjami i innymi podmiotami na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 36 Zakres udzielonego wsparcia w ramach działalności OIK

Rodzaj wsparcia	2017	2018	2019
Osoby będące w kryzysie	25	28	30
w tym ofiary przemocy domowej	10	11	8
– wsparcie socjalne	25	28	30
– porady prawne	6	5	12
– wsparcie psychologiczne	14	11	17
– grupa wsparcia	8	8	0

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie co roku kontynuuje realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie p. n. „*Zaczynij wszystko od nowa*”, którego początki sięgają lipca 2013 r..

Powyższy program przyjęty został do realizacji Uchwałą Nr XLI/254/2018 Rady Powiatu w Lubaczowie z dnia 18 października 2018 r. Zajęcia w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego na podstawie podpisanego porozumienia prowadzone są przez specjalistę z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pracującego na co dzień m.in. w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Korytnikach.

Naczelnym celem programu jest redukcja zachowań agresywnych u uczestników, kształtowanie postawy partnerstwa i szacunku wobec kobiet oraz odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe. Działania ukierunkowane są na dążenie do rzeczywistego zatrzymania przemocy i budowania konstruktywnych sposobów komunikowania się, współpracy i współdziałania z innymi ludźmi z wykorzystaniem psychoedukacji oraz korekty wyuczonego modelu zachowań. Program ma charakter psychoedukacyjny. Części edukacyjna koncentruje się na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, treningu umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę korzystania ze wsparcia społecznego.

Do programu kwalifikowani są pełnoletni mężczyźni – sprawcy przemocy wobec swoich partnerek (w tym również z podejrzeniem stosowania przemocy):

- skazani prawomocnymi wyrokami za przestępstwo z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego lub inne przeciwko rodzinie i opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy,

- osoby dobrowolnie zgłaszające się do udziału w programie, prezentujące zachowania przemocowe i agresywne.
- osoby skierowane/zmotywowane przez kuratorów sądowych, pracowników grup roboczych działających w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu powiatu lubaczowskiego.

Mężczyźni wytypowani do udziału w Programie zgodnie z deklaracją oraz wstępną weryfikacją przeprowadzoną przez kuratora, pracownika grup roboczych (grupa wolnościowa) są zdrowi psychicznie oraz zachowują abstynencję od alkoholu i innych środków odurzających. Dodatkowym warunkiem przyjęcia osoby – sprawcy do Programu jest uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie.

Warunkiem ukończenia Programu, tj. otrzymania zaświadczenia o ukończeniu Programu jest wymagana 80% frekwencja z wymaganych programowo 65 godzin, a mianowicie w zajęciach grupowych – min. 48 godzin oraz w zajęciach indywidualnych – min. 4 godziny, pod warunkiem wykonania prac domowych zleconych przez pracowników Programu w zakresie treści nie odbytych zajęć.

Tabela nr 37 Osiągnięte efekty ilościowe w ramach Programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie

Osoby, które przystąpiły do programu	2017	2018	2019
Liczba osób, do których wysłano zaproszenie do programu	18	18	40
Liczba osób, które rozpoczęły program	8	7	9
Liczba osób, które ukończyły program	0	2	3
Liczba osób, które otrzymały zaświadczenie o ukończeniu program	0	2	1

Źródło: dane z PCPR w Lubaczowie, opracowanie własne

W związku z podnoszeniem oraz doskonaleniem umiejętności kadry pomocy społecznej i innych współpracujących podmiotów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie OIK organizuje liczne szkolenia o tematyce związanej z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem szkoleń jest podniesienie poziomu wiedzy osób zajmujących się zawodowo przemocą w rodzinie na terenie Powiatu Lubaczowskiego.

1.7. POWIATOWA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W powiecie funkcjonuje powołana przez Starostę Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Rada jest organem konstrukcyjno-doradczym Starosty. Rada zajmuje się problemami integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych. Do zadań rady należy opiniowanie programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych i ocena ich realizacji, a także opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez sejmik województwa lub radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych. Powiatowa Społeczna Rada Ds. Osób Niepełnosprawnych działająca na terenie Powiatu Lubaczowskiego składa się z pięciu osób – przedstawicieli samorządu oraz stowarzyszeń i organizacji działających na terenie powiatu.

2. OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, realizującą zadania pomocy społecznej na szczeblu gminnym. Zasadniczą grupą zawodową realizującą zadania pomocy społecznej w obszarze budowania oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi są pracownicy socjalni, których codzienne zadania konfrontują z problemami różnych osób. Problemy te natomiast mają zarówno wymiar psychologiczny, prawny, pedagogiczny, medyczny.

Postawienie wszechstronnej, właściwej diagnozy warunkującej właściwe udzielenie wsparcia osobie z zaburzeniami psychicznymi wymaga od pracownika socjalnego elementarnej wiedzy z każdej z tych dziedzin. Zadaniem pomocy społecznej nie jest prowadzenie rehabilitacji leczniczej, fizykoterapii, zaopatrzenia ortopedycznego czy przekwalifikowania zawodowego, albowiem jest to zadanie innych służb i specjalistów, jednak należy w tym miejscu podkreślić, że pracownicy socjalni i inni pracownicy pomocy społecznej zaangażowani w bezpośrednią pracę z osobą z zaburzeniami psychicznymi, muszą posiadać rozeznanie w zasadach prowadzenia każdej z wymienionych działalności, rozumieć ich logikę i powiązania oraz sposób w jaki mogą udzielić wsparcia zarówno takiej osobie, jak i członkom jej rodziny. Stąd konieczność zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi specjalistycznych usług opiekuńczych w środowisku – miejscu zamieszkania osoby wymagającej takiej pomocy. W ramach oferty ośrodka pomocy społecznej skierowanej do osób z zaburzeniami psychicznymi należy wymienić zorganizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w art. 18 ust 1 pkt. 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz rozporządzenia

Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. Jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez gminę. W każdej gminie są podejmowane także inne działania służące budowaniu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi ukierunkowane m.in. na współpracę z innymi instytucjami (w tym z służbą zdrowia, strażą miejską, policją, prokuraturą, sadami), organizacjami pozarządowymi, środowiskiem lokalnym, a także z rodzinami tych osób w zakresie terapii, jak też usprawniania funkcjonowania osoby chorej w środowisku.

Istotą pomocy społecznej, jest udzielanie takiego wsparcia osobom psychicznie chorym oraz ich rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb, aktywność społeczną, skuteczną realizację ról społecznych, ale także szansę na rozwój. Innymi słowy – skutecznie pomóc, to działanie w ramach uprawnień poprzez udzielanie skutecznej pomocy przez usunięcie, lub ograniczenie dysfunkcji – „wyprowadzenie” z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to możliwe.

Przez specjalistyczne usługi opiekuńcze należy tutaj rozumieć usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi swoim zakresem obejmują takie obszary funkcjonowania, jak: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pielęgnację, rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, pomoc mieszkaniową, zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć. W tym w szczególności: monitorowanie stanu psychicznego osoby zaburzonej psychicznie oraz wspieranie psychologiczno-terapeutyczne, motywowanie do aktywności, samoobsługi i podejmowania kontaktów społecznych, motywowanie do korzystania z dostępnych form pomocy np. Środowiskowego Domu Samopomocy, oddziału leczenia dziennego, trenowanie umiejętności zadaniowych i interpersonalnych tj. kształtowanie właściwych relacji z sąsiadami i rodziną.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczone za pośrednictwem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do wykonywania zawodu, w tym przez: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę

i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi, posiadające co najmniej półroczny staż pracy w szpitalu psychiatrycznym lub jednostce świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie powiatu lubaczowskiego funkcjonują: 1 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, 3 Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz 4 Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.

Tabela nr 38 Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, będącymi pod opieką OPS

L. p.	MOPS/GOPS	2016	2017	2018
1.	MOPS Lubaczów	59	59	62
2.	MGOPS Cieszanów	89	98	99
3.	MGOPS Oleszyce	11	14	15
4.	MGOPS Narol	135	136	135
5.	GOPS Lubaczów	37	42	49
6.	GOPS Wielkie Oczy	33	39	43
7.	GOPS Stary Dzików	35	28	28
8.	GOPS Horyniec Zdrój	8	9	8

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Tabela nr 39 Rodzaj oferowanej pomocy przez OPS

MOPS Lubaczów	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	399	383	424
Praca socjalna	11	11	11
Świadczenie pielęgnacyjne	35	35	48
Zasilek stały	8	10	9
Zasilek okresowy	6	6	7
Zasilek celowy	10	11	10
Dożywianie	22	19	18
Usługi opiekuńcze	26	27	31
Asystent rodziny	2	2	2
Zasilek rodzinny z dodatkami	51	51	47

MGOPS Cieszanów	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	38	45	43
Praca socjalna	1	3	1
Świadczenie pielęgnacyjne	6	6	4
Zasilek stały	5	4	7
Zasilek okresowy	5	4	7
Zasilek celowy	13	17	19
Dożywianie	13	9	9
Usługi opiekuńcze	-	-	-
Asystent rodziny	2	3	3
Zasilek rodzinny z dodatkami	6	7	6
MGOPS Oleszyce	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	3	5	6
Praca socjalna	2	2	2
Świadczenie pielęgnacyjne	-	-	-
Zasilek stały	1	2	1
Zasilek okresowy	4	4	4
Zasilek celowy	1	1	2
Dożywianie	-	-	-
Usługi opiekuńcze	-	-	-
Asystent rodziny	-	-	-
Zasilek rodzinny z dodatkami	-	-	-
MGOPS Narol	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	108	108	106
Praca socjalna	26	28	25
Świadczenie pielęgnacyjne	-	-	-
Zasilek stały	11	11	14
Zasilek okresowy	4	5	4
Zasilek celowy	10	10	9

Dożywianie	-	-	-
Usługi opiekuńcze	2	2	2
Asystent rodziny	-	-	-
Zasilek rodzinny z dodatkami	-	-	-
GOPS Lubaczów	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	8	10	11
Praca socjalna	4	5	7
Świadczenie pielęgnacyjne	5	7	7
Zasilek stały	7	7	8
Zasilek okresowy	2	2	4
Zasilek celowy	3	3	4
Dożywianie	1	1	1
Usługi opiekuńcze	-	-	-
Asystent rodziny	1	1	1
Zasilek rodzinny z dodatkami	6	6	6
GOPS Wielkie Oczy	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	20	22	25
Praca socjalna	6	8	8
Świadczenie pielęgnacyjne	-	-	-
Zasilek stały	2	2	1
Zasilek okresowy	1	1	1
Zasilek celowy	1	2	4
Dożywianie	2	3	2
Usługi opiekuńcze	-	-	-
Asystent rodziny	-	-	-
Zasilek rodzinny z dodatkami	1	1	2
GOPS Stary Dzików	2016	2017	2018
Zasilek pielęgnacyjny	3	2	2

Praca socjalna	6	9	10
Świadczenie pielęgnacyjne	4	2	3
Zasilek stały	4	4	4
Zasilek okresowy	1	-	1
Zasilek celowy	11	5	5
Dożywianie	5	5	2
Usługi opiekuńcze	-	-	-
Asystent rodziny	-	-	-
Zasilek rodzinny z dodatkami	1	1	1
GOPS Horyniec	2016	2017	2018
Zdrój			
Zasilek pielęgnacyjny	1	1	1
Praca socjalna	8	9	8
Świadczenie pielęgnacyjne	-	-	-
Zasilek stały	3	3	3
Zasilek okresowy	1	1	1
Zasilek celowy	2	1	2
Dożywianie	1	1	1
Usługi opiekuńcze	3	3	3
Asystent rodziny	1	1	1
Zasilek rodzinny z dodatkami	4	4	4

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Udzielanie pomocy w związku z zaburzeniami psychicznymi odnoszone jest zwyczajowo do świadczeń opieki zdrowotnej oraz działalności wyspecjalizowanych w tym zakresie podmiotów leczniczych. Tak postrzegana pomoc utożsamiana jest z leczeniem, jednak nie każda osoba z zaburzeniami psychicznymi tego wymaga. Często świadczenia zdrowotne udzielane takim osobom traktowane są jako ostateczność, nie bez znaczenia jest tu postawa samych zainteresowanych i ich bliskich, którzy nie dostrzegają problemu, próbują go bagatelizować albo ukrywać przed otoczeniem. Część osób cierpi na zaburzenia, które nie kwalifikują się do leczenia. Większość takich osób funkcjonuje w swoim środowisku

samodzielnie lub pod opieką rodziny, niemniej zaburzenia psychiczne nierzadko są przyczyną powstawania trudnych sytuacji życiowych, których dana osoba nie jest w stanie przezwyciężyć.

3. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Dom pomocy społecznej świadczy również usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących.

W Powiecie Lubaczowskim działają cztery Domy Pomocy Społecznej, tj.:

- Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Różanieckiej przeznaczony dla mężczyzn przewlekłe psychicznie chorych, liczba miejsc statutowych: 230;
- Dom Pomocy Społecznej w Lubaczowie przeznaczony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, liczba miejsc statutowych: 65, z tego:
 - 60 miejsc dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
 - 5 miejsc dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
- Dom Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach przeznaczony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, liczba miejsc statutowych: 70, z tego:
 - 66 miejsc dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
 - 4 miejsca dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
- Dom Pomocy Społecznej w Krowicy Samej dla Osób Przewlekłe Psychicznie Chorych, liczba miejsc statutowych 28.

Placówki te zapewniają całodobową opiekę i pielęgnację dla 393 mieszkańców.

Domy Pomocy Społecznej stanowią tradycyjną formę tzw. pomocy instytucjonalnej. Są one przeznaczone dla tych, którzy nie mogą otrzymać niezbędnej opieki i wsparcia w ich miejscu zamieszkania. Tego typu instytucje działające na terenie powiatu zapewniają pomoc, wsparcie, aktywizację i rehabilitację osobom niepełnosprawnym. Domy pomocy społecznej są placówkami przeznaczonymi dla osób, które nie kwalifikują się do leczenia

szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki. Zgodnie z obowiązującymi przepisami domy pomocy społecznej mogą być prowadzone, po uzyskaniu zezwolenia wojewody.

Dom Pomocy Społecznej w Lubaczowie jest prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek. Swą siedzibę ma na ulicy Kościuszki w Lubaczowie. Obejmuje całodobową opieką dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie, świadcząc usługi w zależności od wieku, stanu zdrowia i możliwości poznawczych mieszkańców.

Dom Pomocy Społecznej składa się z jednego dwukondygnacyjnego budynku, pozbawionego barier architektonicznych. W budynku znajduje się winda, która umożliwia osobom niepełnosprawnym przemieszczanie się na poszczególne kondygnacje. Do budynku wykonane są także dwa podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Dom zapewnia usługi opiekuńcze dla każdego mieszkańca. Wszyscy pracownicy: opiekunki, pokojowe, pielęgniarki udzielają pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności oraz zaspokajaniu codziennych potrzeb (toaleta poranna i wieczorna, ubieranie się, mycie zębów, załatwianie potrzeb fizjologicznych). Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do świadczeń zdrowotnych. Znajdują się pod opieką lekarza rodzinnego, lekarza psychiatrii oraz pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej. W razie potrzeby, podopieczni korzystają z różnych poradni specjalistycznych działających zarówno na terenie powiatu lubaczowskiego jak i poza nim.

Każdy mieszkaniec Domu ma możliwość korzystania z fizykoterapii i ćwiczeń ruchowych. W Domu odbywają się zajęcia w Sali Doświadczania Światła. Głównym celem tych zajęć jest doświadczanie światła zmysłami wzroku, dotyku, słuchu, węchu oraz relaks i wyciszenie. Zajęcia odbywają się w zależności od potrzeb mieszkańca. Mieszkańcy mają możliwość korzystania także z terapii zajęciowych, które są dostosowywane do ich możliwości i upodobań. Prowadzone są m. in. zajęcia terapeutyczne, zajęcia z psychologiem, zajęcia ruchowe oraz zajęcia manualne i plastyczno-techniczne.

Mieszkańcy w wieku szkolnym mają możliwość uczestniczenia w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych na terenie placówki oraz poza nią. Dom zapewnia podopiecznym kontakt z rodziną, który jest realizowany poprzez rozmowy telefoniczne, korespondencję oraz przez zapraszanie rodzin do odwiedzin w Domu.

Mieszkańcy uczestniczą w licznych uroczystościach organizowanych na terenie Domu oraz poza Nim.

Obecnie Dom świadczy usługi dla 65 mieszkańców na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z aktualnych potrzeb. Organizacja Domu ukierunkowana jest przede wszystkim na indywidualne podejście do mieszkańca, wytwarzanie odpowiedniej atmosfery, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i bezwarunkowej akceptacji.

Dom Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza. Jest placówką stałego pobytu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Dom składa się z trzech budynków: budynek główny mieszkalno-rehabilitacyjny z kaplicą, budynek gospodarczy z pralnią, magazynem i garażem oraz budynek na terenie Ogrodu Terapeutycznego. Dom i jego otoczenie, jest wolne od barier architektonicznych. W budynku znajdują się windy oraz wykonane są podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

W Domu zapewnione są usługi opiekuńcze dla wszystkich mieszkańców. Pracownicy udzielają pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności, takich jak: toaleta poranna i wieczorna, ubieranie się, poruszanie. Mieszkańcy korzystają z usług lekarza rodzinnego, psychologa, a w razie konieczności z poradni specjalistycznych.

Mieszkańcom zapewniona jest w Domu możliwość korzystania z różnych form terapii, m. in. ergoterapia (pomoc w kuchni, jadalni), arteterapia (rysunek, malowanie na szkle, rzeźba z gipsu, gliny), muzykoterapia (słuchanie muzyki, śpiew), choreoterapia (taniec, przedstawienia, ćwiczenia muzyczno-ruchowe), biblioterapia (czytanie książek, bajek, rozmowy na wybrane tematy), socjoterapia (zabawy manualne, tematyczne, ruchowe), trening umiejętności społecznych (prowadzenie rozmów, rozwiązywanie konfliktów), silwoterapia (rozwijanie zainteresowań przyrodą, wycieczki i spacer w plenerze), filmoterapia (projekcja filmów i dyskusja). W Domu znajduje się także sala rehabilitacyjna i sala doświadczania światła.

Dom Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach zapewnia mieszkańcom warunki do godnego życia. Mieszkańcy mają zapewniony kontakt z rodziną i społecznością lokalną. Kontakt z rodziną realizowany jest zarówno poprzez rozmowy telefoniczne, korespondencję oraz przez bezpośrednie odwiedziny. Kontakt ze społecznością lokalną polega na uczestnictwie w imprezach organizowanych przez Urząd Gminy w Wielkich Oczach. Mieszkańcy zapraszani są również na uroczystości organizowane przez inne Domy.

Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Różanieckiej jest największym domem pomocy w powiecie, który zapewnia miejsca dla 230 mężczyzn przewlekłe psychicznie chorych.

Dom składa się z dwóch wolnostojących budynków, które pozbawione są barier architektonicznych. W budynku znajduje się winda, umożliwiająca osobom niepełnosprawnym przemieszczanie się na poszczególne kondygnacje. Do budynków wykonane są podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W skład Domu wchodzi ogród i park. Mieszkańcy zamieszkują w dwóch budynkach nazywanych oddziałami I i II.

W Domu prowadzone są różne formy terapii zajęciowej: arteterapia (zajęcia plastyczne, manualne, biblioterapia), argoterapia (zajęcia z zakresu prac artystycznych, malarskich, a także prace ogrodowe), socjoterapia (nauka norm i postaw, które umożliwiają funkcjonowanie w społeczeństwie), zajęcia ruchowe. W placówce znajduje się także punkt biblioteczny, w którym jest możliwość czytania książek, gry w bilard oraz pooglądania telewizji. Mieszkańcy mają zapewniony kontakt z rodziną oraz społecznością lokalną. Na oddziale I znajduje się kaplica, co umożliwia mieszkańcom czynny udział w praktykach religijnych.

Na terenie Domu świadczona jest rehabilitacja medyczna (fizykoterapia, kinezyterapia). Realizacja tych usług odbywa się przez zatrudnionego fizjoterapeutę. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z sali ćwiczeń, na której znajdują się rowerki rehabilitacyjne i inne sprzęty do ćwiczeń.

Pracownicy Domu, podejmują działania zmierzające do usamodzielnienia się mieszkańców, m. in. angażują ich w pomoc w kuchni, jadalni, w ogrodzie. Wszystkie prace dostosowane są do możliwości oraz chęci mieszkańców. Podopieczni Domu uczestniczą także w imprezach odbywających się na terenie Domu, jak i poza nim.

Dom Pomocy Społecznej w Krowicy Samej zapewnia opiekę dla 28 osób przewlekle psychicznie chorych. Dom jest jednostką organizacyjną samorządu Gminy Lubaczów, wpisaną do rejestru Wojewody Podkarpackiego. Placówka działa od października 2018 r., w zaadaptowanym na ten cel budynku byłej Szkoły Podstawowej. Profesjonalna kadra – opiekunowie, trenerzy, psycholog i fizjoterapeuta – stworzyli mieszkańcom prawdziwie domową atmosferę. Sprzyja temu również dobrze zaaranżowana przestrzeń, dwu i trzyosobowe pokoje z łazienkami i wspólne pomieszczenia do wypoczynku i rehabilitacji. Mieszkańcy uczestniczą w warsztatach artystycznych, manualnych i integracyjnych, co pomaga im budować poczucie własnej wartości. W dobrze wyposażonej sali aktywności fizycznej mogą korzystać z ćwiczeń dostosowanych do swoich możliwości, a na nowym boisku pograć w piłkę nożną. Mieszkańcy mają zapewniony kontakt z rodziną oraz społecznością lokalną.

4. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

Środowiskowy Dom Samopomocy w Lubaczowie jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób przewlekłe psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo, wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Dom działa od poniedziałku do piątku. Podopieczni mają możliwość uczestnictwa na pracowniach: kulinarnej (trening kulinarny, umiejętności praktycznych, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, technicznej i witrażu (trening praktyczny, manualny), dekoratorskiej (manualny, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi, edukacyjny, interpersonalny i rozwiązywania problemów), plastycznej (trening spędzania wolnego czasu, manualny, umiejętności społecznych). Dzięki tym zajęciom, podopieczni nabywają większą pewność siebie, odwagę, czują się bezpieczni. Wszystkie formy pomocy, są dostosowane do możliwości i potrzeb uczestników. Podopiecznym wymagającym pomocy, pomagają pracownicy Domu, którzy utrzymują także stały kontakt z rodzicami i opiekunami podopiecznych. W razie konieczności pomagają przy rozwiązywaniu problemów, załatwianiu urzędowych spraw.

Celem Domu jest kształtowanie podstawowych umiejętności społecznych odpowiednio do potrzeb i możliwości uczestników, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, wszechstronne usprawnianie psychoruchowe, rozwijanie zainteresowań, poczucia własnej wartości i pewności siebie, dążenie do pełnej integracji ze środowiskiem lokalnym poprzez uczestnictwo w życiu społecznym, aktywizacja psychospołeczna, a także odciążanie rodziców od całodobowej opieki.

Praca ośrodka koncentruje się na zapewnieniu wsparcia osobom, które z powodu choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem oraz zaspokajaniu potrzeb bytowych, których samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć. Podopieczni osiągają dobrą formę psychiczną, intelektualną i fizyczną. Rozwijają swą sprawność motoryczną i psychomotoryczną, gotowość i umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktu, porozumiewania się w formach werbalnych i alternatywnych oraz samodzielności w myśleniu, działaniu i wypowiedaniu się. Osiągają poprawę sprawności w funkcjonowaniu w życiu codziennym, w miejscu zamieszkania, w ośrodku oraz w środowisku lokalnym.

Na terenie powiatu lubaczowskiego funkcjonują jeszcze trzy Środowiskowe Domy Samopomocy: w Cieszanowie, Horyńcu Zdroju oraz w Lipsku, świadczące usługi w zakresie

wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.

5. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Powiat realizuje zadania, które związane są między innymi ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, a ściślej rehabilitacją społeczną poprzez uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej. Na terenie powiatu funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej im. św. Józefa w Oleszycach. Jednostką prowadzącą Warsztat jest Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem”. Siedziba Warsztatu mieści się w Oleszycach, przy ul. Zielona 1. Na potrzeby Warsztatu wydzielono parter w budynku Internatu Zespołu Szkół w Oleszycach.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Oleszycach rozpoczął działalność w dniu 29 grudnia 2014 r. z grupą 50 uczestników. W 2017 r. powiększył liczbę uczestników o pięć osób, w 2019 r. o następne pięć osób i obecnie z rehabilitacji w Warsztacie korzysta sześćdziesiąt osób niepełnosprawnych. Jego działalność finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Powiatu Lubaczowskiego. Warsztat Terapii Zajęciowej w Oleszycach jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Zajęcia w Warsztacie odbywają się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- 1) umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej;
- 2) psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęciu pracy.

Warsztat Terapii Zajęciowej realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości. Terapię w Warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji, w którym określa się:

- 1) formy rehabilitacji;

- 2) zakres rehabilitacji;
- 3) metody i zakres nauki umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej;
- 4) formy współpracy z rodziną lub opiekunami;
- 5) planowanie efektu rehabilitacji;
- 6) osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Oleszycach przeznaczony jest dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami pokrewnymi, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność i które kwalifikują się do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Każdy z uczestników posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności. Wskazania do udziału w terapii zajęciowej zawierają orzeczenia wszystkich uczestników. Terapia odbywa się w grupach, w pracowniach terapeutycznych pod kierunkiem instruktorów terapii zajęciowej. Każda z pracowni usprawnia uczestników w innej dziedzinie. Program pracy uczestników oraz ich przynależność do grup zadaniowych zależy od stopnia ich indywidualnych kompetencji i możliwości zarówno w sferze edukacyjnej, jak i komunikacyjnej. Związane to jest bezpośrednio z rodzajem i stopniem niepełnosprawności.

W Warsztacie Terapii Zajęciowej w Oleszycach oprócz zajęć bezpośrednio przystosowujących do pracy, organizowane są także zajęcia wyrabiające samodzielność, zaradność i przystosowanie do życia codziennego. Uczestnicy biorą udział w wycieczkach, imprezach integracyjnych i okolicznościowych. Dodatkowo prowadzona jest terapia psychologiczna, muzykoterapia oraz rehabilitacja ruchowa.

Działania Warsztatu służą do przygotowaniu uczestników do aktywnego włączenia się w życie społeczne oraz podjęcia pracy zawodowej odpowiadającej ich możliwościom intelektualnym oraz predyspozycjom.

6. ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Zakład Aktywności Zawodowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką tworzoną w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności i osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną²⁵.

²⁵ 1 <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,73,zaklady-aktywnosci-zawodowej>

Zakłady Aktywności Zawodowej zostały powołane na mocy Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 stycznia 2000 roku.

Statutowym obowiązkiem ZAZ jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Zakłady tworzy się w celu przygotowania osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną do życia w otwartym środowisku, w tym – w miarę możliwości – do podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Zakłady Aktywności Zawodowej w obszarze ekonomii społecznej działają w dwóch strefach: sferze reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz w sferze gospodarczej, składającej się z organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych.

Na terenie Powiatu Lubaczowskiego znajduje się jeden Zakład Aktywności Zawodowej, z główną siedzibą w Starych Oleszycach. Zakład został utworzony przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu w ramach projektu pn. „Zakład Aktywności Zawodowej w Oleszycach” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet VII „Promocja integracji społecznej”; Działanie 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”; Poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”- Projekt współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Profile działalności zakładu:

- profesjonalne niszczenie dokumentów,
- produkcja ekologicznej podpałki K-LUMET,
- meble na wymiar,
- usługi krawieckie,
- usługi ogrodnicze,
- konfekcjonowanie.

Obecnie w zakładzie zatrudnionych jest 70 pracowników, w tym 54 osoby niepełnosprawne, które rehabilitowane są społecznie i zawodowo, przygotowywane są do pracy na otwartym rynku pracy, uczą się samodzielnego oraz niezależnego i aktywnego życia na miarę swoich możliwości. Czynności jakie wykonują w zakładzie dostosowane są do ich możliwości i umiejętności.

Zakład cały czas się rozwija i poszerza swoją ofertę zatrudniając coraz więcej osób niepełnosprawnych.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W POWIECIE LUBACZOWSKIM

Kwestia społeczna jest zagadnieniem oznaczającym konkretne problemy o szczególnie wysokim stopniu dolegliwości dla życia mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego. Problemy te charakteryzują się występowaniem trudnych sytuacji w życiu rodziny i jednostki, co może prowadzić w efekcie do zakłóconego działania jednostek tych w społeczeństwie.

Najbardziej dotkliwymi problemami społecznymi występującymi na terenie Powiatu są:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- potrzeba ochrony macierzyństwa.

Według stanu na koniec 2019 r. w większości gmin powiatu bezrobocie było zasadniczym powodem ubiegania się o szeroko rozumianą pomoc socjalną i nie tylko. Często problem bezrobocia występuje z innymi dysfunkcjami, tj. alkoholizmem czy bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin w społeczeństwie należą także inne zjawiska bardzo często sprzężone z bezrobociem: ubóstwo, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa.

Informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej jednoznacznie wskazują, iż bezrobocie jest zasadniczym powodem korzystania z pomocy społecznej, na kolejnych miejscach klasyfikują się ubóstwo oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Tabela nr 40 Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w 2019 r.

Nazwa jednostki	Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w 2019 r.
MOPS w Lubaczowie	231
GOPS w Lubaczowie	338
MGOPS w Oleszycach	166
MGOPS w Ciesznowie	177

MGOPS w Narolu	283
GOPS w Starym Dzikowie	82
GOPS w Horyńcu- Zdroju	135
GOPS w Wielkich Oczach	108
Razem:	3 770

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

1. BEZROBOCIE

Definicja osoby bezrobotnej na podstawie Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest bardzo szeroka. W wąskim znaczeniu bezrobotnym - oznacza osobę, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli: ukończyła 18 lat, nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna, nie nabyła prawa do emerytury lub renty.

Bezrobocie jest jednym z poważniejszych problemów społecznych w Powiecie Lubaczowskim. Jest ono zjawiskiem wywołującym szereg innych negatywnych skutków w płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej, politycznej, a także psychologicznej. Problem bezrobocia występuje w wielu formach, zawsze wywołuje niepożądane zjawiska, zarówno dla gospodarki kraju, regionu, jak i dla społeczeństwa w postaci poszerzania się biedy i rosnącego ubóstwa wśród mieszkańców. Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, aby nadać kształt realizacji działań prozatrudnieniowych oraz zdefiniować główne zadania w tym zakresie opracował Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2015-2020.

Powiat Lubaczowski podobnie jak inne regiony kraju dotknięty jest problemem bezrobocia. Na koniec 2019 r. liczba osób bezrobotnych wynosiła 4 458 osób, stopa bezrobocia

podawana przez GUS na koniec grudnia 2019 r. wynosiła w kraju **5,2 %**, w województwie podkarpackim **7,9 %**, a w Powiecie Lubaczowskim **8,3 %**.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób bezrobotnych w latach 2017-2019, z podziałem na kobiety i mężczyzn oraz klasyfikację z podziałem na osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby z prawem do pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Tabela nr 41 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w latach 2017-2019

Stan na dzień	31.12.2017 r.		31.12.2018 r.		31.12.2019 r.	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Liczba osób	1 271	1 131	1 072	1 053	1 070	916
Ogółem:	2 402		2 125		1 986	
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	573	678	452	569	424	472
Ogółem:	1 251		1 021		896	
Liczba osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych	201	116	174	111	139	123
Ogółem:	317		285		262	

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Jak wynika z zamieszczonej tabeli problem bezrobocia dotyka w równym stopniu kobiety i mężczyzn. Na przestrzeni analizowanych lat można zaobserwować, iż liczba osób bezrobotnych pobierająca zasiłek zmalała o połowę z 317 w 2017 roku do 262 w 2019 roku i ma tendencję spadkową. Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie poszukuje coraz to nowszych, aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz źródeł ich finansowania.

Tabela nr 42 Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2017- 2019

Kategorie osób	2017	2018	2019
Osoby do 27 r. ż.	540	508	516
Osoby długotrwale bezrobotne	1 251	1 021	896
Osoby powyżej 50 r. ż	612	555	537
Osoby bez kwalifikacji zawodowych	593	576	513
Osoby niepełnosprawne	83	84	90

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Głównym czynnikiem wpływającym na bezrobocie jest wiek bezrobotnego oraz długość okresu pozostawania bez pracy. W pierwszym przypadku możemy wyróżnić dwie kategorie wiekowe, wśród których poziom bezrobocia jest najwyższy:

- osoby w wieku powyżej 50 roku życia. Z uwagi na wiek i związane z tym ryzyko absencji chorobowych, niskich możliwości opanowania nowych technologii, czy też przyzwyczajęń zawodowych – osoby te stanowią grupę nieprzyciągającą potencjalnych pracodawców. Pod koniec 2019 r. osoby z tej grupy stanowiły bardzo liczną grupę 27% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie. Ich liczba w latach 2017 – 2019 uległa pewnemu zmniejszeniu z 612 w 2017 r. do 537 w 2019 r. ,
- osoby w wieku do 27 roku życia, których sytuacja na rynku pracy jest szczególnie trudna. Do tej grupy zalicza się osoby, które ukończyły szkoły, studia i dopiero wkraczają na rynek pracy. Duży udział tych osób wśród bezrobotnych może wynikać zarówno z niewystarczającej liczby miejsc pracy dla wchodzących na rynek, braku doświadczenia zawodowego oraz posiadania kierunku wykształcenia, na który nie ma zapotrzebowania na rynku pracy. Na koniec roku 2019 bezrobotni z tej grupy stanowili znaczny odsetek 25,9% ogółu osób pozostających bez pracy.

Drugim równie istotnym czynnikiem wpływającym na poziom bezrobocia jest długość okresu pozostawania bez pracy. Jak wynika z analizy danych umieszczonych w tabeli powyżej, największy odsetek osób bezrobotnych stanowi grupa osób długotrwale bezrobotnych na koniec 2019 r. ich liczba wynosiła 896, co stanowi 45,1% ogółu bezrobotnych.

Bezrobocie jest również jedną z głównych przyczyn udzielania świadczeń pomocy społecznej w 2019 r. 35% ogółu rodzin korzystających ze świadczeń przyznawanych przez OPS, było beneficjentami pomocy społecznej z powodu bezrobocia. Liczba rodzin, którym zostały przyznane świadczenia z powodu bezrobocia, w poszczególnych gminach przedstawia poniższa tabela. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Lubaczowskim z omawianego powodu wynosiła w 2017 r. – 854, natomiast w 2018 r. ze świadczenia korzystało 733 rodzin. Rok 2019 przyniósł kolejny spadek jeżeli chodzi o liczbę przyznanych świadczeń – 644 rodzin.

Tabela nr 43 Liczba rodzin korzystających z powodu bezrobocia ze świadczeń OPS

BEZROBOCIE			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
MOPS w Lubaczowie	97	94	92
GOPS w Lubaczowie	245	202	169
MGOPS w Oleszycach	82	83	63
MGOPS w Cieszanowie	90	82	77
MGOPS w Narolu	156	111	110
GOPS w Starym Dzikowie	34	29	19
GOPS w Horyńcu Zdroju	94	77	70
GOPS w Wielkich Oczach	56	55	44
RAZEM	854	733	644

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Z przedstawionych danych dotyczących zjawiska bezrobocia jednoznacznie wynika, iż jest to istotny problem dotyczący mieszkańców Powiatu. Współpraca instytucji pozwoli zaktywizować osoby bezrobotne poprzez różne formy pomocy między innymi: pomoc finansową, poradnictwo zawodowe, aktywizację zawodową – szkolenia, specjalistyczne poradnictwo psychologiczne.

2. UBÓSTWO

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokajanie podstawowych potrzeb, a dokładnie oznacza sytuację kiedy człowiek nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Żyje poniżej przyjętego poziomu w danym społeczeństwie, brak mu wystarczających środków finansowych do życia. Ubóstwo wielokrotnie wynika z bezrobocia, wielodzietności rodziny, gdy trudno jest zapewnić wszystkim jej członkom minimum socjalne.

Ubóstwo jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Lubaczowskiego. Pomoc osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji z powodu ubóstwa świadczą głównie ośrodki pomocy społecznej.

Tabela nr 44 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń przyznawanych przez OPS z powodu ubóstwa

UBÓSTWO			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2018 r.
MOPS w Lubaczowie	52	48	46
GOPS w Lubaczowie	61	50	36
MGOPS w Oleszycach	54	57	44
MGOPS w Cieszanowie	129	118	111
MGOPS w Narolu	106	111	110
GOPS w Starym Dzikowie	51	45	43
GOPS w Horyńcu Zdroju	94	77	70
GOPS w Wielkich Oczach	5	3	0
RAZEM	552	509	460

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Szczegółową analizę ilości rodzin, którym przyznano pomoc w latach 2017- 2019 z powodu ubóstwa w poszczególnych gminach w Powiecie Lubaczowskim przedstawia tabela

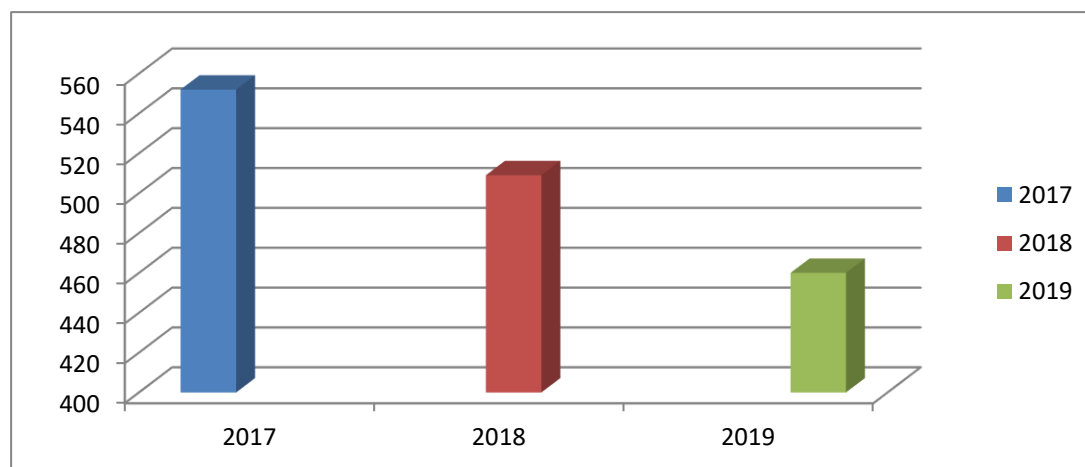
powyżej, przy czym należy zaznaczyć, iż powodów wystąpienia owej trudnej sytuacji w rodzinie było wiele.

Większość osób trafiających do ośrodków pomocy społecznej kwalifikowała się do udzielenia pomocy finansowej, z powodu niskiego dochodu, który nie przekraczał kryterium ustalonego zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, przy jednoczesnym wystąpieniu przesłanek wymienionych w ustawie. Analizując powody przyznania pomocy społecznej z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że dominującym powodem trudnej sytuacji życiowej, a jednocześnie przyczyną ubiegania się o pomoc w latach 2017-2019 było ubóstwo. W praktyce za kryterium ubóstwa uznawane jest kryterium dochodowe określone w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, które podlega waloryzacji i wynosi obecnie: na osobę samotnie gospodarującą: 701 zł, na osobę w rodzinie: 528 zł, kwota z dochodu z 1 ha przeliczeniowego – w wysokości **308 zł**.

Analizując dane z tabeli stwierdzić należy, iż liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni trzech lat uległa zmniejszeniu, w 2017 liczba ta wynosiła 552 rodziny, w 2019 r. już tylko 460 rodzin.

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli można zaobserwować, że najwięcej świadczeń z powodu ubóstwa w 2019 r. przyznał MGOPS w Ciesznowie, liczba ta wyniosła 111. Równie wysoki stopień ubóstwa ze względu na liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej notuje się w gminie Narol i Horyniec- Zdrój. Najmniej świadczeń z powodu ubóstwa udzielił GOPS w Wielkich Oczach, który z powodu ubóstwa nie przyznał żadnego świadczenia. Istotnym czynnikiem wpływającym na poziom ubóstwa jest bezrobocie, które w omawianych gminach było także jedną z przyczyn determinującą przyznanie świadczenia ze strony ośrodków pomocy społecznej.

Wykres nr 4 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS z powodu ubóstwa

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Poważnym problemem, który wpływa na zubożenie jest bezradność społeczna, dlatego tak ważnym jest, aby inwestować w programy społeczne, które wzbudzą w ludziach poczucie własnych możliwości, spowodują, że ludzie przestaną biernie oczekiwać na pomoc instytucji i nauczą się rozwiązywać problemy samodzielnie.

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych przyjęta dnia 1 sierpnia 1997 r. Uchwałą Sejmu RP jako pierwsza definiuje pojęcie **niepełnosprawności**. Czytamy w niej, że „osoba niepełnosprawna to taka, której sprawność fizyczna, psychiczna i umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych (...).”

Prawną definicję niepełnosprawności znajdujemy natomiast w Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, z której dowiadujemy się, że „niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról, społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie (...) o rodzaju i stopniu niepełnosprawności”.

Natomiast według Światowej Organizacji Zdrowia „osoba niepełnosprawna to taka, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej”.

Jak wynika z powyższego **niepełnosprawność** to pojęcie, które ma znacznie szerszy zakres, obejmuje bowiem „pozafizyczne aspekty nie zawsze powiązane ze stanem zdrowia w dosłownym sensie, na przykład niepełnosprawność intelektualna, niezaradność (czy bezradność wyuczona), niesprawność społeczna, itp.”

Osoby niepełnosprawne identyfikuje się na podstawie kryterium prawnego. Konieczne jest więc posiadanie przez osobę niepełnosprawną orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność. Może ona być zdiagnozowana przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia, lekarza orzecznika ZUS lub Komisję Lekarską podległą MON lub MSWiA.

System wspierania pomocy osobom niepełnosprawnym powinien:

- rozpoznać przyczyny niepełnosprawności,
- diagnozować wszystkie potrzeby i oczekiwania osoby niepełnosprawnej,

- wprowadzić długofalową i wielopłaszczyznową pomoc i terapię zmniejszającą skutki niepełnosprawności.

Podjmując działania na rzecz osób niepełnosprawnych trzeba pamiętać, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia w rodzinie i społeczności lokalnej. Kierowane do nich wsparcie musi uwzględniać prawo do dokonywania samodzielných wyborów życiowych i musi być prowadzone z poszanowaniem godności osobowej i suwerenności osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania pomocy i niezbędnych środków dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

Na rzecz środowisk niepełnosprawnych podejmuje się w Polsce wiele działań. Obserwuje się też w ostatnich latach znaczną poprawę statusu osób niepełnosprawnych. Mimo to, osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu są grupą społeczną, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych zaś, oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na uwadze przede wszystkim ludzi, których organizmy są dysfunkcyjne, co oznacza utratę zdolności do wypełniania właściwych im funkcji.

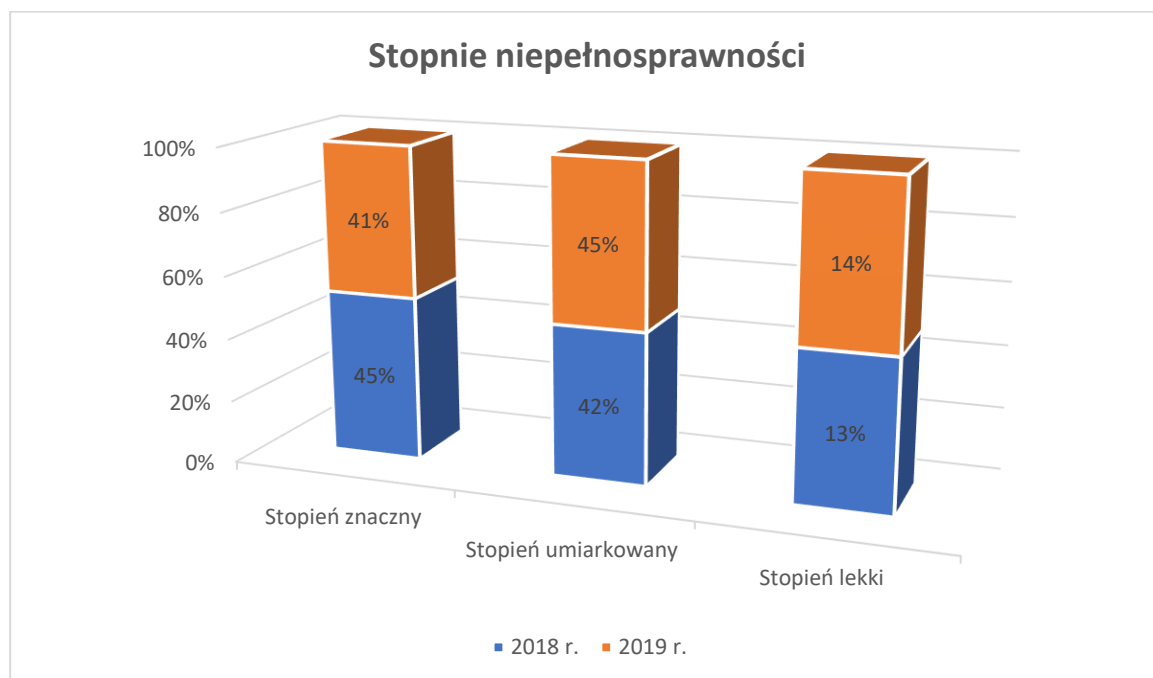
Zadania w zakresie orzekania o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu lubaczowskiego realizuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu. Z danych przedstawionych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu wynika, że liczba osób po 16 roku życia, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wzrasta w 2018r. liczba wydanych orzeczeń ogółem wynosiła 1839, natomiast w 2019 r. wydano ich 2066 r.

Tabela nr 45 Liczba wydanych orzeczeń dla osób po 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności

Przyczyna niepełnosprawności	2018			2019		
	Stopień niepełnosprawności			Stopień niepełnosprawności		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
01-U	29	17	1	25	39	1
02-P	44	86	4	63	98	10
03-L	6	31	40	5	25	28
04-O	19	12	2	21	34	14
05-R	188	201	78	192	231	79
06-E	9	17	1	6	16	3
07-S	172	172	44	171	236	61
08-T	19	19	6	39	23	8
09-M	25	16	1	53	26	3
10-N	158	111	30	156	115	52
11-I	155	92	24	105	102	30
12-C	4	6	0	16	11	0
Ogółem:	828	780	231	852	956	289
	1 839			2 066		

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu, opracowanie własne

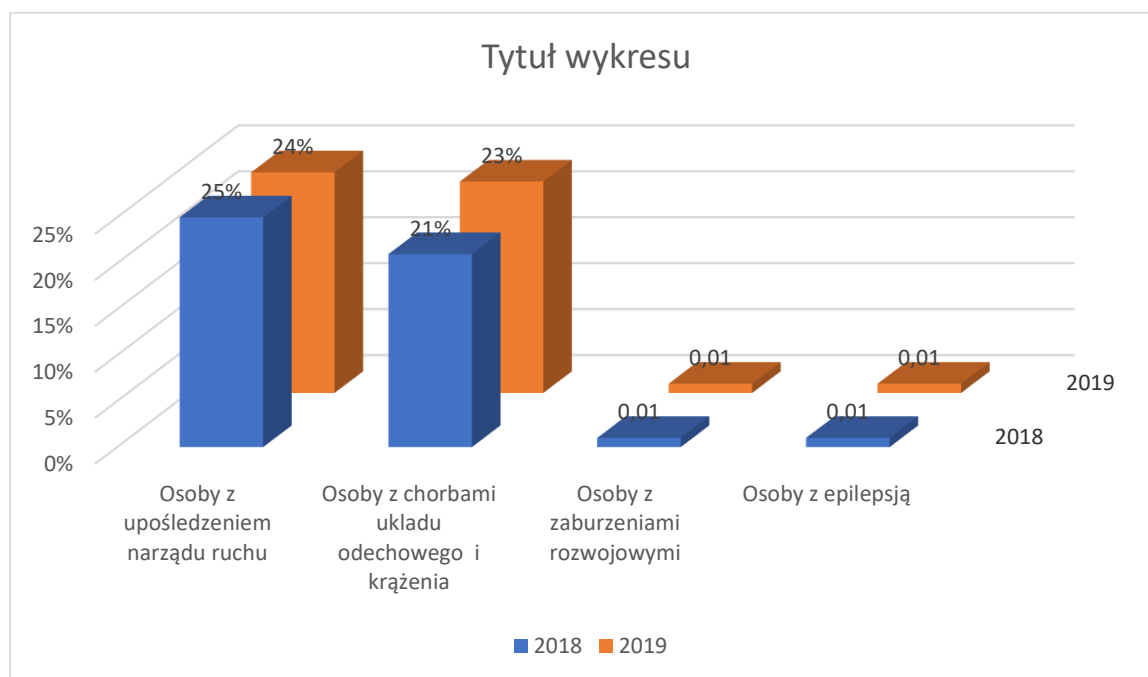
Wykres nr 5 Struktura osób niepełnosprawnych w Powiecie Lubaczowskim z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu, opracowanie własne

Najliczniejszą grupę wydanych orzeczeń w 2018 r. stanowiły orzeczenia o znacznym stopniem niepełnosprawności 828 (46% wydanych orzeczeń), w następnej kolejności orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności 780 (42% wydanych orzeczeń), najmniejszą grupę stanowiły wydane orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności 231 (13 % wydanych orzeczeń). W 2019 r. liczba wydanych orzeczeń znacznie wzrosła. Najliczniejszą grupę stanowiły wydane orzeczenia o umiarkowanym stopniem niepełnosprawności 956 (45% wydanych orzeczeń), w następnej kolejności orzeczenia o znacznym stopniem niepełnosprawności 852 (41% wydanych orzeczeń). Najmniej wydano orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności 289 (14% wydanych orzeczeń).

Wykres nr 6 Struktura schorzeń najczęściej występujących wśród osób niepełnosprawnych

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu, opracowanie własne

Dokonując analizy danych z wykresu nr 6., można zaobserwować, że wśród osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby z upośledzeniem narządu ruchu 467 osób (2018 r.), 502 osoby (2019 r.) i osoby z chorobami układu oddechowego i krążenia 388 osób (2018 r.) i 468 osób (2019) r. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi 10 osób (2018 r.), 27 osób (2019 r.) i epilepsją 27 osób (2018) i 25 osób (2019 r.).

Wśród osób orzeczonych do 16 roku życia najczęstsze przypadki to schorzenia neurologiczne 17%, choroby układu oddechowego i krążenia 16%, upośledzenia umysłowe 13%, upośledzenia narządu ruchu 12%.

Tabela nr 46 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16-go roku życia

Przyczyna niepełnosprawności	Liczba osób niepełnosprawnych	
	2018 rok	2019 rok
01-U	17	8
02-P	3	1
03-L	16	6
04-O	11	6
05-R	17	15

06-E	13	8
07-S	15	9
08-T	14	3
09-M	21	5
10-N	39	24
11-I	18	19
12-C	64	52
Razem:	248	156

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu, opracowanie własne

Na podstawie informacji uzyskanych od Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności można stwierdzić, że liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia w 2018 r. wyniosła 248, w 2019 r. liczba ta uległa nieznacznemu zmniejszeniu i wyniosła 156.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka, jest efektem wydatków na leczenie, rehabilitację i specyficznych potrzeb rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Dlatego niepełnosprawność jest również jedna z głównych przyczyn przyznania pomocy przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Lubaczowskiego. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie przyznał najwięcej tego typu świadczeń w 2019 r. 82 rodziny zostały objęte wsparciem.

Tabela nr 47 Liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności z podziałem na gminy

Niepełnosprawność			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
MOPS Lubaczów	76	78	77
GOPS Lubaczów	93	91	82
MGOPS Oleszyce	54	57	44
MGOPS Cieszanów	78	82	67

MGOPS Narol	80	92	81
GOPS Stary Dzików	42	45	37
GOPS Horyniec Zdrój	30	31	26
GOPS Wielkie Oczy	38	51	44

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Ilość świadczeń przyznanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Lubaczowskiego w okresie analizowanych trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wszystkie osoby niepełnosprawne bez względu na rodzaj i przyczynę niepełnosprawności mają prawo i powinny korzystać z pomocy w zakresie zatrudnienia i możliwości dostępu do rynku pracy na równi z osobami w pełni sprawnymi, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i możliwościami. Praca, a co za tym idzie integracja zawodowa jest jednym z najistotniejszych aspektów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, albowiem daje ona możliwość: samodzielności materialnej, poczucia własnej wartości, kontaktu z innymi osobami, udziału w życiu społecznym na zasadzie partnerstwa.

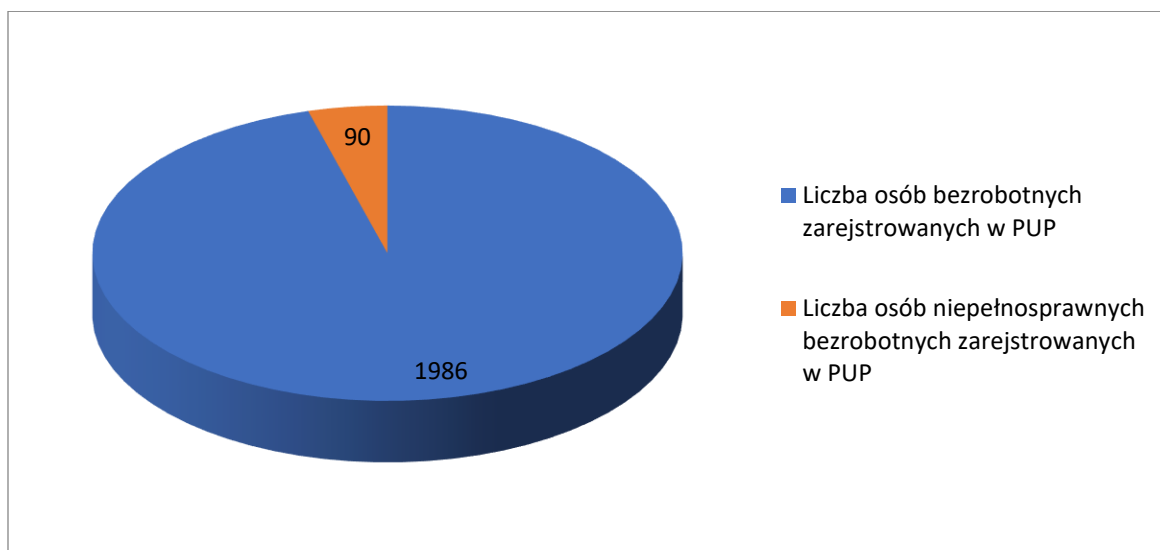
Tabela nr 48 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w latach 2018-2019

Lata	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych		Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	Mężczyźni
2018	25	59	18	16
2019	37	53	12	16

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Wśród osób bezrobotnych niepełnosprawnych i zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie najliczniejszą grupę stanowili mężczyźni, w 2018 r. było ich 59, w 2019 r. 53. Mężczyźni stanowią również najliczniejszą grupę osób niepełnosprawnych poszukujących pracy, w 2018 r. było ich 16, w 2019 r. także 16. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w PUP w Lubaczowie na dzień 31.09.2019 r. wynosiła 90 (5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).

Wykres nr 7 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w stosunku do ogółu bezrobotnych

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Tabela nr 49 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie z podziałem na poziom wykształcenia

Wykształcenie	Rok 2018		Ogółem	Rok 2019		Ogółem
	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy		Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy	
Wyższe	3	5	8	3	3	6
Policealne i średnie zawodowe	16	8	24	17	7	24
Średnie ogólnokształcące	4	6	10	8	4	12
Zasadnicze zawodowe	36	8	44	38	8	46
Gimnazjalne i poniżej	25	7	32	24	6	30

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Badając sytuację osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie pod względem poziomu wykształcenia można stwierdzić, że najwięcej zarejestrowanych jest osób niepełnosprawnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w 2018 r. było ich 44

osoby, w 2019 r. 46 osób. Tak niski wskaźnik jest świadectwem rozpowszechnionej wśród osób niepełnosprawnych świadomości istnienia barier utrudniających im zdobycie wykształcenia oraz braku wiary w możliwość przełamania tych barier. Należy podkreślić, iż niski poziom kwalifikacji wśród osób niepełnosprawnych przekłada się na wysokie bezrobocie. Niska liczba osób niepełnosprawnych z wykształceniem wyższym 8 osób w 2018 r., 6 osób w 2019 r. zarejestrowanych w PUP może potwierdzać tę tezę.

Tabela nr 50 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie wg stopnia niepełnosprawności

Lata	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych			Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	Lekki
2018	10	32	42	11	19	4
2019	8	37	45	11	14	3

Źródło: dane z PUP w Lubaczowie, opracowanie własne

Wśród osób bezrobotnych niepełnosprawnych w latach 2018 - 2019 najliczniejszą grupę stanowiły osoby z lekkim (87 osób) i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (69 osób). Najmniej liczną bezrobotnych osób niepełnosprawnych stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (18 osób). W grupie osób niepełnosprawnych poszukujących pracy najwięcej było osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (33 osoby).

4. DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

Jednym z dominujących problemów społecznych jest występowanie długotrwałej choroby. Choroba prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, dojazdy do specjalistów, zakup leków, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów – utrata

pracy i w końcowym etapie uzyskanie renty inwalidzkiej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowania.

Tabela nr 51 Liczba rodzin korzystających w 2017-2019r. ze świadczeń OPS przyznanych z powodu długotrwałej choroby

Powód przyznania	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
Długotrwała choroba	535	547	494

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli nr 27 liczba rodzin w Powiecie Lubaczowskim korzystających z pomocy społecznej ze względu na długotrwałą chorobę ulega systematycznemu zmniejszeniu z 535 w 2017 r. do 494 w roku 2019 r.

Tabela nr 52 Liczba rodzin korzystających ze świadczenia z tytułu długotrwałej choroby z podziałem na poszczególne gminy

Długotrwała choroba			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
MOPS Lubaczów	160	160	152
GOPS Lubaczów	96	105	97
MGOPS Oleszyce	40	38	29
MGOPS Cieszanów	67	67	50
MGOPS Narol	77	90	90
GOPS Stary Dzików	41	38	32
GOPS Horyniec Zdrój	32	24	15
GOPS Wielkie Oczy	22	25	29
Razem:	535	547	494

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

5. POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA

Kolejnym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Macierzyństwo znalazło swoje uregulowania między innymi w Konstytucji, zgodnie z art. 71 „Matka przed urodzeniem i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.” Od 01 maja 2004 r. weszły w życie przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych na podstawie, których przyznawane są dodatki z tytułu urodzenia dziecka oraz dodatki z tytułu pozostawania na urlopie wychowawczym. Istnieje także wiele świadczeń pośrednio związanych z macierzyństwem. Mowa tutaj o tzw. becikowym, świadczeniem wychowawczym na każde dziecko zwanym inaczej 500 + czy o świadczeniach rodzinnych.

Tabela nr 53 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Potrzeba ochrony macierzyństwa			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 2017 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
MOPS Lubaczów	4	4	4
GOPS Lubaczów	66	66	59
MGOPS Oleszyce	39	45	40
MGOPS Cieszanów	2	4	1
MGOPS Narol	48	43	35
GOPS Stary Dzików	36	32	28
GOPS Horyniec Zdrój	21	17	19
GOPS Wielkie Oczy	23	38	25
Razem:	239	249	211

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Celem pomocy społecznej jest wzmocnienie sił jednostki, rodziny w chwilach trudnych, usuwanie sił zbyt wielkich do pokonania przez jednostkę lub rodzinę. Liczba rodzin, które korzystają ze świadczeń ze środków pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony

macierzyństwa w 2019 r. wynosiła 211, notuje się spadek w porównaniu do roku 2017, kiedy to z tego świadczenia korzystało 239 rodzin.

6. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Składa się na nie: struktura rodziny, poziom wykształcenia rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim wypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego stał się przyczyną skorzystania z pomocy finansowej udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Lubaczowskim. Skale tego problemu przedstawia tabela nr 55.

Tabela nr 54 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego			
Nazwa jednostki	Ilość rodzin w 207 r.	Ilość rodzin w 2018 r.	Ilość rodzin w 2019 r.
MOPS Lubaczów	30	30	27
GOPS Lubaczów	100	99	84
MGOPS Oleszyce	7	5	5

MGOPS Cieszanów	5	3	3
MGOPS Narol	40	42	45
GOPS Stary Dzików	13	14	13
GOPS Horyniec Zdrój	28	22	16
GOPS Wielkie Oczy	11	10	7
Razem:	234	225	200

Źródło: dane z OPS, opracowanie własne

Według informacji uzyskanych z terenowych ośrodków pomocy społecznej w roku 2019 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego pomoc społeczną przyznano 200 rodzinom. Liczba rodzin objętych pomocą w porównaniu z 2017 r. i 2018 r. ulega nieznacznemu zmniejszeniu..

Jak wynika z powyższej tabeli najwięcej rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z omawianego powodu zamieszkiwało w gminach: Lubaczów 84 rodziny, Narol 45 rodzin, miasto Lubaczów 27 rodzin.

7. PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc jest zjawiskiem, które przybiera wiele różnych form, a ich rozpoznanie i określenie wymaga specjalistycznej wiedzy. W Powiecie Lubaczowskim funkcjonuje system instytucjonalnej pomocy, którego zadaniem jest podejmowanie skutecznych działań skierowanych do ofiar i osób stosujących przemoc.

W tym celu został opracowany Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Dokument ten określa kierunki działań związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie. O rozmiarach zjawiska świadczą dane liczbowe służb zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy, m. in. Komendy Powiatowej Policji w Lubaczowie.

Tabela nr 55 Dane dotyczące przemocy w rodzinie

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	891	837	784
Liczba wprowadzonych procedur „Niebieskiej Karty”	40	48	64
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, w tym:	50	56	82
– kobiet	35	48	62
– mężczyzn	6	3	7
– małoletnich	9	5	13
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym zatrzymani do wytrzeźwienia	6	11	15

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Lubaczowie, opracowanie własne

W 2019 r. na terenie Powiatu Lubaczowskiego przeprowadzono ogółem 784 interwencji domowych, z czego 64 dotyczyło przemocy w rodzinie (procedura „Niebieskiej Karty”). Ogółem 82 osoby były ofiarami przemocy, z czego aż 62 kobiet, 7 mężczyzn i 13 małoletnich. Liczba sprawców przemocy, w tym zatrzymanych do wytrzeźwienia wynosiła 15. Obserwujemy znaczny wzrost zjawiska przemocy na terenie powiatu w porównaniu do roku 2017, gdzie liczba wprowadzonych procedur „Niebieskiej Karty” wynosiła 40, liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej objętych procedurą „Niebieskiej Karty” stanowiła 50 osób. Liczba sprawców przemocy domowej, w tym zatrzymani do wytrzeźwienia wynosiła 6 osób.

Analizując dane zawarte w tabeli powyżej można stwierdzić, że przemoc w rodzinie w największym stopniu dotyka kobiet, w 2017 r. było ich 35, w 2019 r. już 62.

V. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Analiza SWOT jest to popularna heurystyczna technika służąca do porządkowania i analizy informacji²⁶. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

Analiza SWOT polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- 1) **Strengths (S)** mocne strony - siły wewnętrzne, uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną, wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę;
- 2) **Weaknesses (W)** słabe strony - wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym oddziaływaniu na sytuację społeczną, wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę;
- 3) **Opportunities (O)** szanse - zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów, wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany;
- 4) **Threats (T)** zagrożenia - zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów, wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT jest ważnym elementem analizy zasobów powiatu i podstaw do określania priorytetów rozwoju.

Wyniki analizy zostały przedstawione w formie tabelarycznej, gdzie zostały opisane mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia dla realizacji zadań. Analiza SWOT stanowi uzupełnienie opisu aktualnej sytuacji. Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano analizy SWOT Powiatu Lubaczowskiego w ramach siedmiu wyodrębnionych obszarów:

- 1) pomoc społeczna;
- 2) niepełnosprawność;
- 3) ochrona zdrowia;
- 4) rynek pracy;
- 5) oświata i kultura;
- 6) bezpieczeństwo publiczne;
- 7) uzależnienia.

²⁶ ANALIZA SWOT [SWOT Analysis]. W: Krzysztof B. Matusiak: *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2011, s. 16–17. ISBN 978-83-7633-164-5. (pol.).

Wyniki analizy odnoszące się do poszczególnych obszarów zostały przedstawione w poniższych zestawieniach.

1. POMOC SPOŁECZNA

POMOC SPOŁECZNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięta infrastruktura instytucji pomocy społecznej: PCPR, OPS-y. ▪ Funkcjonowanie placówek wsparcia instytucjonalnego, DPS-y, ŚDS-y. ▪ Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej. ▪ Posiadanie powiatowej i gminnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. ▪ Realizacja projektów unijnych przez OPS-y. ▪ Wykorzystanie lokalnych mediów, stron internetowych do informowania społeczeństwa o działalności OPS-ów, możliwości skorzystania z kursów i szkoleń. ▪ Funkcjonowanie Warsztatu Terapii Zajęciowej, Zakładu Aktywności Zawodowej, Centrum Integracji Społecznej. ▪ Działalność Domu Dziecka w Nowej Grobli. ▪ Zwiększająca się liczba rodzin zastępczych. ▪ Prowadzenie szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze. ▪ Prężnie działające świetlice socjoterapeutyczne. ▪ Działanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy PCPR. ▪ Funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk. ▪ Niedostateczne środki finansowe na funkcjonowanie pomocy społecznej. ▪ Niewystarczająca ilość specjalistów z zakresu psychologii w celu rozwiązywania problemów klientów pomocy społecznej. ▪ Brak rodzinnych domów dziecka. ▪ Słabo rozwinięty wolontariat. ▪ Niewielka liczba organizacji działających na rzecz rodziny i dziecka. ▪ Niewystarczający poziom likwidacji barier w dostępie do infrastruktury użyteczności publicznej. ▪ Niechęć rodzin dysfunkcyjnych do współpracy z instytucjami wspomagającymi. ▪ Niezaradność życiowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. ▪ Zaniechania wychowawcze. ▪ Niesprzyjające warunki do zakładania rodziny. ▪ Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia i choroby. ▪ Osłabienie właściwych relacji pomiędzy członkami rodzin. ▪ Rozpad rodzin spowodowany emigracją zarobkową, długotrwałym, bezrobociem oraz patologiami. ▪ Zjawisko starzejącego się społeczeństwa ▪ Występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ System świadczeń z pomocy społecznej. ▪ Stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej. ▪ Aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych. ▪ Współpraca między instytucjami zajmującymi się problemami społecznymi. ▪ Możliwość dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej. 	
---	--

POMOC SPOŁECZNA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie skuteczności działań systemu pomocy społecznej. ▪ Propagowanie idei rodzin zastępczych. ▪ Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy i rodzinie i dziecku. ▪ Wzrost świadomości społecznej na temat występujących problemów. ▪ Łączenie potencjałów materialnych i ludzkich w rozwiązywaniu problemów. ▪ Pozyskiwanie środków z różnych źródeł na realizację zadań. ▪ Możliwość korzystania z programów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej. ▪ Rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń. ▪ Możliwość z korzystania ze szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe przez klientów pomocy społecznej. ▪ Zwiększenie świadomości prawnej społeczeństwa. ▪ Poradnictwo obywatelskie i edukacja prawna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pogłębianie się patologii społecznych. ▪ Rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznych. ▪ Niewystarczające środki finansowe na skuteczną realizację polityki społecznej. ▪ Wzrost liczby rodzin przewidzianych do objęcia opieką. ▪ Zubożenie społeczeństwa. ▪ Marginalizacja środowiska. ▪ Postępująca degradacja wartości rodzinnych ▪ Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu niezaradności życiowej. ▪ Wzrost liczby rodzin korzystających z OPS z powodu bezrobocia. ▪ Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu uzależnień i przemocy.

2. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istniejące placówki działające na rzecz niepełnosprawnych (PCPR, Zespół Placówek, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Urząd Pracy, WTZ, OREW, OPS-y, DPS-y, ŚDS-y, ZAZ. ▪ Działalność bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych przy PCPR . ▪ Realizacja Powiatowego programu na rzecz osób niepełnosprawnych. ▪ Umiejętność pozyskiwania środków unijnych na rzecz osób niepełnosprawnych m.in.-projekty realizowane na potrzeby wypożyczalni ▪ Pozytywna postawa społeczna, gotowość pomocy osobom niepełnosprawnym ▪ Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych. ▪ Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. ▪ Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. ▪ Dofinansowanie do usług tłumacza migowego lub tłumacza przewodnika. ▪ Dofinansowanie sportu, kultury rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. ▪ Podejmowanie działań przez stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych. ▪ Realizacja programów PFRON, np.: Aktywny Samorząd, Wyrównywanie różnic między regionami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczający poziom likwidacji barier w dostępie osób niepełnosprawnych do infrastruktury użyteczności publicznej. ▪ Niewielka liczba zakładów pracy chronionej. ▪ Niedostateczne wsparcie ze strony pracodawców w podejmowaniu zatrudnienia osób niepełnosprawnych. ▪ Izolacja społeczna osób niepełnosprawnych. ▪ Brak zrozumienia ze strony środowiska dla funkcjonowania oddziałów integracyjnych w szkołach i przedszkolach. ▪ Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych przed instytucjami. ▪ Środki finansowe nieadekwatne do potrzeb osób niepełnosprawnych i ograniczone możliwości działania powiatu w tym zakresie. ▪ Brak Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Powiecie Lubaczowskim.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez działanie PCPR. ▪ Działalność hospicjów domowych. ▪ Organizowanie imprez mających na celu upowszechniania problematyki niepełnosprawności. ▪ Współpraca sektora publicznego z pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym. ▪ Organizowanie imprez mających na celu upowszechniania problematyki niepełnosprawności. ▪ Współpraca sektora publicznego z pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym. 	
--	--

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych. ▪ Dążenie do likwidacji wszystkich barier dotyczących niepełnosprawnych. ▪ Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. ▪ Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych. ▪ Polityka wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON. ▪ Wsparcie rzeczowe, finansowe i prawne. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niekorzystne zmiany w polityce prozatrudnieniowej w Zakładach Pracy Chronionej. ▪ Tendencja do marginalizowania osób niepełnosprawnych. ▪ Duży poziom formalizmu w ubieganiu się o środki. ▪ Brak dostatecznych środków finansowych na działalność stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych. ▪ Wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie powiatu.

3. OCHRONA ZDROWIA

OCHRONA ZDROWIA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej zapewniającego podstawową opiekę mieszkańcom powiatu. ▪ Dobry dostęp do opieki medycznej na terenie powiatu. ▪ Dobrze wyposażony SP ZOZ. ▪ Programy profilaktyczne. ▪ Działanie Ośrodka Dziennego Wsparcia dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych. ▪ Działanie Poradni Specjalistycznych. ▪ Profilaktyka uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrudniony dostęp do specjalistów. ▪ Długotrwałe oczekiwanie na wizytę u lekarza specjalisty. ▪ Niewystarczająca liczba specjalistów przeszkolonych w obsłudze sprzętów i aparatury medycznej. ▪ Słabo rozwinięta diagnostyka. ▪ Niezlikwidowane w pełni bariery architektoniczne w placówkach służby zdrowia, szczególnie w przychodniach (łazienki, toalety). ▪ Słabe przygotowanie placówek medycznych na wypadek wystąpienia pandemii.
OCHRONA ZDROWIA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Polepszenie się jakości usług medycznych świadczonych przez SP ZOZ. ▪ Zwiększenie świadomości mieszkańców powiatu dotyczącej postawy prozdrowotnej. ▪ Zwiększenie dostępu do poradni specjalistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne. ▪ Odsunięcie się społeczeństwa od badań u specjalistów. ▪ Wzrost kosztów specjalistycznego leczenia, spowodowanego brakiem wczesnego wykrywania chorób. ▪ Zagrożenie epidemiologiczne (występowanie nowych wirusów).

4. RYNEK PRACY

RYNEK PRACY	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak przemysłu szkodliwego dla środowiska. ▪ Technologia produkcji rolniczej sprzyjająca produkcji żywności ekologicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bezrobocie. ▪ Mała liczba miejsc pracy na obszarach wiejskich. ▪ Sezonowość zatrudnienia. ▪ Widoczne istnienie „szarej strefy”.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tendencje rozwojowe w branży uzdrowiskowej i agroturystycznej. ▪ Wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym w strukturze ludności powiatu. ▪ Wzrastający odsetek osób posiadających wykształcenie wyższe i średnie. ▪ Atrakcyjne na rynku cechy pracowników: „pracowici” i „tani”. ▪ Dobre warunki dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. ▪ Wysoka efektywność dotychczasowych działań aktywizacyjnych podejmowanych przez PUP. ▪ Skuteczna realizacja programów rynku pracy. ▪ Gotowość kadry publicznych służb zatrudnienia do kształcenia ustawicznego ▪ Aktywna współpraca PUP, z partnerami na lokalnym rynku pracy tj. z jednostkami samorządowymi. ▪ Działalność Spółdzielni Socjalnych. ▪ Wykorzystywanie strony internetowej PUP do informowania o ofertach pracy i szkoleniach dla osób bezrobotnych. ▪ Funkcjonowanie Zakładu Doskonalenia Zawodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pracodawcy działający w jednorodnej branży: handel, drobne usługi. ▪ Mała liczba przedsiębiorstw działających w branży produkcyjnej. ▪ Brak takich instytucji jak: Biura Karier, Inkubatory Przedsiębiorczości, Gminne Centra Informacji Zawodowej. ▪ Niewystarczające ukierunkowanie szkolnictwa średniego do wymogów rynku pracy. ▪ Trudny „pierwszy start do pracy” ludzi młodych. ▪ Ujemne saldo migracji. ▪ Poziom wynagrodzeń niższy od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej. ▪ Znaczna feminizacja bezrobocia. ▪ Przewaga osób z niskim wykształceniem (zasadniczym zawodowym i niższym) w strukturze osób bezrobotnych. ▪ Niewystarczający dostęp do opieki żłobkowej, przedszkolnej, alternatywnych form wychowania przedszkolnego. ▪ Zjawisko „wyuczonej bezradności” wśród części mieszkańców powiatu.
--	---

RYNEK PRACY	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Transgraniczność - przejście graniczne w Budomierzu. ▪ Współpraca z województwem i sąsiednimi powiatami. ▪ Dostęp do funduszy strukturalnych, które wpłyną na zmiany na rynku pracy. ▪ Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w powiecie. ▪ Rozwój agroturystyki. ▪ Pozytywny klimat do budowania partnerstwa w lokalnych oraz wzrost 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Peryferyjne położenie powiatu. ▪ Odływ młodych i wykształconych ludzi do większych miast oraz za granicę. ▪ Niski poziom korelacji pomiędzy tendencjami wyznaczanymi przez rynek pracy, a kierunkami kształcenia. ▪ Mała ilość nowych inwestycji gospodarczych w powiecie. ▪ Wysoka stopa bezrobocia. ▪ Niedoskonałość i niestabilność przepisów prawa.

<p>liczby działań partnerskich.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Upowszechnianie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia. ▪ Promocja powiatu poza jego granicami. ▪ Zwiększenie liczby pracowników z wysokimi kwalifikacjami. ▪ Wzrost świadomości w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska mobilność mieszkańców w podejmowaniu własnej działalności gospodarczej. ▪ Dezaktualizacja kwalifikacji osób bezrobotnych w związku z szybkim postępem technologicznym i technicznym. ▪ Niski wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynikających z utrwalonych postaw wobec tej grupy ▪ Małe zainteresowanie inwestowaniem na terenie powiatu.
--	---

5. OŚWIATA I KULTURA

OŚWIATA I KULTURA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobry dostęp do edukacji, bez względu na miejsce zamieszkania. ▪ Działanie świetlic szkolnych. ▪ Odpowiednia baza lokalowa oraz wyposażenie szkół. ▪ Wykwalifikowana kadra nauczycielska. ▪ Prężna działalność Domów Kultury, Bibliotek, Klubów Sportowych. ▪ Dobry dostęp do zajęć pozalekcyjnych. ▪ Funkcjonowanie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. ▪ Funkcjonowanie Zespołów Placówek Szkolno-Wychowawczych. ▪ Funkcjonowanie Ośrodka Rehabilitacyjno- Edukacyjno Wychowawczego. ▪ Bogate tradycje kulturalne, historyczne powiatu. ▪ Współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży. ▪ Organizowanie koncertów, wystaw, pokazów sprzyjających rozwojowi społeczeństwa. ▪ Profesjonalne kino. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca liczba oddziałów przedszkolnych. ▪ Malejący wskaźnik urodzin mogący zaburzać funkcjonowanie szkół. ▪ Utrudniony dostęp do szkół wszystkich szczebli nauczania. ▪ Niewystarczająca ilość zajęć wyrównawczych. ▪ Stałe rosnące zapotrzebowanie na bazę lokalową w zakresie terapii (w związku z pojawiającymi się nowymi metodami terapii). ▪ Narastająca liczba klientów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej pragnących realizować działania terapeutyczne w godzinach pozalekcyjnych i popołudniowych.

OŚWIATA I KULTURA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost konkurencji wśród szkół średnich może przyczynić się do poprawy jakości kształcenia. ▪ Możliwość korzystania z pomocowych Funduszy Europejskich na modernizację bazy materialnej i szkolenie kadr. ▪ Współpraca w tworzeniu ofert kulturalnych między gminami powiatu. ▪ Rozwijanie obiektów sportowych dla ogółu społeczeństwa. ▪ Ochrona obiektów zabytkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosnące koszty edukacji. ▪ Konieczność likwidacji małych szkół. ▪ Wzrost zjawisk agresywnych, negatywnych wśród uczniów. ▪ Niski poziom współpracy między szkołą, a rodziną. ▪ Minimalizacja znaczenia autorytetu nauczyciela.

6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie na terenie powiatu instytucji związanych z bezpieczeństwem jak np.: Policja, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicze Straże Pożarne, Straż Graniczna, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Zespół ds. Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej w Starostwie Powiatowym. ▪ Monitoring wybranych obiektów na terenie powiatu. ▪ Współpraca instytucji związanych z bezpieczeństwem. ▪ Duża wykrywalność przestępstw. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca liczba komisariatów i posterunków Policji na terenie powiatu. ▪ Niska wrażliwość społeczna na przemoc w rodzinie (zwiększona tolerancja na zachowania nieakceptowane). ▪ Słaba świadomość odpowiedzialności. ▪ Małe doświadczenie służb związanych z bezpieczeństwem publicznym na wypadek wystąpienia epidemii lub pandemii. ▪ Wzrost zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu oraz sięgania po środki psychoaktywne (dopalacze, narkotyki), szczególnie wśród młodzieży.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost świadomości społecznej w zakresie potrzeby ogólnie pojętej współpracy na rzecz bezpieczeństwa. ▪ Rozwój monitoringu w miejscach publicznych i obiektach, umożliwiającą szybką i skuteczną interwencję w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa ▪ Wzrost świadomości społecznej nt. zagrożeń wynikających z degradacji środowiska ▪ Podejmowanie coraz więcej działań w zakresie ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost przestępczości na terenie powiatu. ▪ Rozwój przestępczości wśród nieletnich związany z narastającym problemem uzależnień wśród młodzieży (narkomania, spożywanie alkoholu). ▪ Przenoszenie złych wzorców, zachowań do społeczności lokalnej. ▪ Zagrożenia spowodowane zmianą klimatu (susze, powodzie). ▪ Zagrożenia epidemiologiczne i pandemiczne. ▪ Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska.

7. UZALEŻNIENIA

UZALEŻNIENIA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Środki finansowe na profilaktykę i rozwiązywanie problemów społecznych. ▪ Zaangażowanie organizacji pozarządowych, stowarzyszeń zajmujących się osobami uzależnionymi. ▪ Działania edukacyjne z zakresu zwiększania świadomości młodzieży na temat zagrożeń jakie niesą uzależnienia. ▪ Działania profilaktyczne podejmowane przez instytucje działające w obszarze uzależnień. ▪ Działania Gminnej Komisji w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych. ▪ Gminne Programy Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Słaby dostęp do terapii uzależnień. ▪ Niska samoocena osób uzależnionych. ▪ Słaba motywacja do zmiany. ▪ Społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem. ▪ Niska świadomość społeczeństwa nt. zagrożeń wynikających ze stosowania różnego rodzaju używek. ▪ Słaby system oceny skuteczności działań profilaktycznych. ▪ Łatwy dostęp nieletnich do alkoholu, papierosów, narkotyków. ▪ Brak placówek zajmujących się terapią antynarkotykową. ▪ Zanikanie pozytywnych wzorców postaw społecznych.

UZALEŻNIENIA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Traktowanie uzależnień jako problemu społecznego. ▪ Wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. ▪ Zwiększenie stopnia świadomości na temat zagrożeń dla zdrowia jakie niosą używki. ▪ Realizacja przez szkoły programów profilaktyczno-wychowawczych, poprzez aktywność pedagogów, psychologów szkolnych i wychowawców w tym zakresie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrastający poziom alkoholizmu i narkomanii wśród ludzi młodych ▪ Niewystarczająca ilość kadry specjalistów z zakresu terapii uzależnień w stosunku do potrzeb. ▪ Niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych. ▪ Zwiększona dostępność do środków uzależniających. ▪ Negatywne konsekwencje wynikające z uzależnień dla rodziny. ▪ Wzrastające zagrożenie patologiami społecznymi.

VI. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2021-2028, powinna zmierzać nie tylko do łagodzenia skutków trudnej sytuacji bytowej osób korzystających z systemu pomocy społecznej, lecz także do usuwania często głęboko tkwiących trudności, jakimi są wykluczenie społeczne, bezrobocie, bezdomność i inne dysfunkcyjne zjawiska społeczne. Aby skutecznie realizować cele Strategii, niezbędna jest współpraca instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, oraz innych instytucji, których działalność wpływa na jakość życia mieszkańców, szczególnie w dziedzinach: edukacji, zdrowia i bezpieczeństwa.

Dla prawidłowej realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych niezbędne jest wskazanie celów poszczególnych obszarów pomocy społecznej. Należy wskazać zarówno cele strategiczne jak również operacyjne. Działalność władz powiatu powinna być zdeterminowana zasadami celowości i gospodarności. Formułowanie celów jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, koniecznością zaspokojenia ich potrzeb oraz tworzenia optymalnych warunków dla harmonijnego rozwoju, z uwzględnieniem hierarchii tych celów i pilności ich realizacji. Dlatego też formułuje się cele możliwe

do zrealizowania, a na ich podstawie wyznacza zadania. Problemem pozostaje nadal niewystarczająca ilość środków finansowych, co prowadzi jedynie do realizowania celów priorytetowych o znaczeniu strategicznym. Analiza celów polega, zatem na opisanu przyszłej sytuacji, która zaistnieje, gdy zostaną rozwiązane najważniejsze zidentyfikowane problemy w gminie, przy uwzględnieniu lokalnych zasobów i możliwości ich wykorzystania.

Cele główne określono dla siedmiu obszarów:

1. Pomoc społeczna.
2. Niepełnosprawność.
3. Ochrona zdrowia.
4. Rynek pracy.
5. Oświata i kultura.
6. Bezpieczeństwo publiczne.
7. Uzależnienia

Działania we wszystkich płaszczyznach życia społecznego będą skuteczne, gdy zaangażują się w nie wszyscy zainteresowani, również mieszkańcy, którzy poprzez swoją aktywność będą mieli znaczący wpływ na rozwój powiatu.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT wypracowano następujące cele główne:

1.1. CEL STRATEGICZNY NR 1 – POMOC SPOŁECZNA

Kompleksowa i profesjonalna jakość usług w pomocy społecznej

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Unowocześnienie istniejącej infrastruktury i systemu pomocy społecznej.

Zadania:

- Budowa systemu pomocy psychologicznej i prawnej dostępnej dla każdego bez względu na miejsce zamieszkania.
- Świadczenie pomocy rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialno-bytowych.
- Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników socjalnych.
- Rozwój zatrudnienia socjalnego.
- Rozwój wolontariatu.
- Rozwój sieci placówek społecznych na bazie istniejących obiektów poprzez remonty i adaptację.

Cel operacyjny: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób korzystających z systemu pomocy społecznej.

Zadania:

- Wdrażanie inicjatyw rozwojowych dla osób korzystających z systemu pomocy społecznej.
- Szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe beneficjentów ośrodków pomocy społecznej.
- Aktywizacja społeczna poprzez organizowanie warsztatów z psychologiem i doradcą zawodowym.

Cel operacyjny: Wsparcie rodzin, dzieci, osób młodych, które znalazły się w sytuacji kryzysowej

Zadania:

- Kierunki działania na rzecz rozwoju pieczy zastępczej opisane w „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lubaczowski na lata 2019-2021”, tj. promocja idei rodzicielstwa zastępczego, organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, podnoszenie umiejętności i kompetencji rodziców zastępczych poprzez organizowanie szkoleń, zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia i konsultacji specjalistycznych.
- Praca z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze.
- Współpraca z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.
- Podejmowanie działań mających na celu wzmocnienie więzi rodzinnych, promocja rodziny jako nadrzędnej jednostki społecznej.

Cel operacyjny: Udzielenie pomocy i wsparcia w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Zadania:

- Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki.
- Pomoc pieniężna na usamodzielnienie się.
- Pomoc pieniężna na zagospodarowanie,
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (mieszkania chronione).
- Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia.

- Pomoc prawna i psychologiczna.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028

Realizatorzy i partnerzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy Lubaczowie, placówki oświatowe, Policja, ośrodki zdrowia, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, środki finansowe z Unii Europejskiej, budżet państwa, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, inne.

1.2. CEL STRATEGICZNY NR 2 – WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I OSÓB STARSZYCH

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Poprawa jakości życia osób starszych.

Zadania:

- Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych – działania edukacyjne, integrujące.
- Inicjowanie tworzenia i rozwoju placówek działających na rzecz osób starszych – kluby seniora, placówki pobytu całodobowego dla osób w podeszłym wieku, dostępnych również dla osób w trudnej sytuacji materialnej.
- Rozwój współpracy ze szkołami w zakresie wspólnej organizacji czasu wolnego seniorów i młodzieży.
- Zapobieganie ubożeniu i wycofaniu z życia społecznego osób starszych.
- Profilaktyka zdrowotna osób starszych.
- Zwiększenie liczby opiekunów osób starszych, wspierających te osoby w czynnościach życia codziennego w miejscu zamieszkania.
- Rozwój i podnoszenie standardów usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej.

Cel operacyjny: Podjęcie działań na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Usprawnienie systemu usług medycznych i rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych

- Rozwój bezpłatnej Wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie
- Likwidacja barier architektonicznych dotyczących osoby niepełnosprawne: podjazdy do miejsc użyteczności publicznej, poprawa nawierzchni chodnikowej, dostępność informacyjna (dostosowane stron internetowych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych do potrzeb osób niepełnosprawnych).
- Zwiększenie liczby miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych przy instytucjach użyteczności publicznej.
- Szkolenia dla pracowników bezpośrednio współpracujących z osobami niepełnosprawnymi w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Rozwój i podnoszenie standardów usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej.
- Realizacja celów założonych w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych”.
- Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w działaniach mających na celu poprawę jakości życia, poprzez tworzenie pełnej rehabilitacji leczniczej.
- Rozpowszechnienie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych i starszym oraz dostępnych formach wsparcia.
- Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu według indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
- Finansowanie i wspieranie wydarzeń integracyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.
- Prowadzenie działań z zakresu aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez realizację programów oraz projektów.
- Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do korzystania z opieki zdrowotnej, rehabilitacji i edukacji.
- Rozwój i podniesienie jakości świadczonych usług w środowisku dla osób niepełnosprawnych (WTZ, ŚDS, ZAZ, mieszkania chronione, opieka wytechnieniowa).

- Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy i partnerzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, placówki oświatowe, Policja, zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, budżet państwa, środki poza unijne, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, PFRON, inne.

1.3. CEL STRATEGICZNY NR 3 – POPRAWA STANU ZDROWIA I ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO USŁUG SPECJALISTYCZNYCH

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Zwiększenie dostępu do usług medycznych.

Zadania:

- Realizacja celów założonych w Powiatowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2020-2022: zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb.
- Poprawa jakości usług świadczonych przez placówki medyczne.
- Wyposażanie szpitala w nowoczesny sprzęt ratujący życie.
- Modernizacja infrastruktury i doposażenie ośrodków zdrowia na terenach gmin.
- Zatrudnienie wysokokwalifikowanej kadry medycznej.
- Rehabilitacja dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cel operacyjny: Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego.

Zadania:

- Propagowanie zdrowego stylu życia.
- Propagowanie aktywności ruchowej.
- Wspieranie działań profilaktycznych z zakresu zapobiegania chorobom cywilizacyjnym.
- Rozszerzenie dostępności do lekarzy specjalistów, skrócenie czasu oczekiwania na wizytę.

- Zwiększenie dostępności do opieki medycznej w weekendy i święta.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy i partnerzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, placówki oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, skarb państwa, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, NFZ, PFRON i inne.

1.4. CEL STRATEGICZNY NR 4 – PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Praca zgodnie z celami szczegółowymi „Programu Promocji i Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy w Powiecie Lubaczowskim”.

Zadania:

- Wsparcie bezrobotnych poprzez realizację dostępnych instrumentów rynku pracy.
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych.
- Praca w przezwyciężeniu trudności na rynku (zajęcia aktywizacyjne, poradnictwo zawodowe, szkolenia).
- Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienie.
- Udzielanie finansowego wsparcia przedsiębiorcom przy tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Doskonalenie potencjału zawodowego osób bezrobotnych zgodnie z potrzebami rynku pracy.
- Dostosowanie ofert szkoleniowych do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Pomoc finansowa dla pracodawców na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.
- Podniesienie poziomu wykształcenia i zwiększanie kwalifikacji zawodowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnością

- Zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w programach i projektach umożliwiających podjęcie pracy zawodowej i zwiększenie ich dostępności do rynku pracy.
- Organizacja szkoleń, kursów i innych form edukacyjnych związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych,
- Aktywne pośrednictwo pracy. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa. Organizacja staży, przygotowań zawodowych, robót publicznych, prac interwencyjnych dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Cel operacyjny: Działania długofalowe zasięgiem przekraczające ramy czasowe trwania Programu promocji zatrudnienia.

Zadania:

- Zainteresowanie inwestowaniem na terenie powiatu inwestorów zewnętrznych.
- Współpraca publicznych służb zatrudnienia ze szkołami ponadpodstawowymi w celu dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.
- Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie warunków do kreowania lokalnych podmiotów gospodarczych
- Wykorzystanie potencjału bliskości przejścia granicznego
- Promowanie przedsiębiorczości.
- Przygotowanie terenów pod budowę i rozwój zakładów pracy dającym możliwość zatrudnienia mieszkańcom
- Rozwój bazy gastronomicznej i hotelarskiej na terenie powiatu

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorzady gminne i powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, placówki oświatowe, Policja, zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, budżet państwa, środki poza unijne, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, inne.

1.5. CEL STRATEGICZNY NR 5 – ROZWÓJ KULTURY, EDUKACJI I ZAGOSPODAROWANIA WOLNEGO CZASU

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadania

- Upowszechnianie edukacji przedszkolnej poprzez wzmocnienie istniejących placówek.
- Wdrażanie zajęć wyrównawczych w szkołach na każdym poziomie nauczania.
- Wprowadzenie profesjonalnego poradnictwa zawodowego w szkołach ponad gimnazjalnych.
- Prowadzenie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych aktywizujących młodzież.
- Propagowanie postaw proekologicznych.

Cel operacyjny: Tworzenie warunków dla pożytecznego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież.

Zadania:

- Promocja wolontariatu jako pożytecznej formy spędzania wolnego czasu.
- Promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież.
- Popularyzacja spędzania czasu wolnego z rodziną.
- Dbanie o rozwój sfery krajoznawczej i lokalnego patriotyzmu.
- Organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych.
- Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych i kółek zainteresowań w szkołach i instytucjach kultury.
- Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych.
- Dalsza rozbudowa ścieżek rowerowych.
- Pozyskiwanie środków na rewitalizację obiektów zabytkowych.
- Wspieranie rozwoju Muzeum Kresów w Lubaczowie oraz muzeów w gminach powiatu, propagowanie wielokulturowości regionu.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, Muzeum Kresów w Lubaczowie, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, placówki oświatowe, Policja,

zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, budżet państwa, środki poza unijne, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, inne.

1.6. CEL STRATEGICZNY NR 6 – POPRAWA STANU I POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW POWIATU LUBACZOWSKIEGO

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Tworzenie warunków bezpieczeństwa i porządku publicznego

Zadania:

- Działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów.
- Zwiększenie miejsc parkingowych.
- Wyposażenie w nowoczesny sprzęt służb porządku publicznego.
- Działania prewencyjne policji.
- Tworzenie systemów monitorujących newralgiczne obszary powiatu.
- Doszkalanie pracowników służb na terenie powiatu.
- Ulepszenie systemu pomocowego dla rodzin z różnymi kryzysami – działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
- Realizacja zadań przyjętych w „Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025”.
- Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie.
- Zadania realizowane przez jednostkę organizacyjną powiatu w zakresie zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej.
- Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach.

Cel operacyjny: Profilaktyka prewencyjna

Zadania:

- Wsparcie programów poprawiających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkole, miejscu zamieszkania i wypoczynku.
- Szkolenie dzieci i młodzieży w zakresie udzielania pierwszej pomocy i zachowania w sytuacjach zagrożeń.
- Organizowanie pokazów ratownictwa medycznego oraz drogowego.

- Zabieganie o środki Unijne na sprzęty ratujące życie.
- Spotkania w szkołach z przedstawicielami policji, straży pożarnej, czy straży granicznej służące pogłębianiu wiedzy na temat zagrożeń, jakie czyhają na uczniów w zależności od ich wieku.
- Działania szkoleniowe i edukacyjne, np. podczas spotkań z rodzicami, uczniami pedagogami dot. przeciwdziałania przemocy, alkoholizmowi i narkomani.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, placówki oświatowe, policja, straż pożarna, zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, straż graniczna, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, budżet państwa, środki poza unijne, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, inne.

1.7. CEL STRATEGICZNY NR 7 – ZAPOBIEGANIE I PRZECIWDZIAŁANIE PROBLEMOM UZALEŻNIEŃ

Cele operacyjne i kierunki działania:

Cel operacyjny: Rozwój systemu wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zadania:

- Promocja i wspieranie klubów AA oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin.
- Inicjowanie tworzenia grup wsparcia.
- Zwiększenie dostępności do usług medycznych dla osób uzależnionych.
- Organizowanie i wspieranie punktów konsultacyjnych dla uzależnionych i ich rodzin.

Cel operacyjny: Rozwój profilaktyki uzależnień

Zadania:

- Organizowanie kampanii informacyjno-profilaktycznych na temat uzależnień.
- Prowadzenie akcji profilaktycznych w szkołach.
- Publikacja poradników i informatorów dla osób uzależnionych o dostępnych formach pomocy.
- Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat zróżnicowanych form uzależnień.

Czas realizacji: Okres realizacji strategii 2021-2028.

Realizatorzy celów: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie, placówki oświatowe, Policja, zakłady opieki zdrowotnej, wolontariat, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie oraz inne niewymienione podmioty.

Źródło finansowania: Środki z budżetów gminnych i powiatowego, pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, budżet państwa, środki poza unijne, organizacje pozarządowe, wsparcie finansowe osób prywatnych i firm, inne.

VII. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 wskazuje kierunki, cele i zadania realizowane w obszarze polityki społecznej na terenie Powiatu Lubaczowskiego. Niezmiernie ważnym jest, aby *partnerstwo* stanowiło istotną zasadę wdrażania Strategii, termin ten oznacza włączenie w proces podejmowania decyzji ich realizację odpowiednich szczebli władz wspólnotowych i krajowych, jak również instytucji i środowisk regionalnych i lokalnych najlepiej znających potrzeby i możliwości swojego regionu. Zakłada się, iż realizacja założeń Strategii oparta będzie na współpracy wszystkich realizatorów tj. samorząd województwa, samorząd Powiatu Lubaczowskiego, samorządy gminne, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, służby zatrudnienia, ośrodki zdrowia i edukacji oraz organizacje pożytku publicznego, a także innych instytucji. Obecność wszystkich wymienionych partnerów jest niezbędnym warunkiem do realizacji nakreślonych w Strategii celów. Urzeczywistnienie celów określonych w Strategii nie może odbyć się bez identyfikacji wielkości środków finansowych przeznaczonych na sfinansowanie wyznaczonych przedsięwzięć, będzie ona przeprowadzana etapowo przy konstruowaniu rocznych harmonogramów działań. Środki własne realizatorów Strategii powinny być przewidziane przy pracach nad budżetem. Źródła finansowania założeń Strategii przedstawiają się następująco:

- środki własne realizatorów (samorządu powiatowego i samorządów gminnych),
- środki z funduszy Unii Europejskiej,
- środki z PFRON, NFZ,
- budżet państwa.

Nadrzędnym celem powstania niniejszego dokumentu strategicznego była poprawa ogólnej sytuacji społecznej mieszkańców, w szczególności grup będących w najsłabszej społecznej kondycji: osób niepełnosprawnych, rodziny i dzieci, osób starszych, grup zagrożonych marginalizacją społeczną. Podejmowane działania będą przyczyniały się do eliminacji ograniczeń i zagrożeń związanych z ich funkcjonowaniem w społeczeństwie. Ponadto Strategia umożliwi kontynuowanie przedsięwzięć, które już pozytywnie wpłynęły na sytuację społeczną Powiatu. Strategia jest instrumentem dla działań władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej oraz wszystkich, których działania przyczynią się do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego. Powinna pobudzać do działania stowarzyszenia i organizacje, a także instytucje działające w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju gospodarczego i społecznego Powiatu. Kierunki działań zawarte w dokumencie powinny dotrzeć do najbardziej potrzebujących i włączyć ich do współpracy. Dokument powinien być monitorowany i poddawany okresowym weryfikacjom, w tym celu powołano Zespół ds. aktualizacji Strategii, którego zadaniem jest również koordynowanie i monitorowanie Strategii.

Monitoring polegał będzie na sprawdzaniu postępu założonych kierunków działań Strategii poprzez wykorzystanie analizy zbieranych danych ilościowych, dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jej realizację przez koordynatora, tj. Zespół ds. aktualizacji Strategii.

Monitoring realizacji założeń Strategii odbywać się będzie w sposób ciągły podczas trwania całego okresu obowiązywania Strategii.

Na podstawie dokonujących się zmian, procesów i zjawisk społeczno-gospodarczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego przeprowadzony zostanie proces aktualizacji zapisów Strategii.

ZAKOŃCZENIE

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2013-2020” jest dokumentem wyznaczającym kierunki działania w obszarze polityki społecznej opierając się na istniejącym już lokalnym systemie pomocy społecznej. Zakłada dalszy rozwój pomocy społecznej propagując jednocześnie powstawanie nowych placówek, proklamuje konieczność budowania zintegrowanego systemu wsparcia dla grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Skuteczność realizacji kierunków działań Strategii zależeć będzie od zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za realizację tej polityki, stanowi wyzwanie dla wszystkich mieszkańców powiatu oraz organizacji działających w sferze społecznej. Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Strategia to dokument „otwarty i elastyczny”, może i powinien podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom uwzględniając zmieniającą się rzeczywistość społeczno-ekonomiczną, a także specyficzne potrzeby powiatu. Strategia jest wyznacznikiem obszarów, na których można tworzyć programy działań, poprzez realizację, których będzie można osiągnąć priorytety i kierunki działań określone w niniejszym dokumencie.

Realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2021-2028 to wprowadzenie w życie nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia jest drogowskazem i instrumentem działania władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej, w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Celem Strategii są działania długofalowe polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz rynku zatrudnienia i promowania przedsiębiorczości. Strategia ma pobudzać do aktywności organizacje, instytucje działające w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu. Poprzez cele, kierunki działania oraz propozycje projektów zawartych w dokumencie ma dotrzeć do najbardziej potrzebujących i włączyć ich do współpracy.

Spis tabel

1. Tabela nr 1 Podstawowe dane na temat Powiatu Lubaczowskiego	23
2. Tabela nr 2 Struktura ludności wg płci	24
3. Tabela nr 3 Wysokość przyrostu naturalnego z podziałem na gminy w latach 2016-2018	25
4. Tabela nr 4 Saldo migracji w latach 2016-2017	26
5. Tabela nr 5 Liczba mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego w latach 2010-2012 z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny	27
6. Tabela nr 6 Ilość absolwentów, którzy ukończyli w 2019 roku szkoły ponadgimnazjalne ogólnodostępne prowadzone przez Powiat Lubaczowski	30
7. Tabela nr 7 Działalność diagnostyczna PPP wśród dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Lubaczowskiego wg stanu na 31.12.2019 r.	37
8. Tabela nr 8 Dzieci objęte specjalistycznymi zajęciami w programie „Za życiem”.....	39
9. Tabela nr 9 Dane statystyczne dotyczące realizacji zadań przez KPP	44
10. Tabela nr 10 Postępowania wszczęte i stwierdzone w latach 2017-2019	45
11. Tabela nr 11 Przestępczość kryminalna w latach 2017-2019.....	45
12. Tabela nr 12 Przestępczość latach 2017-2019	46
13. Tabela nr 13 Podmioty podstawowej opieki zdrowotnej	50
14. Tabela nr 14 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego w Zakładzie Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie	52
15. Tabela nr 15 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego w LUMED Sp. z o.o. w Lubaczowie	52
16. Tabela nr 16 Liczba udzielonych porad w ramach Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zakładzie Opieki Zdrowotnej R-36 sp. z o.o. w Lubaczowie	53
17. Tabela nr 17 Liczba bezrobotnych wg gmin powiatu	55
18. Tabela nr 18 Przyływ i odpływ bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2019 r. ..	56
19. Tabela nr 19 Szczegółowe dane o bezrobotnych w poszczególnych kategoriach wiekowych	58
20. Tabela nr 20 Szczegółowe dane o poziomie wykształcenia bezrobotnych	58
21. Tabela nr 21 Szczegółowe dane o dotychczasowym stażu pracy oraz o czasie pozostawania bez pracy zarejestrowanych bezrobotnych	59
22. Tabela nr 22 Stopa bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2019 roku	60

23. Tabela nr 23 Liczba dzieci w pieczy zastępczej na przestrzeni 2016-2019	73
24. Tabela nr 24 Napływ dzieci z terenu Powiatu Lubaczowskiego do pieczy zastępczej.....	73
25. Tabela nr 25 Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w Powiecie Lubaczowskim	76
26. Tabela nr 26 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego	76
27. Tabela nr 27 Dzieci z innych powiatów umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Lubaczowskiego	77
28. Tabela nr 28 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	78
29. Tabela nr 29 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego przebywające w placówce opiekuńczo- wychowawczej w Nowej Grobli w latach 2016-2019	79
30. Tabela nr 30 Dzieci z innych powiatów przebywające w placówce opiekuńczo- wychowawczej w Nowej Grobli w latach 2016-2019	80
31. Tabela nr 31 Dzieci z Powiatu Lubaczowskiego przebywające w placówkach opiekuńczo- wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2019	80
32. Tabela nr 32 Zadania realizowane przez PCPR ze środków PFRON	84
33. Tabela nr 33 Liczba osób objęta dofinansowaniem w latach 2017/2019 Programu „Aktywny Samorząd”.....	86
34. Tabela nr 34 Liczba osób korzystających z wypożyczalni w latach 2017-2020.....	92
35. Tabela nr 35 Źródła finansowania wypożyczalni w latach 2017-2020 ze środków unii europejskiej w ramach europejskiego funduszu społecznego	93
36. Tabela nr 36 Zakres udzielonego wsparcia w ramach działalności OIK	98
37. Tabela nr 37 Osiągnięte efekty ilościowe w ramach Programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie	99
38. Tabela nr 38 Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, będącymi pod opieką OPS.....	102
39. Tabela nr 39 Rodzaj oferowanej pomocy przez OPS	102
40. Tabela nr 40 Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w 2019 r.	114
41. Tabela nr 41 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w latach 2017-2019	116
42. Tabela nr 42 Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2017- 2019	117

43. Tabela nr 43 Liczba rodzin korzystających z powodu bezrobocia ze świadczeń OPS	118
44. Tabela nr 44 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń przyznawanych przez OPS z powodu ubóstwa	119
45. Tabela nr 45 Liczba wydanych orzeczeń dla osób po 16 roku życia z podziałem na przyczyny niepełnosprawności	123
46. Tabela nr 46 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16-go roku życia	125
47. Tabela nr 47 Liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności z podziałem na gminy	126
48. Tabela nr 48 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w latach 2018-2019	127
49. Tabela nr 49 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie z podziałem na poziom wykształcenia	128
50. Tabela nr 50 Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie wg stopnia niepełnosprawności	129
51. Tabela nr 51 Liczba rodzin korzystających w 2017-2019r. ze świadczeń OPS przyznanych z powodu długotrwałej choroby	130
52. Tabela nr 52 Liczba rodzin korzystających ze świadczenia z tytułu długotrwałej choroby podziałem na poszczególne gminy	130
53. Tabela nr 53 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	131
54. Tabela nr 54 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	132
55. Tabela nr 55 Dane dotyczące przemocy w rodzinie	134

Spis wykresów

1. Wykres nr 1 Liczba mieszkańców Powiatu Lubaczowskiego w latach 2016 – 2018 z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny	26
2. Wykres nr 2 Liczba bezrobotnych	55
3. Wykres nr 3 Bezrobotni wg stażu i czasu pozostawania bez pracy	59
4. Wykres nr 4 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS z powodu ubóstwa	120

5. Wykres nr 5 Struktura osób niepełnosprawnych w Powiecie Lubaczowskim z podziałem na stopnie niepełnosprawności124
6. Wykres nr 6 Struktura schorzeń najczęściej występujących wśród osób niepełnosprawnych125
7. Wykres nr 7 Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Lubaczowie w stosunku do ogółu bezrobotnych128

Wykaz źródeł

Akty prawne:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876),

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920),

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2016.383 z późn. zm.,

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),

Ustawa o z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),

Uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, M.P. 2013.640.,

Uchwała nr 165 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, M.P. 2014. 787.,

Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020, M.P. 2014.118.,

Uchwała nr 61 Rady Ministrów z dnia 23 marca 2013 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, M.P. 2013.378.

Dokumenty, programy, raporty, sprawozdania i ekspertyzy:

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 wersja ostateczna,

Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia: europejski wkład w pełne zatrudnienie, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Aleksander Noworól Konsulting, Strona 331.

Źródła internetowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, Informacje, <http://polska2030.pl/dlugookresowa-strategia-rozwoju-kraju-polska-2030-trzecia-fala-nowoczesnosci/> (29.08.2016),

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/art,5533,6862,rzad-przyjal-krajowy-program-rozwoju-ekonomii-spoecznej.html> (29.08.2016),

Wspólne ramy strategiczne: precyzyjne priorytety dotyczące inwestycji w ramach środków unijnych, <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=pl&newsId=7936> (29.08.2016).

Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa, <http://bip.erzeszow.pl/edukacja/wydzial-edukacji> (15.09.2016),

<http://www.kppsplubaczow.internetdsl.pl/mapa.html>

1 <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/p,73,zaklady-aktywnosci-zawodowej>

Artykuły i monografie

ANALIZA SWOT [SWOT Analysis]. W: Krzysztof B. Matusiak: Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2011, s. 16–17. ISBN 978-83-7633-164-5. (pol.),

Polakowski M., Szelewa D., Polityka społeczna a proces integracji społecznej, Friedrich-Ebert-Stiftung, Przedstawicielstwo w Polsce wspólnie z Fundacją Międzynarodowe Centrum Badań i Analiz (ICRA), Warszawa 2014.